

HOTĂRÂREA Nr. _____

Din _____ 2009

privind aprobarea „*Statutul Municipiului Arad*”

Consiliul Local al Municipiului Arad,

Având în vedere:

- prevederile O.G. nr. 53/2002, privind Statutul-cadru al unității administrativ-teritoriale, cu modificările și completările ulterioare;
- inițiativa Primarului Municipiului Arad, Domnul Gheorghe Falcă, exprimată în expunerea de motive nr. 29333/15-05-2009;
- raportul nr. 29332/15-05-2009 al Direcției Strategii Publice și Comunicare;
- rapoartele Comisiilor de specialitate ale Consiliului Local al Municipiului Arad.

În temeiul drepturilor conferite prin art. 36 alin (2) lit. „a”, alin. (3) lit. „a” și art. 45 din Legea nr.215/2001, privind administrația publică locală, republicată, adoptă prezenta

HOTĂRÂRE

Art.1. Se aprobă *Statutul Municipiului Arad*, conform anexei care face parte integrantă din prezenta hotărâre.

Art.2. Prezenta hotărâre se va duce la îndeplinire de către Primarul Municipiului Arad prin aparatul de specialitate al primarului și se va comunica de către serviciul Administrație Publică Locală.

PREȘEDINTE DE ȘEDINȚĂ

SECRETAR

Doina Paul

EXPUNERE DE MOTIVE

Având în vedere:

Prevederile O.G. nr. 53/2002, privind Statutul-cadru al unității administrativ-teritoriale, cu modificările și completările ulterioare, care fac referire la cuprinsul datelor și elementelor specifice ce au rolul de a individualiza unitatea administrativ-teritorială în raport cu alte unități similare,

Existența unei baze de date, permanent actualizată și gestionată de către Direcția Strategii Publice și Comunicare din cadrul Primăriei Municipiului Arad, Serviciul Urbanism, Serviciul Patrimoniu, Direcția Economică și expertiza acestor structuri în domeniul realizării documentațiilor de referință privind municipiul Arad,

Se impune necesitatea elaborării și adoptării Statutului Municipiului Arad.

PRIMAR

Ing. Gheorghe Falcă

PRIMĂRIA MUNICIPIULUI ARAD
DIRECȚIA STRATEGII PUBLICE ȘI COMUNICARE
SERVICIUL STRATEGII PUBLICE
NR. 29332/15-05-2009

RAPORT
privind aprobarea „Statutului Municipiului Arad”

Având în vedere prevederile O.G. nr. 53/2002, privind Statutul-cadru al unității administrativ-teritoriale, cu modificările și completările ulterioare, care fac referire la cuprinsul datelor și elementelor specifice ce au rolul de a individualiza unitatea administrativ-teritorială în raport cu alte unități similare, se impune necesitatea elaborării și adoptării *Statutului Municipiului Arad*.

Prezenta documentație privind „*Statutului Municipiului Arad*” s-a întocmit în conformitate cu prevederile O.G. nr. 53/2002, beneficiar Municipiul Arad, elaborată de aparatul de specialitate din cadrul Primăriei Municipiului Arad.

Procesul de elaborare al „*Statutului Municipiului Arad*” s-a bazat atât pe rezultatele documentării realizată de către aparatul de specialitate al P.M.A., cât și pe consultarea factorilor de decizie administrativă și a instituțiilor publice de specialitate. Scopul procesului de documentare a fost acela de a realiza o imagine corectă a structurii/unității administrativ-teritoriale și de individualizare a acesteia în raport cu alte unități administrativ-teritoriale similare, prin determinarea datelor și elementelor specifice care o caracterizează.

Rolul „*Statutului Municipiului Arad*” este acela de a evidenția identitatea, evoluția și potențialul municipiului precum și racordarea la valorile europene.

Față de cele de mai sus:

PROPUNEM:

Aprobarea „*Statutului-cadru al Municipiului Arad*”, beneficiar Municipiul Arad, elaborat de aparatul de specialitate din cadrul Primăriei Municipiului Arad.

Administrator Public,
Macra Claudia

Șef Serviciu Strategii Publice,
Muntean Sorin-Petru

**STATUTUL
MUNICIPIULUI
ARAD**

STATUTUL MUNICIPIULUI ARAD

CUPRINS

Cap. I. Descrierea geografică

1. Localizare geografică
2. Relief și constituție geologică
3. Clima
4. Hidrografia
5. Solurile
6. Flora și fauna

Cap. II. Istoric al Aradului

Cap. III. Populația

Cap. IV. Căile de comunicații

1. Căi rutiere
2. Căi ferate și aeriene
3. Transportul public urban
4. Telecomunicații

Cap. V. Autoritățile administrației publice locale

1. Consiliul Local
2. Consiliul Județean

Cap. VI. Principalele instituții ale Municipiului Arad

1. Educație
2. Sănătate
3. Asistență Socială
4. Cultură
5. Sport
6. Mass-media

Cap. VII. Serviciile de utilități publice

1. Salubritatea menajeră
2. Alimentarea cu energie termică
3. Sistemul de alimentare cu apă și canalizare
4. Alimentarea cu gaze naturale
5. Alimentarea cu energie electrică

Cap. VIII. Economia

1. Industria
2. Agricultura
3. Serviciile

Cap. IX. Cooperare internă și internațională

1. Participarea Aradului în rețelele naționale
2. Cooperare internațională

Cap. X. Patrimoniul

Cap. XI. Partidele politice

Cap. XII. Consultarea cetățenilor

CAP. XIII. Titluri onorifice

Cap. XIV. Însemnele Municipiului Arad

Cap. I. Descrierea Geografică

1. Localizare Geografică

Amplasat pe valea Mureșului, Municipiul Arad, reședința județului Arad, este cel mai important oraș al județului și unul din cele mai importante orașe din țară.

Municipiul Arad este așezat în extremitatea vestică a României, în șesul întins al Tisei, la 46°11' lat. N și 21°19' long. E, în câmpia aluvionară a Aradului, parte a Câmpiei de Vest. Este primul oraș important din România la intrarea dinspre Europa Centrală, fiind situat pe malul Râului Mureș, în apropierea ieșirii acestuia din culoarul Deva-Lipova. Teritoriul administrativ al municipiului este de 252,85 kmp.

Orașul se află la o altitudine de 108,5 m, fiind amplasat la intersecția unor importante rețele de comunicații rutiere, respectiv Coridorul european rutier IV cu traseul șoselei rapide ce va lega Ucraina cu Serbia. Situația la intersecția drumurilor europene E 68/60 la 594 km de București (E) și 275 km de Budapesta (V), precum și E 671 la 50 km de Timișoara (S) și 117 km de Oradea (N), constituie un factor favorizant pentru dezvoltarea sa economică și urbană.

Municipiul Arad este principala poartă de intrare în România, fiind cel mai important nod rutier și feroviar din vestul țării. Astfel, Aradul se află situat la 17 km de Curtici - cel mai mare punct vamal pe căi ferate din vestul țării. De asemenea, Aradul beneficiază de un acces extrem de facil în ceea ce privește punctele de frontieră pe cale rutieră și aeriană. Cele mai apropiate puncte de frontieră sunt pe cale rutieră, respectiv: localitatea Turnu la o distanță de 20,3 km de orașul Arad, orașul Nădlac la o distanță de 54 km de orașul Arad, precum și Vârșand la o distanță de 68 km. Un important punct de frontieră este cel pe cale aeriană care se găsește chiar în Municipiul Arad, respectiv Aeroportul Internațional Arad, acesta având o pistă de 2.000 metri care permite un transport modern și sigur, atât pentru călători, cât și pentru mărfuri.

2. Relief și Constituție geologică

Relieful de pe vatra orașului și a comunelor subordonate se încadrează în Câmpia Mureșului. Altitudinea absolută față de nivelul mării oscilează între 111-113m. Valea Mureșului prezintă un coeficient de meandre cu despletiri frecvente ca rezultat al unei aluvionări în albie.

Geologia

Din punct de vedere geologic, zona de câmpie pe care este amplasat Aradul este strâns legată de zona dealurilor, ea formând treapta periferică a acestora. Fundamentul carpatic căzut la adâncimi suportă o cuvertură groasă de depozite detritice cuaternare a cărei grosime crește de la est spre vest (grosimea depozitelor poate oscila în zona de câmpie între 50-300m).

Rocile care alcătuiesc aceste depozite sunt nisipurile în alternanță cu pietrișurile, iar mai jos straturi de argilă roșcată și marnă. Este semnalată prezența loessului de culoare galben deschis cu unele aspecte specifice: crovurile de formă ovoidală.

3. Clima

Altitudinea relativ mică, în medie 110 m, se remarcă climatic în diferențele mai atenuate ale temperaturilor, în succesiunea anotimpurilor, într-o distribuție anuală mai uniformă a elementelor dinamice și într-o repartitie omogenă a radiației solare, toate caracteristici cantitative conturate oarecum pe altitudine.

Temperatura aerului, ca și regimul ei anual, este determinată de un complex de factori, între care rolul principal îl au radiația solară și circulația generală a maselor de aer, la care se adaugă particularitățile pe care le au condițiile fizico-geografice locale. Influența tuturor acestor factori și variația valorilor medii și extreme ale temperaturii aerului indică pentru orașul Arad existența unui climat temperat-continental de tranziție.

Influența mediului urban asupra temperaturii aerului este sesizabilă mai ales în sezonul rece când diferența dintre oraș și împrejurimi poate atinge valori de 8-10 grade Celsius. În lunile de primăvară, datorită frecvențelor invazii de aer mai cald din vest și sud-vest, temperatura aerului crește accentuat. Creșteri interlunare mai mari se înregistrează în lunile martie și aprilie cu valori ce depășește 5-6 grade Celsius. Începând cu luna mai, temperatura medie anuală depășește 16 grade Celsius și se menține dincolo de această valoare până în luna octombrie. Vara, ca urmare a creșterii intensității radiației solare (peste 15 cal/cm²/lună) și a predominării timpului senin, temperatura aerului înregistrează cele mai ridicate valori – media lunară depășind 20 grade Celsius.

Toamna, pe măsură ce intensitatea fluxului de energie solară se reduce, iar numărul de zile cu cer acoperit crește (nebulozitatea medie fiind de 6 zecimi), temperatura aerului începe să scadă, fiind cu 9-10 grade Celsius mai redusă decât vara. Cele mai înalte creșteri medii interlunare apar între lunile septembrie și octombrie (5-8 grade Celsius). Iarna, odată cu formarea relativă a stratului de zăpadă, cu intensificarea proceselor de răcire a suprafeței active, temperatura aerului scade frecvent sub 5 grade Celsius.

Umiditatea aerului reprezintă un element care intensifică poluarea aerului. Particulele solide din aer constituie nuclee de condensare în jurul cărora vaporii de apă se condensează, ceea ce duce la apariția ceții și la ridicarea gradului de poluare în straturile de jos ale atmosferei. Umiditatea ridicată a aerului împiedică dispersia impurităților prin micșorarea vitezei de deplasare a acestora. De asemenea umezeala aerului influențează foarte mult formarea unor compuși, mărinđ gradul de poluare al atmosferei. Valoarea medie anuală a umidității relative este la Arad 76%. Ea are în zona orașului o valoare mai redusă, având în vedere temperaturile mai ridicate decât în zonele periurbane.

Precipitațiile, pe lângă rolul purificator al atmosferei, pot avea și un efect invers. Prin căderea lor crează o turbulență și o instabilitate a păturilor joase de aer unde, datorită concentrației mari de pulberi și noxe industriale, pot apărea diferiți compuși chimici în atmosfera inferioară, pe sol și în ape, influențând în mod direct calitatea mediului și deci, starea de sănătate a omului, a plantelor și a animalelor.

În cazul Municipiului Arad și a împrejurimilor, datorită încălzirii puternice a suprafeței active în sezonul cald și datorită proceselor frontale mai active, precipitațiile atmosferice sunt în general de origine frontală, completate în sezonul cald și de cele de origine conectiv-termică sub forme de averse.

Cantitatea medie multianuală de precipitații la Arad este de 582 mm. Cele mai mari cantități de precipitații se înregistrează în luna iunie (88,6 mm), în general sezonul cald înregistrând 58% din

cantitatea totală ca o consecință directă a dominației vânturilor din vest. Se mai înregistrează un maxim secundar în lunile de toamnă (24% din cantitatea medie anuală). Între cele două maxime se intercalează un minim principal: februarie, martie, cu cea mai scăzută valoare de 30 mm și un alt minim în septembrie: 36,5 mm.

O mențiune deosebită o comportă faptul că, datorită poziției în câmpie a Aradului, zona este supusă tot timpul anului advenției aerului umed din vest și ascensiunea sa în contact cu rama muntoasă a Apusenilor, de aici și explicația frecvenței ridicate a zilelor cu precipitații: 120.

Vânturile constituie unul din principalii parametri meteorologici care determină transportul poluanților pe plan orizontal. Cunoașterea frecvenței direcțiilor dominante ale vântului ajută la stabilirea sensurilor pe care e posibil să se realizeze transportul unei mari cantități de impurități, deci la sectoarele cele mai mult expuse poluării în funcție de sursele de emisie.

La Arad, frecvența medie a circulației maselor de aer este cea sud-estică, frecvența maximă fiind atinsă în luna octombrie (22,6%), urmată de cea sudică în noiembrie (18,9%), de cea nord-estică în mai (17,8%) și cea nord-vestică în iulie (15,0%). Deosebirile de presiune dintre oraș și zona periurbană pot genera așa-numitele „brize urbane” care contribuie la înmăslățirea aerului tocmai în perioada de acalmie când poluarea poate lua cele mai grave forme.

4. Hidrografia

Rețeaua hidrografică a zonei Aradului este reprezentată de valea largă a Mureșului și de apele freatice locale. Mureșul, după ce traversează o serie de depresiuni și străbate și ultima îngustare dintre Zam și Lipova, la Păuliș, intră în unitatea de câmpie, unde nu mai primește nici un afluent permanent, iar cursul devine leneș cu numeroase meandre și înmlăștinări, ostroave și grinduri, traversând astfel Câmpia de Vest printr-un culoar lung de 140 km.

Albia majoră este bine pusă în evidență, pe când albia minoră este puternic meandrată și cu numeroase brațe secundare active sau părăsite. Lunca râului este acoperită în bună parte de vegetația ierboasă și mai rar de pâlcuri de pădure. Pe timp de iarnă, când temperaturile negative persistă timp de câteva zile, deși au o frecvență redusă, apa râului îngheață la suprafață în luna ianuarie și începutul lunii februarie. În aceste condiții, suprafața înghețată a râului se comportă climatic, ca și cea a uscatului, fiind acoperită cu zăpadă sau înghețată.

Noaptea, stratul de aer din imediata apropiere a gheții se răcește evident, ducând la apariția inversiunilor de temperatură. Fenomenul dispare odată cu apariția temperaturilor pozitive când apa se dezgheață. În perioada de tranziție, în lipsa gheții, adecvația aerului rece deasupra apei, relativ caldă, determină suprasaturarea aerului în vapori și formarea ceții, fenomen frecvent de-a lungul văii Mureșului.

Ziua, când temperatura apei este mai scăzută, se înregistrează o presiune mai ridicată care generează mișcarea divergentă a aerului dinspre râu spre uscat, iar noaptea circulația este convergentă. Vânturile generale determinate de gradientii barici orizontali, desființează circulațiile termice locale caracteristice timpului cald. Deasupra râului, viteza vântului crește, forța de frecare fiind mult mai mică decât pe uscat.

5. Solurile

Solurile, prin varietatea lor, prin proprietățile calorice și fizice diferite, prin gradul diferit de folosire și acoperire, contribuie, alături de celelalte componente ale mediului, la diversificarea condițiilor microclimatice.

Solurile predominante pe teritoriul orașului Arad și a împrejurimilor sunt cele din grupa cernoziomurilor (cernoziom brun, ciocolatiu, freatic-umed, carbonatice etc.). Aceste soluri prezintă un conținut bogat în *humus* asigurând o fertilitate ridicată. Într-un procent mai mic sunt întâlnite solurile brun-roșcat de pădure, lăcoviștele răspândite în lunca și terenurile inundabile ale Mureșului, precum și solurile aluviale întâlnite în locurile de divagare ale apelor râului Mureș și în luncă, unde nivelul freatic este aproape de suprafață.

Din punct de vedere climatic, primele două grupări de soluri influențează evident, calitativ și cantitativ, elementele microclimatice. Culoarea închisă, dată de conținutul de *humus*, determină o încălzire puternică în timpul zilei și o conductibilitate termică redusă, ceea ce face ca amplitudinile termice diurne să fie mai ridicate. Solurile din ultimele două grupări, prin excesul mare de apă, fac ca o mare parte din căldura primită să fie consumată în procesul de evaporare. În aceste condiții, temperatura aerului la suprafața lor este mai mică.

6. Flora și fauna

În oraș și împrejurimi se întâlnește vegetația de silvostepă a Câmpiei Aradului, reprezentată de pâlcuri de arbori și păduri de cer, gârniță, gorun, ulm etc, exemplele cele mai concludente putând fi găsite în pădurea Ceala, situată în extremitatea nord-vestică a municipiului și în Pădurice. În luncile din lungul Mureșului se dezvoltă zăvoaie, sălcii, plopi, anini.

Flora Municipiului Arad și împrejurimilor sale este reprezentată prin numeroase specii de plante. Din categoria speciilor rare pentru flora României amintim următoarele: *Rumex Kernerii*, *Euphorbia vegetalis*, *Sedum caespitosum*, *Trifolium angulatum*, *Trifolium angustifolium*, *Lidernia procumbens*, *Succisella inflexa*, *Cirisum branchycephalum*, *Sparganium minimum*, *Hysciamus albus*.

Fauna se încadrează și ea în specificul silvostepii și se caracterizează prin prezența popândăului, prepeliței, fazanului de câmpie, șopârlei cenușii, sturzului etc. În păduri trăiesc mistrețul și cerbul. Fauna subacvatică din apele Mureșului cuprinde crapul, mreana, somnul etc.

Cap. II Istoric al Aradului

Evoluția istorică până în secolul al XI-lea

Primele urme ale prezenței umane în zona Aradului datează de circa 40.000 ani. În acest sens stă mărturie o expediție de vânătoare a unui grup de homo sapiens, venind din munții Zărandului. Doar spre sfârșitul mileniului al V-lea înainte de Hristos au apărut primele așezări stabile. În timpul mileniului al IV-lea înainte de Hristos așezarea s-a extins și pe malul sudic. Aceste comunități erau parte din civilizația pre-indo-europeană.

În cea de-a doua jumătate a mileniului al III-lea înainte de Hristos, ambele maluri, cât și insulele erau ocupate de sate prospere. Acestea aparțineau de epoca de bronz a civilizației indo-europene, care și-a atins culmea evoluției circa în anul 1000 înainte de Hristos. Evenimentele violente, certificatele de descoperiri arheologice făcute chiar în inima orașului actual (fântâni arse, depozitul de bronz de la “Astoria”) au pus capăt acestor așezări.

Așezările dacice s-au înființat pe ambele maluri în timpul primei jumătăți a mileniului I înainte de Hristos. În secolul al V-lea a fost asimilată o grupare scitică încartiruită în împrejurimi. Valea Mureșului era principala cale de acces a invaziilor celților spre Transilvania. La limitele secolelor al IV-lea și al III-lea î.Hr., celții au atacat pe ambele maluri ale râului, în apropierea așezărilor dacice. Coexistența lor, nu întotdeauna pașnică, a durat aproape două secole. În final, majoritatea dacică a asimilat celții.

În timpul secolului al X-lea, ungurii și-au început expansiunea spre Transilvania, iar una din căile principale de penetrare era valea Mureșului. Acest moment istoric este confirmat arheologic de mormântul unui războinic ungar găsit la Ceala. Confrunțați cu pericolul unguresc, românii, subordonați principatului lui Glad, au construit un fort de pământ la Vladimirescu - “Schanzen”. Luptătorii unguri l-au devastat în mijlocul secolului al X-lea. Reconstruct sub domnia voievodului Athum, fortul a fost complet distrus în 1028 de o altă expediție militară ungară.

Aradul medieval

Descoperirile arheologice certifică existența unor sate în zona orașului actual și împrejurimi, începând cu secolul al XI-lea. Din aceeași perioadă, respectiv anii 1080 – 1090 datează și prima menționare scrisă a toponimului Orod. Tot ceea ce a rămas din vechea reședință ecleziastă și comunitară, sunt ruinele catedralei din Vladimirescu, indicând poziția lui “veterum Orod” (vechiul Arad). Începând cu secolul al XV-lea, documentele menționează Aradul ca fiind “civitas” sau “oppidum”. Istoricii se contrazic referitor la relația dintre vechiul Orod, situat în Vladimirescu, și ulterior menționatul Arad, aflat strict în zona orașului modern. Unii le cred așezări complet diferite, pe când alții presupun că vechiul Orod s-a mutat în actuala locație a orașului, mai exact în zona actualului cartier Drăgășani. Se așteaptă alte cercetări pentru a rezolva dilema.

În 1514 locuitorii Aradului, majoritatea șerbi, s-au alăturat armatei lui Gheorghe Doja. Nobili au înăbușit răscoala și s-au răzbunat cu cruzime. După dezastrul de la Mohacs (1526), Ioan Zapolya, regele ales al Ungariei, și-a stabilit stăpânirea și peste Arad. Când turcii au creat pașalâcul de la Buda, Transilvania a devenit un principat autonom, care includea și regiunea Aradului.

În 1552, trupele otomane au cucerit orașul făcând mari pagube. Teritoriul fostei țări a fost divizat în trei unități (“sanjkas”), iar aceea care se lega de Arad cuprindea orașul și 113 sate. Între 1553 și 1555 turcii au construit un fort pătrat, pe malul drept al Mureșului, aproape de actualul pod Traian. Recensămintele din 1567 și 1579, comandate de sultan, au înregistrat pentru Arad și localitățile învecinate, un număr de 297 familii, majoritatea țărani. Armatele Transilvaniei au eliberat valea inferioară a Mureșului în 1595, reintegrând Aradul în Principatul Transilvaniei. După victoria de la Șelimbăr (1599), teritoriul Aradului a ajuns sub autoritatea lui Mihai Viteazul. După moartea acestuia, Gabriel Bethlen a dat turcilor fortăreața de pe Mureș (inclusiv Aradul), la schimb cu Ineul.

Aradul epocii moderne

După eșecul asediului otoman asupra Vienei (1683), trupele imperiale au pornit o mare ofensivă spre est, ajungând la Arad și cucerindu-l în 1687. După doi ani, Eugen de Savoia a proiectat reconstrucția vechii fortărețe turcești. Georg Haruckern a fost numit să conducă lucrările. După armata austriacă, primii meseriași și negustori germani au ajuns în Arad. Pacea de la Karlowitz (1699) a stabilit frontiera dintre imperiile austriac și otoman, pe Mureș, iar Aradul a devenit centru zonal de pază a frontierei. Prin urmare, în august 1699, primele trupe de grăniceri, recrutați mai ales dintre sârbi, au fost încartiruite în oraș.

În 1702 Aradul a fost ridicat la rangul de oraș de cameră, statut care i-a dat facilități economice. Atacul curuților (rebeli anti-habsburgi) din vara lui 1707 a lăsat urme adânci în viața orașului, multe clădiri fiind distruse. După victoriile lui Eugen de Savoia, s-a instalat dominația habsburgică și în Banat, situație confirmată prin pacea de la Passarowitz (1718). Ca parte a planului de dezvoltare economică pentru regiunile nou cucerite, autoritățile imperiale au adus coloniști germani. Dintre aceștia, câteva zeci de familii din Franconia au fost aduse în Aradul Nou (1724). Românii și sârbii au populat și ei satele din împrejurimi. Populația orașului care s-a grupat în jurul cetății cuprindea grăniceri și civili (țărani, meseriași, negustori) români, sârbi, germani și unguri. Numărul de locuitori înregistrați în oraș și împrejurimi era de 441 familii în 1720.

Din punct de vedere administrativ, Aradul și zona subordonată a avut o evoluție interesantă. Domnitorii habsburgi au inclus Aradul și Zărandul mai întâi în Ungaria. În 1732, aproape tot ținutul Aradului a fost al ducelui Rinaldo di Modena care l-a pierdut după opt ani. Aradul a devenit proprietate a statului (domeniu “aerarial”) și orașul a căpătat noi facilități economice. Garda de frontieră a fost desființată în 1746 și majoritatea sârbilor, foști grăniceri, au plecat în Rusia. În același an, Aradul a fost ales ca centru al organizației “Comunități de Nobili”.

În timpul domniei Princesei Maria Tereza (1740 - 1780), orașul s-a dezvoltat sub aproape toate aspectele. Populația a crescut la 1.321 familii în 1752. Ponderea manufacturii a crescut în economie. Numărul meseriașilor a crescut de la 90 în 1746, la 299 în 1774. S-au organizat în gilde și au căpătat privilegii de la autorități. Prima gildă înregistrată oficial era una a blănarilor germani (1702). Până în 1845, numai în oraș erau înregistrate 44 de gilde cuprinzând 65 meserii diferite. Atelierele prelucrau mai ales materii prime furnizate de “sectorul agricol” al orașului, care încă predomină în secolul al XVIII-lea.

Construirea noii fortărețe, aflată pe malul sudic al Mureșului, a marcat adânc istoria orașului. O echipă de ingineri militari condusă de Ferdinand Philipp Harsch a proiectat cetatea în stil Vauban-Tenaille. Lucrările au durat peste 20 de ani (1763 - 1783) și s-au efectuat de mii de șerbi. Cetatea are propria ei istorie. Garnizoana permanentă consta în Regimentul 33 de Infanterie, participant la toate acțiunile

militare importante ale imperiului. La mijlocul cetății era o biserică catolică, în care erau găzduiți călugări franciscani. Până în 1918, cetatea era totodată una din cele mai mari închisori ale imperiului.

În timpul revoluției din 1848 – 1849, cetatea a jucat un rol crucial. Sub asediul armatei republicane maghiare, garnizoana a bombardat orașul zi de zi timp de nouă luni. În vara lui 1849, armata revoluționară maghiară a reușit să ocupe cetatea timp de 46 de zile, până ce a fost încercuită de armatele rusești și austriece și obligată să se predea. Trupele habsburgice au mai folosit-o încă odată ca închisoare și au încarcerat 500 de luptători ai armatei revoluționare, majoritatea fiind condamnați la moarte. Printre ei au fost executați prin spânzurare sau împușcare 13 generali pe 6 octombrie 1849. În 1852 împăratul Franz Joseph I a vizitat cetatea și a redus din sentințele unor ofițeri închiși.

În deceniile următoare, cetatea Aradului a fost închisoare pentru mulți prizonieri de război. Între 1914 și 1918 s-a făcut o tabără în meterezele exterioare care a adăpostit prizonieri din Bosnia – Herzegovina. În noiembrie 1918 cetatea a fost ocupată de trupele franco – sârbe și din iulie 1919 a fost preluată de armata română.

Încă din secolul al XVIII-lea, locuitorii Aradului au încercat să obțină statut de oraș liber regesc, dar numai în 1826 au reușit să aibă acest privilegiu. În 1834 împăratul Francisc a înmânat autorităților locale diploma certificând acest titlu.

Noua stare a creat mediul optim pentru dezvoltarea economică. Mai întâi, numărul de negustori a crescut la 686 în 1870. Activitatea industrială a rămas relativ modestă în prima jumătate a secolului XIX. În 1825 funcționa o fabrică de mașini-unelte, iar în 1836 Anton Dangel a pornit o fabrică de făcut orgi, unică în această parte a Europei. Majoritatea produselor se făceau tot în ateliere.

Numai în a doua jumătate a secolului XIX s-a simțit un vânt de schimbare. Primul pas spre marea industrie era deschiderea unor fabrici de spirt și drojdie de frații Neumann, în 1851. Statistici oficiale înregistrau în anii 1869 – 1870 un număr de 5.074 antreprenori, 6.839 funcționari și 11.913 muncitori. Totodată, 2.645 locuitori ai orașului erau țărani.

La sfârșitul secolului XIX și începutul secolului XX, producția industrială s-a diversificat. În 1872 s-a înființat fabrica de mașini “Hendl”, apoi una de ciment și pavaje. Frații Lengyel au fondat o fabrică de mobilă în 1891, iar în anul următor Johann Weitzer a pornit fabrica de vagoane care la începutul secolului următor s-a mărit, ajungând să producă și automobile, utilitare și avioane. În 1909 industria locală s-a îmbogățit cu o uzină textilă, proprietate a familiei Neumann. Pe la începutul secolului XX Aradul era o metropolă industrială cu 25 de fabrici și 7 bănci.

Creșterea industrială a stimulat expansiunea orașului spre nord și vest, în detrimentul zonelor agricole. Pasul rapid al vieții urbane a necesitat un sistem de transport public urban, astfel că în 1878 s-au pus în funcțiune primele tramvaie trase de cai, între gară și diferite puncte de interes din oraș. La începutul secolului XX intră în funcțiune prima linie de autobuz urbană. În ultimul deceniu al secolului XIX s-a încheiat construirea rețelei de apă și canalizare. Iluminatul public bazat pe lămpi cu petrol s-a introdus în 1828, pe gaz în 1860 și pe electricitate în 1895.

Până în 1747, administrarea Aradului era divizată între două primării – sârbă și germană. După aceea, primarul a fost desemnat, funcție de conjunctura politică, dintre germani, unguri, evrei și români. În 1871 Aradul a devenit municipalitate, încât administrația și justiția s-au separat. După instaurarea regimului dualist austro-ungar (1867) autoritățile erau dominate de maghiari și sârbi.

Evoluția demografică din secolul XIX a fost spectaculoasă. În 1804 Aradul avea 8.476 locuitori, în 1850 erau 22.398 locuitori, iar în anul 1900 numărul a crescut la 56.260 locuitori.

Principalele curente politice, conservator și liberal, au apărut în Arad în prima jumătate a secolului XIX, reprezentată de cluburi de discuții. Concomitent se forma și o mișcare de emancipare națională a românilor, în special printre clerici.

Revoluția din 1848 a dat un impuls asocierii politice, materializate în partide politice, fondate în ultimul sfert al secolului XIX. Partidele ungurești erau conservatorii (guvernamental) și “partidul independenței”. Conservatorii păstrau puterea acceptând niște compromisuri, dar nu și votul universal. Mișcarea de emancipare națională a românilor a evoluat până la fondarea Partidului Național Român, în 1881. Curentul socialist a avut numeroși adepți, prin urmare congresul de înființare a Partidului Social-Democrat al Muncii (marxist) s-a ținut la Arad.

Din cauza împotrivirii partidelor ungurești la schimbările democratice din societate, mișcările naționale și socialiste s-au apropiat. Aradul era un oraș multi-etnic, cu un mare număr de muncitori și o solidă tradiție a naționalităților non-maghiare în lupta de emancipare, așa încât Clubul Deputaților Naționalităților din parlamentul de la Budapesta, cât și secțiunea Românească a partidului social-democrat din Ungaria, s-au stabilit în Arad.

Primul război mondial a dezvăluit toate constrângerile sociale și naționale din Imperiu. Partidul Național Român și secțiunea românească a Partidului Social-Democrat din Ungaria au condus mișcarea românilor pentru drepturi. Pe 30 octombrie 1918, s-a constituit Consiliul Național Român care s-a mutat în 8 noiembrie de la Budapesta la Arad. Liderii acestei organizații erau politicieni din Arad: Ștefan Cicio-Pop, Vasile Goldiș, Ioan Suciu, Ioan Fluieraș. O delegație maghiară, condusă de Oszkar Jasyi, a venit la Arad pentru a negocia cu reprezentanții românilor. După trei zile de discuții, 13-15 noiembrie, marcate de concesii din partea maghiară și fermitate din partea română, s-a decis: separarea de Ungaria și unirea cu România. Consiliul Național Român Central din Arad a pregătit adunarea plebiscitară de la Alba Iulia, care a proclamat la 1 decembrie 1918 unirea Transilvaniei cu România. La sfârșitul lui decembrie, trupele franceze au ocupat orașul. Armata română a intrat în Arad pe 16 mai 1919, iar pe 10 iulie 1919 toată administrația a fost preluată de către statul român.

Aradul interbelic

Țelurile majore stabilite de autoritățile din București după unire erau de a apăra frontierele noului stat, a câștiga recunoașterea internațională și efectiv a integra în România noua provincie. Adoptarea noii constituții, în 1925, a asigurat cadrul legislativ necesar creării structurii statale unitare. S-a instaurat legea noului sistem administrativ în 1925. De atunci, prefectul a devenit reprezentantul guvernului în teritoriu, numit de Ministerul Afacerilor Interne. A prezidat Consiliul Județean și i-a pus în aplicare hotărârile. Conform noii legi a administrației publice locale din 1929, toate capitalele de județ, inclusiv Aradul, au fost declarate municipii.

Includerea localităților suburbane și imigrația spontană sau organizată a dus la o mărire semnificativă a populației. Prin urmare, în 1937 Aradul avea 76.015 locuitori dintre care 72% erau români, 8% maghiari, 4% germani, 4% evrei și 12% alte naționalități.

Structura economică nu s-a modificat prea mult după unire. Industria grea a continuat să fie reprezentată de uzina lui J. Weitzer (care a fuzionat în 1920 cu producătorul de automobile “Marta”),

uzina textilă și moara fraților Neumann și fabrica de mobilă “Lengyel”. Și renumita fabrică de lichior “Zwack” și-a continuat existența.

S-au înființat noi uzine, ca Fabrica de zahăr (1926), “Polyrom” (fabrică de vopsele, 1930), Fabrica Tehnică Arad (becuri electrice, 1935), “Iron” radiouri și aparate electrocasnice. Prin urmare, în 1937 erau 110 unități industriale față de 59 în 1919. Criza economică din 1929-1933 a dus la falimentarea multor ateliere mici și a concentrat majoritatea producției în 22 de firme mari. Activitatea comercială s-a amplificat, plasând Aradul cu cele 4.001 de societăți comerciale, pe locul al patrulea în țară. Doar un mic procentaj din aceste firme foloseau capital românesc (8,7% din angroșiști și 15% dintre detailiști).

Sistemul bancar a susținut activ dezvoltarea economică. În afară de sucursala locală a Băncii Naționale a României (deschisă în 1921), mai erau 10 bănci active în oraș. Printre acestea, banca “Victoria” era reprezentativă pentru finanțele arădene.

Calitatea vieții urbane e ilustrată de nivelul serviciilor. Uzina de apă a fost reconstruită între 1931 și 1934, încât s-a îmbunătățit calitatea și s-a extins rețeaua de distribuție a apei potabile. Și sistemul de canalizare a fost modernizat cu asistență a experților britanici. Aradul era unul din primele orașe din România cu centrală telefonică automată (1937). Transportul urban s-a modernizat după punerea în circulație a autobuzelor pe 16 linii.

Viața politică depindea de fluctuațiile de pe scena bucureșteană. Până la fuziunea cu partidul Național Țărănist din vechiul regat (1926), Partidul Național Român reprezenta interesele ardelenilor. După aceea, cetățenii Aradului au votat pentru partidul nou creat și Partidul Liberal. Partidul Maghiarilor avea un electorat constant. Partidele social-democrate aveau, oarecum paradoxal, o prezență redusă în Arad. La alegerile din 1937, cumva ultimele alegeri democratice din perioada interbelică, preferințele locuitorilor din Arad s-au îndreptat spre partidul de extremă dreapta “Totul pentru Țară”, urmat de Liberali și de Partidul Maghiarilor.

Situația internațională a influențat în mod direct evoluția politică din România. În pofida alianței cu Germania, guvernul român nu a fost capabil să împiedice pierderea unor provincii, inclusiv a unei mari părți a Transilvaniei (30 august 1940). Protestele românilor, inclusiv a celor din Arad, nu au avut succes. Războiul a afectat și Aradul, mai ales prin dese restricții și rechiziții, la care s-a adăugat bombardamentul anglo-american din iulie 1944, care a distrus clădiri militare și civile din jurul gării.

După lovitura de stat din 23 august 1944, Aradul a ajuns la mijlocul luptelor dintre armatele Române și Germano-Maghiare. În 22 septembrie, trupele maghiare s-au retras din oraș după ce au aruncat în aer podurile peste Mureș, gara și centrala telefonică. În octombrie și începutul lui noiembrie 1944, aviația germană “Luftwaffe” a bombardat gara făcând mari distrugerii. După înfrângerea Germaniei hitleriste, Divizia I de cavalerie a revenit la bază în Arad fiind primită triumfal de populație (13 iulie 1945). În cetate au fost încartiruite trupe rusești.

Aradul postbelic

Prezența armatei roșii a facilitat preluarea puterii de către comuniști în oraș, pe 29 noiembrie 1944. Pentru a-și asigura victoria în alegerile din 1946, comuniștii, sprijiniți de trupele sovietice au folosit metode care disprețuiesc societatea democratică. O fraudă masivă le-a permis “câștigarea” alegerilor în Arad și în toată țara.

După abdicarea regelui, s-a proclamat Republica Populară Română (30 decembrie 1947) și s-a instalat complet regimul comunist. Au urmat etape de întărire a modelului sovietic: naționalizarea principalelor mijloace de producție (11 iunie 1948), reorganizarea învățământului (3 august 1948) etc. Aceste măsuri erau însoțite de eliminarea, inclusiv fizică, a elitei culturale.

În Arad, opoziția societății civile terorizate era destul de slabă. Se poate totuși menționa revolta muncitorilor din Uzina Textilă care, pe 25 aprilie 1947, au ucis secretarul organizației comuniste din uzină. Răspunsul brutal al autorităților a înăbușit apoi orice rezistență.

Deoarece toată viața publică era politizată, deciziile luate la centru erau aplicate strict în teritoriu. Când ordinele erau în conflict evident cu interesele comunității locale, mai ales în anii șaptezeci și optzeci, autoritățile locale își asumau riscul de a le “înmuia”. Acestea erau însă doar gesturi individuale.

Primii ani de după război au încercat să repare distrugerile cauzate de război. În 1951 s-a pornit implementarea planurilor cincinale și totodată, industrializarea. Unitățile industriale au fuzionat și au fost modernizate. Apoi au fost construite noi unități: uzina de strunguri (1949), fabrica de păpuși “Arădeanca” (1959), fabrica de ceasuri “Victoria” (1961), combinatul de îngrășăminte chimice (1971) etc. Marile investiții din anii cincizeci erau îndreptate spre industria grea, apoi s-au diversificat, dar giganții din industria constructoare de mașini continuau să înghită cele mai mari sume de bani. În ciuda investițiilor masive, productivitatea rămânea scăzută și multe din produse nu atingeau nivelele calitative internaționale.

Dezvoltarea accelerată a industriei a fost urmată de o creștere semnificativă a populației. În anii optzeci, Aradul avea peste 150.000 de locuitori. Această creștere demografică s-a făcut mai ales prin încurajarea tinerilor și a locuitorilor din regiunile sărace ale țării, de a se muta în oraș, dar și prin pași radicali, ca interzicerea avorturilor și contraceptivelor, care au mărit nivelul natalității.

Pentru a rezolva cererea crescândă de spații de locuit, s-au construit noi cartiere constând din blocuri de apartamente. S-a extins rețeaua comercială și a serviciilor. E remarcabilă dezvoltarea rețelei de linii de tramvaie. Cu 96 km de linii, Aradul ocupă în continuare al doilea loc, după București. Problemele păreau a fi rezolvate, doar că soluțiile erau deficiente, mai ales din punct de vedere calitativ.

Investițiile anilor șaptezeci au fost posibile datorită unor credite externe. Ceaușescu intenționa să plătească toată datoria externă în anii optzeci. Acest lucru s-a efectuat sacrificând nevoile populației și forțând la limită echipamentele existente. Și cetățenii Aradului au fost afectați, chiar dacă în mai mică măsură decât ceilalți.

Evenimentele din decembrie 1989 au avut ecou imediat în Arad, unde un mare număr de oameni au ieșit pe străzi ca să-și exprime solidaritatea cu demonstranții din Timișoara. Pe 21 decembrie, Aradul a devenit al doilea oraș, după Timișoara, în care au fost răsturnate de la putere autoritățile comuniste.

Dezvoltarea urbanistică a orașului între începutul secolului XVII și sfârșitul secolului XX

Înscăunarea dinastiei Habsburg (1687) a marcat începutul urbanismului în Arad. Coloniștii germani și trupele de grăniceri șerbi au contribuit în mare măsură la acest fapt. Hărțile trasate pe la mijlocul secolului XVIII prezintă patru sectoare ale orașului: cetatea, regiunea de retragere (“retirade”), “orașul nemțesc” și “orașul sârbesc”.

Evoluția urbanistică a orașului s-a oprit în a doua jumătate a secolului, în special datorită emigrării sârbilor spre Rusia și, mai important, ordinelor venite de la Viena care interziceau orice construcție în apropierea cetății. După ce s-a pornit construirea noii cetăți, în plus față de vechea interdicție a apărut o problemă nouă: autoritățile plănuiau să mute orașul în Zimand Pusztă. Viena a renunțat însă la plan în 1781.

În pofida interdicțiilor, oamenii continuau să construiască case, riscând. Orașul se întindea spre nord, ocupând teren liber, dar și spre sud unde s-a eliberat loc prin demolarea vechii cetăți de către austrieci. Astfel s-a format noul centru al orașului în actuala piață Avram Iancu. Aici era primăria, care a fost reparată și extinsă în 1770. Recensământul din 1783 a înregistrat 84 de străzi, la care cel din 1797 a adăugat și “Forum Venalicum Piscium” (Piața de pește). Piața de pește era o extindere spre nord a vechii străzi comerciale Tribunalul Axente.

După terminarea și ocuparea de armată a noii cetăți, autoritățile au stabilit o zonă de securitate de 2 km în jurul ei, în care nu era permisă construcția, iar ce exista trebuia demolat. Însă construcțiile continuau să apară. Printre aceia ce riscau a fost și negustorul bogat Jacob Hirschl, care a construit în 1817, lângă casa lui, un teatru (azi pe strada Gh.Lazăr nr.1-3). În 1818 autoritățile militare au redus zona de siguranță la 500 m, dând satisfacție cererii locuitorilor orașului. Astfel, au fost deschise noi perspective de dezvoltare urbanistică, astfel că în 1828 centrul viitoarei evoluții a orașului era în piața Avram Iancu.

Ritmul de construire s-a întezit după ce Aradul a devenit Oraș Liber Regesc. Au fost deschise noi fronturi stradale (strada Mețianu), altele au fost împrăștiate cu noi construcții, ca hotelul “Crucea Albă” (1841). Inundațiile din 1844 și bombardarea din timpul revoluției din 1848 au dus la importante distrugerii. În locurile eliberate prin demolări au apărut noi construcții reprezentative.

Gara, inaugurată în 1858, a devenit punctul nordic al axei centrale a orașului. În ultimele decenii ale secolului XIX și începutul secolului XX, de-a lungul acestei axe centrale s-au construit: Teatrul (1874), Primăria (1876), Palatul Finanțelor (1885), Palatul Cenad (1887), Palatul Neumann (1902), clădirea Băncii Naționale (1912), Palatul Cultural (1913) etc. Noile clădiri și renovările realizate în jurul anului 1900 sunt puternic marcate de stilul *Secesion*.

În perioada interbelică, s-au construit cartiere rezidențiale, în concordanță cu noua concepție a orașelor-grădini. Pe axa centrală a fost construit sediul Casei de Asigurări Sociale.

În timpul regimului comunist, s-au construit uriașele cartiere de blocuri Micălaca, Aurel Vlaicu și Alfa. Ele sunt identice cu acelea din toate orașele țării. În zona centrală au fost inserate câteva clădiri ca Hotelul “Astoria”, blocul cu cinematograful “Dacia”, magazinul universal “Ziridava”. Platforma industrială vest. Numeroasele întreprinderi din toate zonele orașului au dat un elan important dezvoltării orașului Arad.

Viața spirituală

Viața spirituală e strâns legată de istoria Aradului, încă de la începuturile ei. Biserica Ortodoxă își are rădăcinile în teritoriu în secolul al XV-lea, conform tradiției. În prima jumătate a secolului al XVIII-lea, două comunități ortodoxe, Română și Sârbă, grupate în două biserici, “Sfinții apostoli Petru și Pavel” din cartierul sârbesc, și “Sfântul Ioan Botezătorul”, pe locul actualului liceu “Moise Nicoară”. Numărul de credincioși a crescut la 5.595 în anul 1770, încât a devenit necesară o biserică mai mare. În 1791,

episcopul Pavel Avacumovici a comandat construirea unei noi biserici în locul fostei biserici “Sfântul Ioan Botezătorul”. Bombardamentele grele din timpul revoluției din 1848 au afectat grav noua biserică, astfel încât autoritățile imperiale au ordonat demolarea ei. S-a construit o nouă catedrală între 1861 și 1870 în partea estică a pieței mari. Catedrala a adunat o pleiadă de intelectuali români implicați activ în mișcarea românească de emancipare.

Mitropolia Ortodoxă Română din Ardeal a fost reactivată în 1865. Episcopia Aradului a fost anexată la aceasta, eliberându-se astfel de sub autoritatea bisericii sârbe. Bisericile ortodoxe au fost construite și în alte cartiere ale Aradului în funcție de numărul de enoriași și de puterea lor economică: Micălaca (biserică din secolul XVIII, alta nouă în 1845), Vladimirescu (1930), Șega (1933), Grădiște (1940), Micălaca Nouă (1944), Bujac (1976), Gai (1936), Aradul Nou (biserică din secolul XVIII, alta nouă în 1937), Sânicolau Mic (biserică de la începutul secolului XVIII, alta nouă în 1804). Din 1934, comunitatea a avut în vedere construirea unei catedrale pe axa principală a orașului, dar unele motive au amânat acest proiect până în 1994. Biserica Ortodoxă a avut o contribuție importantă la menținerea identității naționale românești și a fost foarte activă în pregătirea Marii Uniri.

Biserica Catolică și-a început activitatea în Arad spre sfârșitul secolului XVII, când au sosit în Arad călugări franciscani (minorități), aduși de armata austriacă. Ei au slujit atât în cetate, cât și în așezarea civilă, unde au contribuit la construirea primei Catedrale Catolice pe la începutul secolului XVIII. Aceasta a fost înlocuită cu una mai mare în 1758. Între 1902 și 1904 a fost construită în locul ei o mare catedrală. Enoriași catolici, există în cartierele Grădiște, Șega, Aradul Nou și Gai.

Biserica greco-catolică s-a stabilit în Arad prin anul 1770 și din 1776 a avut primul ei sediu. O biserică nouă s-a construit între 1912 și 1915 și alta s-a pornit în perioada interbelică. În 1948, regimul comunist a abolit biserica greco-catolică și a trecut proprietățile acesteia, bisericii ortodoxe. În 1991 s-a restaurat parohia greco-catolică.

Biserica reformată a fost atestată prima dată în Arad în secolul XVI, dar nu se știe nimic despre lăcașurile lor de rugăciune până în secolul XIX când s-a ridicat biserica ce există și azi. Parohii reformate există în Gai și Grădiște. Biserica evanghelică-luterană există în Arad din prima jumătate a secolului XIX. Creșterea comunității și puterea sa financiară a dus la construirea unei biserici adecvate, încât în 1906 s-a făcut “Biserica Roșie”.

Bisericile neo-protestante au apărut în Arad la sfârșitul secolului XIX. Prima a fost comunitatea baptistă care a avut prima sa casă de rugăciune în Micălaca în 1897. Astăzi sunt 19 biserici baptiste în Arad. La începutul secolului XX, au apărut și comunitățile adventiste și pentecostale, astăzi fiind 16 biserici pentecostale.

Cultul mozaic a devenit o componentă importantă a vieții religioase din oraș în timpul primei jumătăți a secolului XVIII. Evreii s-au stabilit în estul “orașului sârbesc” după ce au plecat grânicerii sârbi. O expresie a avuției comunității este un complex de clădiri având sinagoga în centru, terminat în 1834. La nivel spiritual, comunitatea e reînnoită prin activitatea remarcabilă a reformelor cultului mozaic efectuate de rabinul Chorin Aaron.

Educația a început în biserici. Călugării minorități au înființat prima școală în 1715. Limba de predare era germana. În următorii cinci ani s-au înființat încă trei școli: două ortodoxe și una catolică în limba maghiară. Educația era sprijinită de biserică prin comunitățile religioase și de către Consiliul Municipal. Prima școală secundară a fost organizată în 1753 de călugărițele de la Notre Dame. O școală latină a funcționat din 1745. Sistemul de educație s-a reorganizat prin legile din 1774. Înființarea

“Preparandiei” în 1812 a avut o importanță majoră pentru emanciparea politică și culturală a românilor. Școala pregătea învățători români.

Noua lege a educației din 1868 permitea comunităților religioase, asociațiilor publice și statului, să înființeze școli. Aradul avea patru școli românești (în 1873), în afară de “Preparandia” (Arad-oraș, în Micălaca, Pârneava, Șega), 11 maghiare (în anii 1884-1885), una sârbă (din 1792) și una evreiască (din 1832). Guvernul din Budapesta a introdus maghiara ca materie obligatorie în toate școlile (1883), apoi i-a dat un statut privilegiat (1907).

Între războaie, sistemul de educație era o chestiune strict de stat. Primele licee românești din oraș, “Moise Nicoară” și “Elena Ghiba-Birta” s-au înființat în 1919. După cel de-al doilea război mondial, regimul comunist a organizat sistemul de educație după modelul sovietic. Singura facultate era de medicină veterinară, înființată în 1948 și mutată la Timișoara în 1956. Numai după 1990 Aradul a avut propriile sale universități: “Aurel Vlaicu” (de stat) și “Vasile Goldiș” (privată).

În anii regimului comunist, Aradul avea 33 școli primare și secundare, 22 licee, 13 școli tehnice și 6 școli postliceale. Deși procesul de învățământ era dominat de politic, școlile din Arad au câștigat reputație pentru nivelul educativ înalt al absolvenților.

Reprezentațiile de teatru au început în 1787, după cele scrise. Atunci, ansamblul german condus de Philip Berndt și-a deschis sezonul la Arad. Dar acesta nu putea fi primul spectacol. Conform unui registru stradal din 1783, exista o stradă a teatrului (“Theatergasse”) care prezenta “Arena” lui Sava Tekelija.

Mișcarea teatrală efectivă a început în toamna lui 1817, când și-a deschis porțile teatrul construit de Jacob Hirschl. Pe scena lui au evoluat în lungul anilor multe ansambluri germane, maghiare și românești. Noua clădire a teatrului a fost deschisă în 1874, dar a trebuit să fie complet reconstruită după marele incendiu din 1883. Până în 1945 repertoriul său a constat doar din piese în limba maghiară. În anul 1948 s-a înființat Teatrul de Stat.

Viața muzicală a orașului a fost marcată peste un secol de Conservator, înființat în 1833, fiind a șasea instituție de acest fel din Europa. Până în 1948, când i s-a oprit activitatea, Conservatorul a pregătit numeroși artiști instrumentali și a format gustul locuitorilor orașului. Calitatea, atât a orchestrei cât și a publicului, a determinat diferiți artiști și compozitori importanți să interpreteze în Arad: Franz Liszt (1846), Johann Strauss Jr. (1847), Pablo Sarasate (1877), Henryk Wienawski (1877), George Enescu (1922 și anii următori) și Bela Bartok (1924). Actuala Filarmonică de Stat Arad a fost înființată în 1948.

Literatură s-a scris în românește numai după înființarea “Preparandiei”. În 1857 a început să funcționeze primul cenaclu al elevilor și după doi ani a scos primul almanah “Muguri” sub redactarea lui M. V. Stănescu. “Asociația Națională din Arad pentru Cultură și Conversație a Poporului Român”, creată în 1862, a organizat diferite conferințe pe teme literare.

În perioada 1871 – 1918 au apărut în Arad multe reviste cu conținut literar: “Gura Satului” (primul număr în 1871), “Lumina” (1871), “Biserica și Școala” (1877), “Tribuna Poporului” (1896), “Tribuna” (1904), “Românul” (1911). Acestea le-au publicat scriitorii români din Arad, ca I. Slavici, A. Cotruș, M. Nicoară, Al. Gavra, M. V. Stănescu, A. M. Marienescu, N. Oncu, I. Grozescu, R. Ciorogariu, ca și

autori mari din literatura română: V. Alecsandri, Al. Macedonski, Gr. Alexandrescu, G. Coșbuc, I. L. Caragiale, M. Sadoveanu, L. Blaga și alții.

Printre autorii care au scris în alte limbi decât româna se poate cita dramaturgul maghiar Csiky Gergely și scriitorul german Adam Müller Guttenbrunn. O activitate editorială remarcabilă a avut "Biblioteca Semănătorul", care a publicat în 1984 volume de literatură română din perioada 1926 – 1927.

În perioada interbelică, în Arad erau circa 70 de asociații culturale. Cele mai importante dintre ele erau: „Asociația Națională Arad pentru Cultură și Conversație a Poporului Român” care în 1924 s-a unit cu ASTRA, “Concordia” (înființată în 1910) și "Ateneul Popular" (1931). Revistele literare erau reprezentate de "Solidaritatea" (primul număr 1922), "Tribuna Aradului" (1925), "Voința Poporului" (1923), "Tribuna Nouă" (1924), "Salonul Literar" (1925), "Hotarul" (1933), "Bravo!" și "Înnoirea" (1937). Cei mai importanți autori ai scenei literare arădene erau Al. T. Stamatiad, F. Munteanu, M. Micu, Gh. Achiței, D. Rachici, D. Ureche și R. Mureșanu.

După 1947 regimul comunist a încercat, și parțial a reușit, să-și subordoneze și literatura. S-a creat în 1948 filiala Arad a Uniunii Scriitorilor din România. Cele două ziare locale din regimul comunist, "Flacăra Roșie" și "Voros Lobogo", aveau și suplimente literare. Între 1968 și 1989 au fost publicate mai multe volume literare colective. În paginile lor se regăsesc majoritatea autorilor din Arad. Printre cei mai importanți scriitori ai timpului, din Arad, se pot cita: Șt. Augustin Doinaș, Gh. Schwartz, Fl. Bănescu, R. Bucur, V. Gheorghită, V. Dan, D. Sibii și H. Ungureanu.

Arta plastică s-a dezvoltat în Arad numai de la instaurarea regimului habsburgic. Monumentul cunoscut este statuia lui Sfântul Ioan Nepomuk (1729). În a doua jumătate a secolului XVIII, orașul își avea propria viață artistică ilustrată de pictorii din familia Osztermayer și Ștefan Tenețchi care au pictat cele mai importante catedrale din Banat, inclusiv acelea din Arad.

În secolul XIX mai mulți pictori austrieci și maghiari au venit în Arad. Erau exponenți ai academismului, ca J. Geltz, D. Jagermann, Emeric și Adalbert Vizkeleti, E. Szamosy și P. Bohm. Mari pictori maghiari și-au început cariera în Arad - M. Munkacsy și L. Paal. În perioada interbelică, C. Wolf, I. Stern, C. Kiss, și F. Balla au continuat să picteze în vechiul stil academic. I. Toader, C. Minișan, Al. Pataki și V. Anyos au reușit să treacă de bariere. Un suflu nou a fost adus de sculptorii R. Ladea, Gh. Groza și M. Olinescu, care au înființat grupul "Pro Arte" în 1936.

Sub regimul comunist artiștii se confruntau cu dilema: să se supună liniei oficiale a “realismului socialist” și să fie recunoscuți de partid, sau să-și urmeze propriul drum riscând situații dificile. Majoritatea artiștilor au mers pe a doua opțiune. Artiștii majori pe care i-a avut Aradul în această perioadă au fost N. Chirilovici, S. Frențiu, F. Baranyai, E. Vitroel, Lia și Ioan Cott, I. Tolan, S. Guleș, E. S. Muntean, N. Biefalvi, P. Alaszu, L. Babocsik, O. Colta, L. Josan Kocsis, I. Kett Groza, A. Strașnei Popa, Z. Eisele Sucs, M. Tamaș, D. Șerban, I. Stroia, L. Cociuba și M. Păcurar.

Presa a apărut în Arad de la începuturile secolului XIX. "Arader Kundschaftsblatt", prima apariție în 1837, reprezintă începutul. În 1840 a urmat varianta în maghiară - "Aradi Hirdeto". Cel mai vechi ziar este "Alfold", prima apariție în 1861, urmat de "Aradi Kozlony" (1885-1940). Presa românească a început în mediul clerical. Prima revistă a fost "Speranța", între 1869-1872. Cea mai apreciată și longevivă revistă românească se numea "Biserica și Școala" editată între 1877 și 1948. Rezumând, putem spune că până în 1918 în Arad apăreau 28 de publicații, numărul lor crescând la 108 în anii interbelici. Sub regimul comunist apăreau două ziare în oraș: "Flacăra Roșie" și "Voros Lobogo".

Cap. III Populația

Din datele prezentate de Direcția Județeană de Statistică Arad, populația municipiului Arad la data de 1 iulie 2008 era de 166.237 locuitori. Populația masculină a fost de 77.685 persoane, iar cea feminină de 88.552 persoane. Densitatea populației este 658 locuitori/kmp. Numărul de nașteri în anul 2007 a fost de 1.631, iar numărul de decese în același an a fost de 1.911.

Ca urmare a evoluției istorice a regiunii Banat și a orașului Arad, populația acestuia are următoarea componență etnică, (date obținute la Recensământul populației și locuințelor 2002): români 142.966, maghiari 22.479, romi 3.004, germani 2.219, ucrainieni 114, sârbi 605, turci 44, tătari 9, slovaci 450, evrei 157, ruși 24, lipoveni 6, bulgari 251, cehi 59, croați 8, greci 9, polonezi 28, armeni 6, sloveni 24, sași 9, șvabi 19, aromâni 2, secui 13, ruteni 5, italieni 179, chinezi 14, macedonieni 1, ceangăi 11, altă etnie din Uniunea Europeană 35, altă etnie din celelalte țări ale Europei 16, altă etnie din afara Europei 55, nedeclarată 6.

Religia: ortodoxă 125.595 persoane, romano-catolică 20.971 persoane, greco-catolică (Biserica Romană Unită cu Roma) 1.834 persoane, reformată 5.406 persoane, evanghelică de confesiune augustină 157 persoane, evanghelică lutherană sindo-presbiteriană 532 persoane, unitariană 91 persoane, armeană 5 persoane, creștină de rit vechi 65 persoane, baptistă 7.831 persoane, penticostală (Biserica lui Dumnezeu Apostolică) 7.523 persoane, adventistă de ziua a șaptea 836 persoane, creștină după evanghelie 99 persoane, evanghelică (Biserica Evanghelică Română) 140 persoane, musulmană 90 persoane, mozaică 169 persoane, alte religii 843 persoane, fără religie 285 persoane, ateii 180 persoane, nedeclarată 175 persoane.

Populația activă (la recensământul din 2002) era de 74.197 persoane, din care populație ocupată de 70.202 persoane, șomeri 3.995, iar populația inactivă 98.630, din care 29.684 elevi/studenti, pensionari 41.959, casnice 9.043, întreținute de alte persoane 12.712, întreținute de stat sau organizații private 989, persoane cu altă situație economică 4.243.

	<u>Total</u>	<u>Masculin</u>	<u>Feminin</u>
Statutul profesional:			
- Salariați:	67.805	33.766	34.039
- Patroni (întreprinzători privați)	821	581	240
- Lucrători pe cont propriu	3.826	2.498	1.328
- Membri ai unor soc. agric./coop.	28	10	18
- Lucrători fam. în gosp. proprie	95	69	26
- Altă situație	70	51	19
Sectorul în care lucrează persoana:			
- Persoanele din sectorul de stat :	23.252	12.179	11.073
- Persoanele din sectorul privat:	46.456	23.238	23.218
- Persoanele din sectorul mixt:	2.872	1.510	1.362
- Persoanele din gosp. proprie:	65	48	17

Forța de muncă a locuitorilor municipiului Arad arată astfel:

Salariați total număr mediu persoane = 79.983

Număr mediu salariați în agricultură = 815

Număr mediu salariați în industrie - total = 37.599

Număr mediu salariați în industria extractivă = 432

Număr mediu salariați în industria prelucrătoare = 35.004

Număr mediu salariați în energie electrică și termică, gaze și apă = 2.163

Număr mediu salariați în construcții = 5.397

Număr mediu salariați în comerț = 11.452

Număr mediu salariați în transport și poștă = 6.856

Număr mediu salariați în activități financiare, bancare și de asigurări = 1.476

Număr mediu salariați în administrație publică = 2.683

Număr mediu salariați în învățământ = 3.716

Număr mediu salariați în sănătate și asistență socială = 4.505

Cap. IV Căile de Comunicații

1. Căi rutiere

Arterele de penetrație spre municipiu sunt în general drumuri naționale sau județene modernizate cu 2 benzi de circulație, excepție făcând E 68 spre Nădlac, DN 69 spre Timișoara și DN 79 spre Oradea care sunt realizate la 4 benzi de circulație.

a) Drumuri Europene

- E 68/60 (DN 7) – cu distanțe de 594 km București (E), 275 km Budapesta (V), 550 km Viena (V).
- E 671 (DN 69 – DN 79) – 50 km până la Timișoara (S), 117 km până la Oradea (N)

b) Drumuri Naționale

- DN 7 București-Pitești-Sibiu-Deva-Arad-Nădlac-Frontieră Ungaria
- DN 7B DN7-Turnu-Frontieră Ungaria
- DN 69 Timișoara-Arad
- DN 79 Arad-Oradea

c) Drumuri Județene

- DJ 682 Arad-Zădăreni
- DJ 682A Arad-Frumușeni
- DJ 709 Arad-Șiria
- DJ 709B Arad-Curtici
- DJ 709C Arad-Variașul Mic

În municipiul Arad, străzile sunt clasificate în patru categorii:

- străzi de categoria I (4 străzi), cu o lungime de 10,19 km;
- străzi de categoria II (29 străzi), cu o lungime de 28,99 km;
- străzi de categoria III (687 străzi), cu o lungime de 288,85 km;
- străzi de categoria IV (7 străzi), cu o lungime de 3,42 km.

Traficul de agrement se desfășoară de obicei la sfârșitul săptămânii către zonele din jurul Municipiului Arad, respectiv pădurea Ceala, pădurea Vladimirescu, Șiria, lacul Ghioroc, etc. În prezent, cea mai solicitată intersecție a municipiului este Piața Podgoria, aici intersectându-se partea stradală a lui E 68, DN 7, DN 79, precum și străzile existente și liniile de tramvai.

Municipiul Arad este străbătut de râul Mureș, precum și de o rețea de cale ferată dezvoltată, ceea ce a impus ca legătura rutieră între cele două părți ale municipiului să se facă prin intermediul celor 3 poduri, respectiv podul metalic spre Aradul Nou, podul de beton armat zona III Micălaca și podul de beton armat către Subcetate.

Din sursele furnizate de serviciul Public Comunitar Regim Permise de Conducere și Înmatriculări a Vehiculelor - Instituția Prefectului Județului Arad, se constată că parcul auto este în creștere. În urma unei analize comparative, se poate observa că parcul auto a crescut de la 96.065 vehicule în anul 2005, la un total de 108.047 vehicule existente în 2008.

2. Căi ferate și aeriene

Căi ferate

Județul Arad este străbătut de o rețea feroviară în lungime de 485 km, din care 196 km sunt electrificați. Densitatea rețelei de căi ferate pe județ este de 62,5 km/1.000 kmp., față de media pe țară care este de 47,7 km/1.000 kmp., de unde rezultă echiparea bună a județului cu căi ferate.

Municipiul Arad în prezent dispune de trei stații C.F.R.:

- Stația Nord – stație centrală în care ajung toate trenurile, din toate direcțiile;
- Stația Vest (Bujac) - prin care trec trenurile care circulă în direcția Nădlac;
- Stația Sud (Aradul Nou) - prin care trec toate trenurile care circulă în direcția Timișoara și Periam.

Complexul feroviar Arad este amplasat în partea de vest a țării, pe linia magistrală 2 de cale ferată, la intersecția a șase linii de cale ferată și anume:

- în nord: - linia Arad - Curtici
- linia Arad - Oradea
- în est: - linia Arad - Simeria
- în sud: - linia Arad - Timișoara
- linia Aradul Nou - Periam
- în vest: - linia Arad - Nădlac

Complexul de cale ferată s-a format prin unirea funcțională a celor 5 stații care deservește Municipiul Arad, respectiv stația Arad, stația Aradul Nou, stația Arad Vest, stația Șofronea și stația Glogovăț.

1. Stația Arad este amplasată pe magistrala II București – Curtici, la km. 629 + 789, fiind un nod feroviar unde converg următoarele direcții de mers:

- direcția Timișoara
- direcția Periam
- direcția Simeria
- direcția Oradea
- direcția Curtici
- direcția Nădlac
- direcția Brad

Stația Arad este centralizată electrodinamic și are un dispozitiv de 7 linii. Stația mai deservește și linii de garaj ale diferitelor întreprinderi.

2. Stația Aradul Nou este amplasată pe linia Timișoara – Arad, la km. 51 + 089 și este un nod feroviar unde converg 3 direcții de mers:

- Timișoara
- Periam
- Arad

Stația este centralizată electrodinamic și are un dispozitiv de 6 linii. Intervalul Arad – Aradul Nou este dotat cu bloc de linie automat și este electrificat, având linie simplă. Pe acest interval circulă 15 perechi trenuri de călători și 14 perechi trenuri de marfă. Din linia Aradul Nou se ramifică o linie simplă spre stația Glogovăț. Linia Ramificația Glogovăț este dotată cu bloc de linie automată și este electrificată. Pe această linie circulă 2 perechi trenuri de călători și 3 perechi trenuri de marfă. Această linie are o capacitate practică 55 perechi trenuri/zi.

3. Stația Șofronea este amplasată pe magistrala II București Nord – Curtici, la km. 639 + 500, are două direcții de mers, având ca puncte de secționare vecine stația Arad și stația Curtici. Stația este centralizată electrodinamic și este înzestrată cu un dispozitiv de 5 linii. Intervalul de linii Arad – Șofronea are linie dublă, electrificată și înzestrată cu bloc de linie Automat. Pe acest interval circulă 13 perechi trenuri de călători și 19 perechi trenuri de marfă.

4. Stația Glogovăț este amplasată pe magistrala II București Nord – Curtici la km. 622 + 994. În această stație converg următoarele direcții:

- direcția Radna
- direcția Arad
- direcția Timișoara

Stația este centralizată electrodinamic și înzestrată cu un dispozitiv de 9 linii. Intervalul de circulație Arad – Glogovăț are linie dublă, electrificată și dotată cu bloc de linie Automat. Pe acest interval circulă 15 perechi de trenuri de călători și 24 perechi e trenuri de marfă.

5. Stația Arad Vest este amplasată pe linia Arad – Nădlac la km. 4 + 760. În această stație converg următoarele direcții de mers:

- direcția Arad
- direcția Nădlac

Stația este dotată cu instalații cu chei cu bloc și un dispozitiv de 5 linii. Intervalul de circulație Arad – Arad Vest are linie simplă dotată cu bloc de linie automat. Pe acest interval circulă 4 perechi de trenuri de călători și 4 perechi de trenuri de marfă.

Din nodul de cale ferată de la nivelul stației CF Arad derivă în mai multe direcții o serie de linii ferate:

- Arad – Radna – Deva
- Arad – Vinga – Timișoara
- Arad – Curtici
- Arad – Ineu – Brad
- Arad – Oradea
- Arad – Felnac – Secusigiu
- Arad – Pecica – Nădlac

Aradul este străbătut de linia feroviară internațională care face legătura României cu vestul Europei, prin Ungaria și deservește calea ferată Arad – Budapesta. Distanța până la localitatea de frontieră Curtici, este de 17 km.

Căi aeriene

Aeroportul Internațional Arad are avantajul unui grad remarcabil de accesibilitate fiind situat la 4 km Vest față de centrul orașului Arad. Se bucură de o poziție strategică bună, aflându-se la 250 km de Budapesta și 300 km de Belgrad. Este situat în apropierea frontierei cu Ungaria, la 30 km de cel mai apropiat punct rutier de trecere a frontierei - Turnu și 20 km de cel mai apropiat punct feroviar de trecer a frontierei - Curtici.

Principalele curse aeriene externe sunt cu Verona 3 curse pe săptămână, Valencia 2 curse pe săptămână, Barcelona 2 curse pe săptămână, iar cele interne cu București 7 curse pe săptămână. Ocazional, aeroportul Arad poate prelua cursele de pe aeroportul din Timișoara sau cel din Oradea.

Aeroportul Arad are una dintre cele mai bune piste de aterizare/decolare din beton, cu dimensiuni de 2000x45 metri, orientată est-vest, dotată cu un sistem modern de iluminare IDMAN - 5 niveluri de intensitate, constând din lumini pe marginile pistei și lumini axiale, balizaj, lumini de approach pe ambele direcții de operare.

Scurt istoric al Aeroportului Arad

Pe terenul suburbiei Gai era amenajată o infrastructură cu teren de aterizare, hangar și aerogara, rămase în urma campaniei militare din 1917. Aici, în 14 iulie 1912, s-a organizat cu ocazia reîntoarcerii de la Aspen - Viena a lui Aurel Vlaicu, un mare miting aviatic în care pionierul aripilor românești a fost ovaționat de conaționali ca un erou al tuturor românilor.

Ca urmare a unor tratative duse în vederea înființării unui nou aeroport, la 30 mai 1935 se cedează de către municipalitate aviației civile terenul din suburbia Ceala, unde vor începe lucrările de construcție a infrastructurii. Construcția actualei aerogări s-a terminat în 1936 iar inaugurarea oficială a noului aeroport a avut loc la 14 noiembrie 1937. Din acest moment toată activitatea de trafic aerian se va efectua de pe această locație, iar aterizările și decolările s-au efectuat pe o pistă înierbată. Necesitățile de trafic au făcut necesară construirea în anul 1953 a unei piste din beton în lungime de 2 000 metri. Căile de rulaj A și D au fost realizate odată cu pista de aterizare - decolare. Balizajul a fost refăcut în 1954 și dotat cu lămpi Elba.

Terminalul Cargo de pe Aeroportul Arad, componenta de bază a Aeroportului Arad, este amplasat în imediata apropiere a Zonei Libere Arad, fiind în măsură să preia traficul de marfă pe calea aeriană care leagă Europa de Vest de Orientul Mijlociu. Amplasamentul permite accesul facil al agenților economici din zonele apropiate, în special din județele: Arad, Bihor, Alba, Hunedoara – România, respectiv Bekes, Czongrad - Ungaria, la această categorie de transport marfă.

Realizarea obiectivului permite preluarea traficului de marfă pe cale aeriană, cu toate facilitățile de desfășurare a transportului de marfă rutier - aerian, prin utilizarea platformelor de operare - staționare aeronave tip CARGO, zonei acoperite de depozitare a mărfurilor, care permite și efectuarea controlului vamal, platformei de parcare pentru transporturi aeriene, precum și prin asigurarea utilităților specifice atât pentru companiile aeriene cât și pentru cele de transport rutier. Platforma de operare aeronave de 16 020 mp, cu portanta de 41 / R/C/W/T ofera posibilitatea de staționare concomitent a 3 aeronave de clasa „C” și „D” ICAO.

Aerogara are o suprafață de 2.700 mp, un număr de 13 porți de acces către rampa de încărcare/descărcare auto și 4 porți de acces către platforma aero, capacitatea proiectată fiind la depozitare (sosire-plecare) de 300 to/zi, cu capacitatea de trafic (sosire-plecare) de 50 to/oră.

Iluminatul platformei pe timp de noapte este realizat printr-un sistem de iluminare cu 10 lămpi de 1000 W fiecare, montate pe un stâlp cu înălțimea de 16 m, cu nivelul de iluminare 30 – 50 lx. Platforma auto în suprafață de 8.430 mp asigură locuri de parcare pentru 32 autoturisme și 5 autovehicule de transport marfă, având înglobate în structură și două separatoare de ulei. Jumătate din suprafața de depozitare este destinată închirierii pentru firmele ce desfășoară operațiuni de import /export și poștă pe cale aero.

Aici se regăsesc o cameră frigorifică cu o capacitate de 48 m, o cameră rece cu o capacitate de 126 mc. Pentru păstrarea la rece, respectiv congelarea mărfurilor sunt instalate două camere tip Electrolux, una tip MDB 235 TO (- 24 ° C) și alta MDB 335 TO (4 ° C) Depozitul de marfă este dotat cu instalație de

stingere a incendiilor cu spinkere, rezervorul de apă contra incendiilor având capacitate de 500 mc. Pentru efectuarea operațiunilor de manipulare, încărcare descarcare marfă, se află în dotare diferite utilaje specifice.

Manipularea mărfii transportate către platforma aero se efectueaza pe o rampă auto, executată pe partea frontală a aerogării, având lungimea de 60 m și lățimea de 8m. Pentru protejarea mărfurilor manipulate, s-a executat o copertină metalică, pe o lungime de 48 m și o lățime de 9 m. Pentru a se asigura un acces mai rapid al coletelor poștale la ușile de acces ale aerogarii, s-a realizat un plan înclinat care asigură urcarea mașinilor furgon pe rampa auto, determinând astfel scăderea timpilor de manipulare a acestora.

3. Transportul public urban

În prezent, Transportul Public din Arad este asigurat de către Compania de Transport Public Arad (CTPA). Aceasta asigură servicii urbane/județene, în principal cu tramvaie în cadrul municipiului și alte servicii de transport cu autobuze, atât în exteriorul, cât și în interiorul municipiului.

Compania de Transport Public Arad este o societate comercială având drept principali acționari Consiliul Local Arad (70,68%) și Consiliul Județean Arad (28,43%). Cu un parc care însumează peste 400 unități de transport (50% tramvaie și 50% autobuze), serviciile de transport oferite de CTP Arad, se împart în două mari categorii: serviciile de transport cu autobuzele și serviciile de transport cu tramvaiele.

La ora actuală, Compania de Transport Public Arad asigură integral transportul la nivel municipal. Principiile de bază: "Regularitate, Punctualitate, Confort, Securitate", care ghidează activitatea celor 900 angajați, impun Companiei de Transport Public Arad, drept unul din pilonii importanți pe care se sprijină atât dezvoltarea ariei metropolitane, cât și a celei regionale. Având în vedere faptul că Aradul este un oraș aflat în plină expansiune economico-socială, această creștere trebuie, în permanență, precedată de dezvoltarea serviciilor publice, implicit a transportului public.

Structura actuală a liniilor de transport public (tramvaie și autobuze) cuprinde 22 trasee tramvai (17 urbane și 5 preurbane) și 7 trasee autobuz.

Aradul posedă o rețea extinsă de linii de tramvai, infrastructura necesitând lucrări de modernizare pe majoritatea lungimilor căilor de rulare. În acest sens, municipalitatea a contractat în iunie 2005 și mai 2009 două împrumuturi externe în valoare de 20.000.000 Euro, respectiv 3.000.000 Euro de la Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare (BERD), pe termen lung, cu garanție locală, în scopul finanțării obiectivului de investiție "Transport urban în Municipiul Arad". Perioada contractului este 2005-2017.

Proiectul „Transport urban în Municipiul Arad” face parte dintr-un program de investiții prioritare pentru Municipiu și constă în reabilitarea infrastructurii de tramvaie de-a lungul axei Nord-Sud a Municipiului, proiect ce este finanțat prin creditul de la BERD precum și din resursele proprii ale Municipiului.

Proiectul cuprinde în principal:

- reabilitarea liniilor de tramvai
- modernizarea străzilor din centrul municipiului, în corelație cu reabilitarea liniilor de tramvai;

- realizarea managementului de trafic și a unui sistem modern de semaforizare;
- realizarea unui sistem modern de taxare care să contribuie la rationalizarea traseelor și orarelor.

În cadrul proiectului „**Transport Urban Municipiul Arad**”, lucrările sunt în curs de executare asupra principalelor artere ale Aradului care sunt străbătute de tramvai și care constituie principalul culoar de transport public și particular din municipiul Arad.

În paralel cu șantierul BERD, se lucrează la reabilitarea unui alt traseu important de transport public. Refacerea arterei Condurașilor - Kogălniceanu, din bugetul local, împreună cu proiectul de reabilitare a centrului vechi, finanțat din fonduri structurale, vor moderniza infrastructura rețelei de linii de tramvai și în această parte a orașului, cu aceleași beneficii pentru arădeni, din punct de vedere al accesului la servicii de transport public de calitate și la un mediu mai puțin poluat.

Sectorul autobuze

Asigură transportul pe 100 trasee la curse regulate și 83 la curse regulate speciale, repartizate după cum urmează:

Grupa I de trasee (deservite de 135 autobuze ale coloanelor din Arad):

- 117 trasee (32 trasee regulate și 85 convenție)
  - 8 trasee urbane (10 autobuze);
  - 10 trasee preurbane în zona Municipiului Arad (21 autobuze);
  - 14 trasee județene, care au cap de linie Arad, unde sunt utilizate 12 autobuze;
  - 85 trasee curse speciale regulate, care circulă în zonele industriale (92 autobuze).
- 117.900 ore de circulație / primele 6 luni 2008
- 2.587.825 km / primele 6 luni 2008

Această grupă de trasee beneficiază de o autogară, două puncte terminus (Podgoria și Piața Romană), platformă proprie de parcare.

Grupa II de trasee (deservite de autobuzele coloanelor din județ, la care se adaugă și traseele județene cu cap de linie în ARAD):

- 68 trasee între localitățile județene, unde sunt utilizate 55 autobuze, organizate pe autocoloane;
- 28.345 ore de circulație / primele 6 luni 2008;
- 469.983 km / primele 6 luni 2008.

Parcul auto este format din 194 autobuze (45 articulate, 118 capacitate medie, 25 midibuze, 6 microbuze).

Sectorul tramvaie

Și în cadrul acestui sector administrația publică a realizat numeroase investiții. Astfel au fost reabilitate și modernizate 5.644 ml linii de tramvai și 2.350 ml rețea de contact. În prezent se desfășoară cel mai mare proiect de investiții din ultimii 20 de ani din Arad „BERD – ARAD REABILITARE TRANSPORT URBAN”.

Începând cu 1995 au fost importate un mare număr de tramvaie second hand din Germania, tramvaie care, datorită calităților deosebite pe care le au, au reușit să asigure arădenilor condiții îmbunătățite de transport. În următoarea perioadă CTP are, ca principal obiectiv strategic promovarea conceptului de

“Transport Durabil”, prin cele trei laturi: calitatea serviciilor oferite, conservarea mediului și conservarea energiei.

În prezent, parcul de tramvaie este compus din peste 208 vehicule, din care 127 unități de mare capacitate importate din Germania efectuează servicii de transport pe 22 rute de tramvai la nivel municipal, rute care însumează aproximativ 100 km (dintre care 5 rute operează și în afara orașului pe o distanță de 22 km).

4. Telecomunicații

Aradul este centrul județean unde se întâlnesc cele mai multe companii care oferă servicii de transferuri de date, comunicații, Internet, etc. Acest sector, extrem de dinamic în momentul actual, are toate premisele să se dezvolte în același ritm și în viitor. Rețeaua de telefonie fixă numără 59.238 posturi telefonice, din care 55.245 în centrale digitale (93,26%).

Rețeaua de cabluri în Arad s-a modernizat, cuprinzând preponderent rețea de cupru și fibră optică. În vederea realizării unei rețele metropolitane în Municipiul Arad și comunele limitrofe, s-au instalat cabluri de fibră optică pentru interconectarea echipamentelor digitale de bandă largă.

Romtelecom, liderul pieței de comunicații fixe din România, a traversat o perioadă de transformări majore în ultimii ani, reușind să răspundă cu succes provocării de a deveni un operator mai eficient și dezvoltând portofoliul de servicii alternative, pe lângă oferta clasică de telefonie fixă.

În prezent, compania oferă clienților săi servicii de voce, date și internet de bandă largă, pachete combinate ce includ echipamente IT, precum și soluții complexe de IT&C. Romtelecom a intrat pe piața de internet în 2005, prin serviciile ClickNet bazate pe tehnologia ADSL. În 2007 s-a lansat serviciile TV, platforma Dolce. Serviciile oferite de televiziunea Dolce, includ pachete de programe TV. Rețeaua de cabluri de cupru se întinde pe o suprafață de 434.631 km, iar cea de fibră optică pe o suprafață de 49.479 km.

În Municipiul Arad, Romtelecom beneficiază de un număr de 29.600 abonați, care sunt conectați în centrale digitale, 6.640 utilizatori internet și 2.500 abonați Dolce TV. Capacitatea echipată a centralelor (număr de linii), este de 46.080. De asemenea, Romtelecom dispune de două magazine de specialitate și de 341 de telefoane publice.

RCS & RDS a intrat pe piața telecomunicațiilor în anul 2007, oferind abonaților companiei și noul serviciu de telefonie mobilă DIGI mobil. Prin practicarea unor tarife mici și oferirea abonamentului unic de telefonie fixă și mobilă, RCS&RDS a obținut o cotă de piață însemnată într-o perioadă de timp relativ scurtă. Acest operator de telefonie, oferă abonaților o serie de facilități și anume: pachete de programe; internet prin cablu; telefonie fixă, RDS.

Telefonie mobilă.

Municipiul Arad este complet acoperit de rețele de telefonie mobilă, aparținând firmelor autorizate și anume: Vodafone, Orange, Cosmote, Zapp și RCS-Digi mobil. Acești operatori de telefonie mobilă oferă fiecărei persoane posibilitatea de a alege atât abonamente flexibile, ce pot fi personalizate, cât și conectarea la serviciile de internet și rețeaua fixă. Succesul acestor operatori în Municipiul Arad se datorează nu doar atractivității pe care o reprezintă telefonul mobil, ci și calității rețelei, a serviciilor oferite și a brandului.

Cap. V Autoritățile administrației publice locale

1. Consiliul Local al Municipiului Arad și Primăria Municipiului Arad

Consiliul Local, cu sediul pe B-dul Revoluției, Nr. 75, Arad, este autoritatea administrației publice prin care se realizează autonomia locală în comune și orașe. Consiliul Local și Primarul sunt aleși în condițiile prevăzute de legea privind alegerile locale.

Consiliul Local al Municipiului Arad are inițiativă și hotărăște, în condițiile legii, în toate problemele de interes local, cu excepția celor care sunt date prin lege în competența altor autorități publice, locale sau centrale.

Consiliul Local este alcătuit din 23 de membri, aleși prin vot universal, egal, direct și liber exprimat, în condițiile stabilite prin legea privind alegerile locale.

Consiliul Local a fost constituit în urma alegerilor locale desfășurate în 30 noiembrie 2008, când a rezultat următoarea structură politică: PD-L – 17 membri, UDMR – 2 membri, PSD – 2 membri, PNL – 2 membri, PNȚCD – 1 membru, PC – 1 membru.

CONSILIUL LOCAL AL MUNICIPIULUI ARAD ales în 30 noiembrie 2008

1. BIRINGER BRUNO-ADI	- PD-L
2. BONCA OVIDIU-FLORIN	- PD-L
3. CĂPRAR DOREL-GHEORGHE	- PSD
4. CISMAȘIU MARIANA	- PD-L
5. CRISTEA CLAUDIU-CONSTANTIN	- PNȚCD
6. DEKANY ALEXANDRU-TIBERIU	- PNL
7. GLIGOR TEODOR	- PD-L
8. HOTĂRAN TEODORA-DANA	- PSD
9. MANTA FLORIN-VIRGIL	- PD-L
10. MAXIM DIMITRIE	- PD-L
11. MOISESCU CRISTIAN	- PNL
12. MOȘNEAG VASILE-OVIDIU	- PD-L
13. OZARCHEVICI MARIUS-GABRIEL	- PD-L
14. PENZES IULIU-GHEORGHE	- UDMR
15. POPA DOREL	- PC
16. ROȘU PETRU	- PD-L
17. SCHILL GHEORGHE	- PD-L
18. TABUIA ȘTEFAN	- PD-L
19. VLAICU-HERGANE TRAIAN-ION	- PD-L
20. ȘERB LUCIAN-COSMIN	- PD-L
21. ȚOLEA AXENTE-DACIAN	- PD-L

Având în vedere specificul local și nevoile activității sale, Consiliul Local al Municipiului Arad a organizat următoarele comisii pe domenii de specialitate:

Comisia 1 – Comisia de Buget-Finanțe, alcătuită din 7 membri,

Comisia 2 – Comisia de Urbanism, Protecția Mediului și Turism, alcătuită din 5 membri;

Comisia 3 – Comisia de Administrare a Domeniului Public și Privat a Municipiului Arad, alcătuită din 7 membri;

Comisia 4 – Comisia de Sănătate, Familie, Cultură, Învățământ, Relații Externe, Juridic, alcătuită din 7 membri ;

Primăria Municipiului Arad

Primarul Municipiului Arad este șeful administrației publice locale și al aparatului propriu de specialitate al acesteia. Primarul răspunde de buna funcționare a administrației publice locale și reprezintă Municipiul Arad în relațiile cu alte autorități publice, cu persoanele fizice sau juridice române sau străine, precum și în justiție. Primarul asigură respectarea drepturilor și libertăților fundamentale ale cetățenilor, a prevederilor Constituției, precum și punerea în aplicare a legilor, a decretelor Președintelui României, a hotărârilor și ordonanțelor Guvernului, a hotărârilor Consiliului Local. Dispune măsurile necesare și acordă sprijin pentru aplicarea ordinelor și instrucțiunilor cu caracter normativ ale miniștrilor, ale celorlalți conducători ai autorităților administrației publice centrale, ale prefectului, precum și a hotărârilor consiliului județean, în condițiile legii.

Primarul îndeplinește atribuțiile prevăzute de lege sau încredințate de Consiliul Local. Pentru îndeplinirea atribuțiilor sale, primarul este ajutat de 2 viceprimari, 1 administrator public, 1 secretar și aparatul propriu de specialitate al Consiliului Local.

Viceprimarii Municipiului Arad sunt aleși de către Consiliul Local din rândul membrilor săi, pe o durată egală cu cea a mandatului Consiliului. Ei sunt înlocuitorii de drept ai Primarului și primii colaboratori ai acestuia pentru realizarea obiectivelor și sarcinilor administrației publice locale. Atribuțiile viceprimarilor sunt cele delegate de către Primar, în condițiile legii.

Administratorul Public al Municipiului Arad coordonează aparatul de specialitate al primarului; coordonează activitatea Direcției Strategii Publice și Comunicare, coordonează elaborarea de strategii de dezvoltare urbană sau metropolitană, în concordanță cu cele de dezvoltare regională, implementarea și monitorizarea acestora.

Secretarul Municipiului Arad este funcționar public de conducere, numit în această funcție de către prefect, în condițiile legii. Secretarul verifică și asigură respectarea legalității de către organele administrației publice locale, îndeplinind atribuțiile prevăzute de lege sau încredințate de către Consiliul Local, ori de Primar.

Primarul, administratorul public, viceprimarii, secretarul municipiului împreună cu aparatul propriu de specialitate al Consiliului Local constituie PRIMĂRIA MUNICIPIULUI ARAD, structură funcțională cu activitate permanentă care aduce la îndeplinire hotărârile Consiliului Local și dispozițiile Primarului, soluționând problemele curente ale colectivității locale.

EXECUTIVUL PRIMĂRIEI MUNICIPIULUI ARAD

Primar	- GHEORGHE FALCĂ	- PD-L
Viceprimari	- PISTRU-POPA SIMONA-GIANINA	- PD-L
	- BOGNAR LEVENTE-GRIGORIE	- UDMR
Administrator Public	- CLAUDIA MACRA	
Secretar	- DOINA PAUL	

2. Consiliul Județean Arad

Consiliul Județean Arad, cu sediul pe B-dul Revoluției, Nr. 75, Arad, este autoritatea administrației publice locale, constituită la nivel județean, pentru coordonarea activității consiliilor comunale și orașenești, în vederea realizării serviciilor publice de interes județean.

Consiliul Județean Arad este compus din consilieri aleși prin vot universal, egal, direct, secret și liber exprimat, în condițiile stabilite de Legea privind alegerile locale. Numărul membrilor fiecărui consiliu județean se stabilește de prefect, în funcție de populația județului, raportată de Institutul Național de Statistică și Studii Economice la data de 1 ianuarie a anului în curs sau, după caz, la data de 1 iulie a anului care precede alegerile.

În temeiul prevederilor art. 91 din Legea nr. 215/2001 – Legea administrației publice locale, republicată, Consiliul Județean Arad aprobă organigrama, statul de funcții și regulamentul de organizare și funcționare pentru aparatul de specialitate al Consiliului Județean.

Aparatul de specialitate este format din funcționari publici care îndeplinesc o funcție publică în vederea realizării prerogativelor de putere publică, precum și din personal contractual.

Potrivit Statutului funcționarilor publici, scopul activității desfășurate de aparatul de specialitate îl constituie asigurarea, în conformitate cu dispozițiile legale, a unui serviciu stabil, profesionist, transparent și eficient în interesul cetățenilor, precum și al autorității administrației publice județene. Structura organizatorică a aparatului de specialitate al Consiliului Județean Arad, conform organigramei aprobate prin hotărâre, este alcătuită din patru direcții, arhitect șef, două birouri independente și trei compartimente independente și Compartimentul Cabinet Președinte.

Componența Consiliului Județean Arad este următoarea:

- 1 - președinte
- 2 - vicepreședinți
- 33 - consilieri județeni

Consiliul Județean al Municipiului Arad a organizat următoarele comisii pe domenii de specialitate:

Comisia 1 - Comisia de buget - finanțe, studii și analize economico - financiare 5 membri

Comisia 2 - Comisia de urbanism, amenajarea teritoriului, lucrări publice și protecția mediului – 5 membri

Comisia 3 - Comisia pentru servicii publice, sociale și turism – 5 membri

Comisia 4 - Comisia pentru probleme culturale, de învățământ, sportive și de tineret – 5 membri

Comisia 5 - Comisia juridică, gestionarea patrimoniului și respectarea drepturilor cetățenesti – 5 membri

Comisia 6 - Comisia pentru strategii de dezvoltare, cooperare interinstituțională și integrare europeană - 5 membri.

Cap. VI   Principalele instituții ale Municipiului Arad

1. Educație

În Arad, învățământul școlar se desfășoară în 47 de grădinițe, dintre care 27 cu program normal, 19 cu program prelungit și 2 cu program special, cu un total de 309 educatoare și 4296 de copii; învățământul primar și gimnazial este organizat în 18 unități cu 1.155 cadre didactice și 11.916 elevi; învățământul liceal, în 21 de unități din care 1 este privată, cu un total de 900 cadre didactice și 11.589 de elevi; învățământ profesional 1 unitate de stat și 1 privată cu un total de 125 cadre didactice și 1.541 elevi; învățământ postliceal 1 unitate de stat și 1 privată cu un total de 83 cadre didactice și 548 elevi. Rețeaua școlară mai cuprinde 2 unități cu învățământ special cu un total de 548 elevi cu deficiențe.

Din totalul unităților școlare ale Municipiului Arad, învățământul în limbile minorităților se desfășoară astfel: limba maghiară în 5 grădinițe cu 157 de copii, 4 școli generale cu 175 elevi, 1 liceu cu 366 elevi; limba germană în 7 grădinițe cu 227 copii, 2 școli generale cu 130 elevi în ciclul primar și 166 elevi în ciclul gimnazial, 1 liceu cu 181 elevi.

În privința învățământului liceal, în Municipiul Arad își desfășoară activitatea următoarele colegii naționale, licee, respectiv grupuri școlare:

COLEGIUL NAȚIONAL “MOISE NICOARĂ”

Colegiul Național "Moise Nicoară" este fondat în anul 1873, fiind una dintre cele mai bune școli din Arad, cu o tradiție de peste 130 de ani și care a produs foarte mulți oameni de seamă.

Între anii 1869-1873 s-a construit actualul edificiu școlar, după planurile arhitectului Josef Diecher din Budapesta. Clădirea este zidită în stil renescentist și se compune din două părți: clădirea principală, cu etaj, și corpul secund aflat în partea de apus unde există și sala de gimnastică. Intrarea, scările principale și sală festivă în care predomină elementele în stil baroc sunt impresionante.

La 5 octombrie 1919, localul vechiului gimnaziu a devenit **Liceul „Moise Nicoară”**, primul liceu românesc de băieți din Arad. Edificiul a fost preluat de statul român în 1934. În anul 1955 a fost introdus pe lista oficială a monumentelor de arhitectură. Reforma învățământului din 1948 a marcat începutul generalizării învățământului. Fostul liceu "Moise Nicoară" este denumit Școala Medie nr. 1 din Arad, iar în 1957 primește numele de „Ioan Slavici”, iar în anul 1965 i se acordă titulatura de liceu. Se revine la vechiul nume „Moise Nicoară” în 1991 și începând cu anul școlar **2000 - 2001**, se va numi **Colegiul Național „Moise Nicoară”**. În prezent, colegiul are ciclul gimnazial și liceal, cu profilul teoretic, real, uman. Este dotat cu 30 de săli de clasă, 7 laboratoare, o sală de sport și o bibliotecă.

COLEGIUL NAȚIONAL “ELENA GHIBA BIRTA”

În 1919 a luat ființă "Liceul de fete din Arad". Cursurile se deschid în actualul local al liceului. Primul director a fost Dr. Lazăr Nichi, iar în 1920 școala primește numele de Liceul de Fete "Elena Ghiba Birta". Noul director Nicolae Mihulin, fusese beneficiar al bursei de studii oferite de Fundația "Elena Ghiba Birta". Numele liceului s-a schimbat în decursul anilor. Între anii 1948 – 1959 liceul s-a numit Școala Medie Nr. 2 Arad, apoi în anii 1948 - 1954 în actele școlii apare și denumirea de Liceul de Fete Arad.

Între anii 1953 – 1954 absolvă liceul prima promoție de băieți, dar la secția serală. La cursurile de zi, primii absolvenți sunt băieți. Din 1960, clasele liceului au fost mixte. Între anii 1960 - 1963 denumirea este de Școala Medie Nr. 2 "Olga Bancic", iar între anii 1963 - 1965 numele revine la "Școala Medie Nr. 2 Arad". Între 1965 – 1970, școala a funcționat sub denumirea Liceul Nr. 2 Arad, iar între 1970 - 1974 titulatura este Liceul de Cultură Generală Nr. 2 Arad. Între 1974 - 1977 se modifică denumirea în Liceul Real Umanist "Miron Constantinescu" iar din 1977 - 1982 Liceul de matematică - fizică Miron Constantinescu. Din 1982 - 1990 s-a numit Liceul Industrial Nr. 12, ca apoi să revină la numele din perioada interbelică.

În 2001 Liceul primește titulatura de Colegiul Național "Elena Ghiba Birta". În perioada 2004 – 2005, au avut loc lucrări de consolidare și refuncționalizare ale clădirii vechi a colegiului.

În prezent școala este structurată în ciclul primar, gimnazial și liceal, având profilele: teoretic, real și uman, având un număr de 24 de săli de clasă, 9 laboratoare, 2 săli de sport și o bibliotecă.

COLEGIUL ECONOMIC

În 14 iunie 1885 ia ființă Școala Comercială Medie Arad (str. Lucian Blaga), apoi în 1886 se înființează Academia Comercială Arad. Din iunie 1889 începe construirea actualului edificiu școlar (Piața George Enescu nr. 2). La 10 ianuarie 1891 începe inaugurarea noului local al școlii (aripa din Bulevardul Dragalina), iar în 1900 se deschid cursurile Școlii Superioare Comerciale Arad. Pe 23 septembrie 1922 se înființează o clasă în cadrul Școlii Superioare Comerciale Arad, cu predare în limba română (director Vasile Suciș). Mai apoi în 1 septembrie 1936 se deschide clasa I a cursului superior.

În 1937, Gimnaziul teoretic "Iosif Vulcan" din Arad devine gimnaziu comercial în componența Liceului Comercial de Băieți Arad. La 1948 ia ființă Școala Medie Tehnică de Administrație Economică, iar în 1950 se inaugurează Liceul Economic Arad. În 1966 se înființează Liceul Economic Arad, iar din 1 octombrie 1977 Liceul Economic fuzionează cu Grupul Școlar Comercial Arad formând Liceul Economic și de Drept Administrativ Arad.

După Revoluție, începând cu anul 1994, se înființează Grupul Școlar Economic-Administrativ Arad, urmând ca de la 19 septembrie 2000 școala să devină Colegiul Economic Arad. În prezent, structura este cea de liceu cu profil cu un număr de 16 clase, 13 laboratoare, o sală de sport și o bibliotecă.

LICEUL PEDAGOGIC "DIMITRIE ȚICHINDEAL"

Este urmașul direct a vechii Preparandii înființată în 1812. Astăzi, Liceul Pedagogic din Arad are o populație școlară de 1.205 elevi repartizați în 44 de clase. În structura sa are două profile: profilul vocațional-pedagogic, profilul uman-filologie și științe sociale. Structura școlii este definită și de cele 14 clase învățământ primar (I-IV), 12 clase învățământ gimnazial (V-VIII) și 18 clase învățământ liceal (IX-XII).

Liceul Pedagogic "Dimitrie Țichindeal" din Arad își desfășoară activitatea și în clădirea aflată pe strada Lucian Blaga nr. 9. Acest edificiu construit la începutul secolului al XX-lea în stil *secession* reprezintă, indiscutabil, o piesă a arhitecturii urbei noastre, fiind integrată pe lista obiectivelor de patrimoniu arhitectural și cultural local.

COLEGIUL TEHNIC DE CONSTRUCȚII ȘI PROTECȚIA MEDIULUI

Începutul activității sale a fost din anul 1962, intitulându-se până în 1965 “Școala tehnică de hidrotehnică și meteorologie”. Din 1965 până în anul 1977 s-a numit Liceul de Înbunătățiri funciare și gospodărirea apelor. Mai târziu, din 1977 și până în anul 1995, se va numi Liceul Nr. 8, iar din 1995 – 1997, Grup școlar de gospodărire a apelor. În 1997 se mută pe strada Fânului unde funcționa Grupul școlar Industrial Nr.7. Acesta funcționa din anul 1974 – 1980 sub denumirea de Liceul de construcții Nr. 2, iar din 1980 până în 1992 Liceul industrial Nr. 7.

Din 1992-1995 se va numi Grup Școlar Industrial Nr. 7. Din 1995 primește denumirea de Grup Școlar Industrial Construcții și Montaj. În 1997, prin fuzionarea celor două școli, va primi denumirea de Grup școlar Industrial de Construcții, Ape și Protecția Mediului. În 2000 va primi denumirea de Colegiu Tehnic de Construcții și Protecția Mediului. Funcționează ca liceu și școală profesională, având profil tehnic, resurse naturale și protecția mediului. Deține 40 săli de clasă, 9 laboratoare, o sală de sport și o bibliotecă.

SEMINARUL TEOLOGIC LICEAL ORTODOX

În anul școlar 1994 - 1995, în orașul Arad lua ființă o nouă instituție de învățământ liceal, o instituție de cultură în care aveau să se pregătească, de-acum înainte, generații întregi de viitori slujitori ai sfințelor altare, de profesori de religie sau de cântăreți bisericești, reînnoind astfel tradiția teologică a Aradului, nemilos suprimată în anul 1948, prin desființarea Academiei Teologice din Arad, fostul Institut Teologic Diecezan.

Astfel, ca urmare a inițiativei Episcopiei Aradului și prin purtarea de grijă și intervenția personală a Întâistătorului Eparhiei Aradului, Prea Sfințitul Părinte Episcop Timotei Sevciciu și a colaboratorilor Săi apropiați, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, în ședința sa din 13 ianuarie 1994, a aprobat înființarea Seminarului Teologic Liceal Ortodox din Arad, pentru ca mai apoi, ca urmare a prevederilor legale referitoare la înființarea unei noi școli, înființarea Seminarului teologic arădean să fie aprobată și de către Ministerul Învățământului de atunci și de către Secretariatul de Stat pentru Culte. Întrucât nu exista un local propriu în care nou înființată școala teologică arădeană să își desfășoare activitatea, Episcopia Aradului a apelat la bunăvoința autorităților școlare arădene, care au hotărât ca Seminarul să își desfășoare activitatea, cel puțin în primul an de proces didactic, în clădirea Liceului Pedagogic "Dimitrie Țichindeal", așa cum s-a și întâmplat în primul an școlar de existență a Seminarului, anul școlar 1994 - 1995.

Începând cu anul școlar următor, 1995 - 1996, școala s-a mutat în clădirea de pe strada Academia Teologică nr. 9, în care își desfășoară și astăzi activitatea, urmând ca sălile de clasă să fie găzduite la parterul clădirii, întrucât etajul și demisolul erau utilizate de Facultatea de Teologie Ortodoxă din cadrul Universității "Aurel Vlaicu" din Arad.

Despre clădirea în care funcționează Seminarul în momentul de față se cunoaște faptul că a fost construită între anii 1884 - 1885 de Episcopia Aradului și prin subscripția publică a credincioșilor ortodoksi din acest oraș, urmând ca aici să își desfășoare activitatea Institutul Teologic Diecezan, viitoarea Academie Teologică. În prezent, în Seminar învață peste 200 de elevi, repartizați în nouă clase.

LICEUL TEOLOGIC BAPTIST “ALEXA POPOVICI”

A luat ființă în anul 1990 pe baza autorizației emise de Secretariatul de Stat pentru Culte, în urma unui protocol cu Ministerul Învățământului și a deciziei ISJ Arad. Este cuprins în rețeaua învățământului preuniversitar de stat al județului Arad. Profilul instituției cuprinde clase de ciclu primar, gimnazial, liceal (vocațional teologic-bilingv engleză, teoretic matematică-informatică cu engleză intensiv), toate cu limba de predare română. În prezent funcționează cu 25 de clase cu un număr total de 635 de elevi.

Baza materială a școlii înseamnă 25 săli de clasă, 3 laboratoare, 1 sală gimnastică, 1 teren de sport amenajat, bibliotecă cu 30.000 de volume. Școala funcționează în două locații, ciclul primar beneficiind și de program suplimentar (transport, cantină, meditații), organizat de către comitetul de părinți. Ciclul gimnazial și cel liceal funcționează în aceeași locație, într-o clădire nouă, modernă și la standarde europene.

LICEUL TEOLOGIC PENTICOSTAL

Liceul Teologic Penticostal Arad a fost înființat în 1991 fiind o necesitate pentru punerea bazelor învățământului superior teologic penticostal și dorind să se formeze un caracter creștin al tinerilor. Liceul Teologic Penticostal din Arad a fost înființat la propunerea Cultului Penticostal din România, de Ministerul Învățământului cu avizul Secretarului de Stat pentru Culte prin autorizația nr. 5303/18.07.1991, ca unitate de învățământ de stat. Între 1991-1995 a funcționat cu denumirea Seminar Teologic Penticostal, iar din 1995 până în prezent funcționează cu denumirea Liceul Teologic Penticostal.

În cadrul instituției funcționează două clase de liceu pe nivel: una având profilul real, specializarea matematică-informatică, iar cealaltă cu profilul teologic, specializarea teologie penticostală. În prezent funcționează cu 8 clase, având un număr de 214 elevi. Baza materială de care dispune în acest moment este de 6 săli de clase, 2 laboratoare informatică, teren de sport, bibliotecă.

LICEUL TEORETIC “ADAM MULLER GUTENBRUNN”

Mai este cunoscut ca „Liceul german”, având începuturi foarte vechi începând cu anul 1725. Populația germană din zonă fiind foarte numeroasă, se pun bazele unui învățământ în limba maternă. În anul 2001 și-a serbat jubileul de 275 de ani de existență a învățământului în limba germană din Aradul Nou, iar în prezent este cea mai veche școală cu funcționare neîntreruptă din Arad. În existența sa de 284 de ani de învățământ în limba germană, școala din Aradul Nou a avut foarte multe denumiri, o situație exactă fiind cunoscută începând cu 1898. Din 1 septembrie 1999 poartă numele de „Liceul Teoretic Adam Müller Guttenbrunn“ Arad, numit astfel după dramaturgul, redactorul, fondatorul și directorul de teatru din Viena, originar de pe aceste meleaguri.

Actualmente, în liceu învață peste 900 de elevi cuprinși în ciclul primar, gimnazial și liceal. „Liceul Teoretic Adam Müller Guttenbrunn“ Arad este singurul liceu teoretic din Arad cu predare în limba germană maternă și limba română - germană intensiv (gimnaziu) și română germană bilingvă (liceu), cu profiluri de matematică informatică, științe ale naturii și filologie.

„Liceul Teoretic Adam Müller Guttenbrunn“ Arad funcționează în 4 clădiri situate pe Calea Timișoriei, cu un număr total de 44 de clase, având în dotare 5 laboratoare, 6 cabinete, o sală multimedia, o bibliotecă, 2 săli și două terenuri de sport.

LICEUL DE ARTĂ “SABIN DRĂGOI”

La 15 octombrie 1958, prin Hotărârea Sfatului Popular al orașului Arad, cu acordul ministerului de resort, se aprobă înființarea Școlii de Muzică și Arte Plastice Arad. Din 1969, școala primește aprobarea înființării claselor de liceu. Această etapă se leagă indisolubil de aportul directorului de atunci, dirijorul și compozitorul Doru Șerban.

Din 1996, Liceul de artă “Sabin Drăgoi” Arad funcționează în clădirea din B-dul Revoluției nr. 20, având 23 săli de clasă, sala festivă, 25 săli pentru învățământul de specialitate muzical, sală pentru orchestră, 17 ateliere de artă plastică, o modernă sală de sport. În dorința de a oferi elevilor și cunoașterea unei tehnici noi de comunicare s-a pus la dispoziția lor o rețea de calculatoare și acces la internet.

Specializările liceului sunt muzica și artele plastice, permițând conform opțiunilor și vârstei, perfecționarea în aceste direcții. În domeniul artelor plastice se poate alege pictura, sculptura, grafica, textile, design, arhitectura, ceramica, iar în domeniul muzical, se pot alege specializările: interpretarea instrumentală pian, vioară, violă, violoncel, contrabas, chitară, flaut, oboi, clarinet, trombon, corn, tubă, percuție, interpretarea vocală clasică și populară. Din anul 2003 este posibilă și specializarea în arta dramatică. În prezent, liceul are ciclul primar, gimnazial și liceal, cu profilele: muzică, arte plastice, arhitectură, design și teatru.

LICEUL TEORETIC “VASILE GOLDIȘ”

În anul 1972 a intrat în peisajul învățământului arădean, Grupul Școlar de Construcții devenit Liceul de Construcții nr. 1, apoi Liceul Industrial nr. 6. Reforma declanșată în învățământ din 1989 își pune amprenta și asupra învățământului preuniversitar. Modificările devin mai pregnante în 1990, când conducerea liceului (prof. Ciosescu Mircea) hotărăște botezarea liceului cu numele ilustrului om politic "Vasile Goldiș", fapt concretizat la 25 noiembrie 1993 prin dezvelirea în cadru festiv a bustului acestuia, ziua aceasta intrând în conștiința elevilor și profesorilor drept zi de naștere a Liceului "Vasile Goldiș".

În anul 1994, liceul preia clasele teoretice ale fostului Liceu Sanitar, determinând creșterea numerică a elevilor și un spor de calitate privind profesionalismul colectivului de cadre didactice din liceu. Sunt puse la dispoziția elevilor care s-au orientat spre acest liceu, clase de informatică, chimie-biologie și limbi străine, cu studierea celei de-a treia limbi (italiana).

Anul 1998 este unul important pentru liceu, marcând înființarea unor clase pentru ciclul gimnazial, cu profil de informatică, respectiv engleză. În tot acest timp, baza materială a școlii s-a perfecționat cu ajutorul comitetelor de părinți, a Consiliului Local și Județean. În prezent, școala deține un număr de 28 de săli de clasă, 6 laboratoare și o bibliotecă.

GRUP ȘCOLAR “IULIU MANIU”

În anul 1966 s-a înființat Liceul Industrial Arad cu profil construcții de mașini. În anul 1972, liceul asimilează școala Profesională Arad cu începuturi legate de școala de Arte și Meserii ce funcționa încă de la sfârșitul secolului al XVIII-lea. S-a construit astfel Grupul Școlar pentru Construcții de Mașini Arad. Din 1994 numele este schimbat în Grupul Școlar Industrial “Iuliu Maniu” Arad.

De-a lungul anilor școala a pregătit elevi în specializările: electronist-automatizări; electronist-birotică; mecanic mașini-unelte; turnători; sculieri-matrieri; mecanici motoare-termice. După anul 1992,

ponderea meseriilor în profil mecanic s-a redus, datorită diminuării și căderii industriei constructoare de mașini, reducându-se astfel și forma de școlarizare prin școala profesională. Liceul a fost reprofilat, în domeniile: electronică-tehnică de calcul; mecanică fină, informatică și profil teoretic: fizică-chimie și limbi străine (engleză și franceză).

În prezent, structura școlii este liceu și școală profesională având profilele tehnic și real, cu 27 săli de clasă, 13 laboratoare, o sală de sport și o bibliotecă. Începând de la ciclul preprimar până la postliceal, predarea se face în limba română. Instituția are 22 de clase, 2 laboratoare, 19 cabinete, o sală de sport și 3 biblioteci.

GRUPUL ȘCOLAR “CSIKY GERGELY”

Clădirea școlii a fost construită de către comunitatea maghiară din oraș în anul 1923 și de-a lungul anilor a funcționat ca “Liceul Romano-Catolic de băieți”, „Liceul Ocsko Terezia”, „Liceul Mixt”, ”Liceul Nr. 3” din Arad, „Liceul Industrial Nr. 11”, „Liceul Industrial Nr. 12” cu predare în limba maghiară.

Actualul „Grup Școlar Csiky Gergely” a fost înființat în anul 1990 ca succesor legal al Liceului Romano-Catolic. Între anii 1990 și 2001 a funcționat doar cu clase liceale și profesionale, iar în anul 2001, clasele I-VIII cu limba de predare maghiară de la Șc. Gen. Nr. 1 Arad au fost transferate aici. Începând cu anul 2001, „Grup Școlar Csiky Gergely” funcționează cu clasele I-XII și școala de arte și meserii cu predare în limba maghiară. Din anul 2006 clădirea este în proprietatea Episcopiei Romano – Catolice din Timișoara.

Profilul de activitate profesională a cunoscut o serie de mutații în cursul anilor, pregătind elevi în domenii variate: informatică, servicii, prelucrarea lemnului, automatizări, automecanică etc. Posedă o importantă bază materială: 32 săli de clasă, 6 laboratoare, 2 săli de sport, bibliotecă cu peste 20.000 de volume, internat cu 120 de locuri, cantină. Este principala instituție pentru pregătirea tinerilor maghiari din județul Arad și un centru metodic – cultural pentru celălalte instituții de învățământ cu limba de predare maghiară din județ.

GRUPUL ȘCOLAR “FRANCISC NEUMANN”

A fost înființată în anul 1948 ca școală profesională textilă. De la înființare și până în anul 1966 școala a pregătit muncitori calificați pentru întreprinderile aparținând Ministerului Industriei Ușoare din localitate și pe plan central.

În anul școlar 1948-1949 școala profesională textilă din Arad a funcționat în clădirea din str. A. Vlaicu nr. 174. Funcționează în aceste clădiri până în data de 21.05.1955 când școala profesională textilă se comasează cu școala medie tehnică textilă din Arad și funcționează de la această dată în localul școlii medii din str. Agrișelor nr. 1 (școala) și în localul din P-ța Meresiev nr. 3 (Căminul).

Începând din anul școlar 1966-1967 școala pregătește elevi în meseriile: filatură, țesătorie, finisaj, confecții tricotaje, confecții țesături, tricotaje, ceasornicari, calapodari. La început, școala nu dispunea de bibliotecă, care ia ființă în anul 1950. Până la această dată elevii școlii au frecventat biblioteca "Uzinelor Textile 30 Decembrie".

Alături de școala profesională, din anul 1974 funcționează Liceul Industrial "30 Decembrie" cu 2 clase: o clasă profil filatură-țesătorie și o clasă profil confecții îmbrăcăminte curs de zi, precum și o clasă a

IX-a confecții curs seral. De asemenea, în perioada anilor '70-'80 au funcționat și clase postliceale (filatură) și maiștri zi și seral (filatură, finisaj textil, confecții îmbrăcăminte). Din anul 1993 școala se transformă în grup școlar de Industrie Ușoară.

În anul 2003 denumirea școlii se schimbă în Grup Școlar Francisc Neumann. În prezent școala are profilele: servicii, resurse naturale și protecția mediului, industrie textile și pielărie, estetica și igiena corpului omenesc.

GRUPUL ȘCOLAR DE INDUSTRIE ALIMENTARĂ

Își are originea în Gimnaziul „Iosif Vulcan” înființat în 1920, care a funcționat până în anul 1937, când în locul său a luat ființă „Școala Comercială de Băieți”. În 1948 s-a transformat în „Institutul de Zootehnie și Medicină Veterinară”, titulatura sub care a funcționat până în 1957. Din acest an, clădirea a fost folosită pentru învățământul agricol liceal și profesional, funcționând, succesiv, sub următoarele titulaturi: „Centrul Școlar Veterinar” – până în 1962, „Centrul Școlar Agricol” – până în 1967, „Liceul Agricol” – până în 1980, „Liceul Industrial nr. 9” – până în 1990, „Grupul Școlar Agricol” – până în 1996, „Grupul Școlar de Industrie Alimentară” – începând din anul 1996. Limba de predare este româna.

În prezent liceul este organizat pentru filiera Tehnologică, profil Resurse Naturale și Protecția Mediului, existând următoarele forme de învățământ: liceu zi, ruta directă, ciclul inferior și ciclul superior; liceu frecvență redusă; școală de Arte și Meserii, nivelul 1; an de completare, nivelul 2; liceu zi, ruta progresivă, nivelul 3. Grupul Școlar de Industrie Alimentară Arad beneficiază de o importantă bază materială: 16 săli de clasă, 8 laboratoare, 3 ateliere, 2 săli de sport, bibliotecă cu peste 29.000 de volume.

GRUP ȘCOLAR DE TRANSPORTURI AUTO “HENRI COANDĂ”

1959 este anul înființării școlii, în clădirea de pe str. Vârful cu Dor nr. 22 sub denumirea de Școala Medie nr. 3 Arad. Între anii 1977-1982 clasele au fost comasate cu cele ale Liceului Industrial nr. 3 C.F.R. Arad. Din 1982, cele două unități de învățământ se despart, școala funcționând în continuare sub denumirea de Liceul Industrial nr. 11 Arad. Din 1994 instituția capătă o altă denumire: Grup Școlar Industrial „Henri Coandă” Arad. În vara anului 2001 sediul școlii a fost mutat pe str. Mărășești nr. 34.

Din 01.09.2002 denumirea unității școlare este Grupul Școlar de Transporturi Auto „Henri Coandă” Arad, corespunzătoare specificului școlii. În prezent este structurat pe liceu și școală profesională, având profilul tehnic, cu un număr de 10 de săli, 6 laboratoare, o sală de sport și o bibliotecă.

GRUPUL ȘCOLAR INDUSTRIAL “AUREL VLAICU”

În anul 1892, prin ordinul nr. 58638 a luat ființa "Școala de stat pentru metalurgie și tâmplărie" Arad, ca urmare a dezvoltării industriale a orașului Arad (în 1892 s-au înființat 3 întreprinderi importante: Fabrica de vagoane și motoare "Johan Weitzer", Întreprinderea de mobilă "Lengyel" și "Atelierele de cai ferate Arad Cenad"). În primii trei ani, școala și-a desfășurat activitatea în două săli ale Camerei industriale din Arad, iar din 1895 școala își mută sediul în clădirea actualului sediu. Din 1990 școala are numele actual.

În cei 11 ani de existență acest locaș de învățătură a fost: Școala de Arte și Meserii (1920 - 1930), Școala Superioară de Arte și Meserii (1930 - 1936), Liceul Industrial "Aurel Vlaicu" (1936 - 1939), Școala Tehnică Industrială (1939 - 1941), Liceu Industrial (1941-1948), Școala Medie Tehnică (1948 -

1956), Școala Profesională de Ucenici nr.1 (1956 - 1957), Școala Profesională a Uzinelor de Vagoane (1957 - 1958), Școala Generală a Intreprinderii de Vagoane (1958 - 1974), Liceul Industrial Nr.1 (1974 - 1990), Grup Școlar Industrial "Aurel Vlaicu" (1990 - prezent).

La ora actuală, este structurat pe liceu și școală profesională, cu profil tehnic, cu un număr de 41 săli de clasă, 13 laboratoare, 2 săli de sport și o bibliotecă.

GRUPUL ȘCOLAR DE ARTE ȘI MESERII "SPIRU HARET" AL COOPERĂȚIEI MEȘTEȘUGĂREȘTI

Prima atestare documentară a școlii datează din anul 1956. În decursul anilor, până în 1990, școala a funcționat cu regim de Școală profesională, pregătind elevii în următoarele meserii: frizer-coafor, croitor, ceasornicar. Din anul 1990 școala devine grup școlar, iar patru ani mai târziu, unitatea școlară devine și centru de calificare și recalificare. Din anul 1996 unitatea coordonează câteva clase de școală postliceală în orașul Deva, iar din anul 1998, în cadrul școlii se efectuează cursuri de igienă, atât de necesare oricărei firme.

În cadrul școlii, activitatea educațională se desfășoară urmând cele două forme de învățământ: învățământ de zi (școala de arte și meserii, școala postliceală, școala de maștri și cursuri de calificare). În prezent, structura școlii este liceu, postliceal și școala profesională, cu 8 săli de clasă, 3 laboratoare, o sală de sport și o bibliotecă.

GRUP ȘCOLAR FORESTIER

Și-a început activitatea în actualul sediu (Arad, Calea Timișorii nr. 29-31) în anul 1948, cu limba de predare română, când din inițiativa muncitorilor din prelucrarea lemnului, a luat ființă "Școala Profesională pentru Produse Finite din Lemn", cu durata studiilor de trei ani, și "Școala Medie Tehnică", cu durata studiilor de patru ani. Profilul de activitate profesională a cunoscut o serie de mutații în cursul anilor, pregătind elevii în domenii variate: prelucrarea lemnului, informatică – procesare text/imagine și C.A.D, silvicultură, construcții și lucrări publice.

În prezent este structurat în liceu și școală profesională, cu profil tehnic, resurse naturale și protecția mediului și fabricarea produselor din lemn. Posedă o importantă bază materială: 9 săli de clasă, 4 cabinete, 2 laboratoare informatică (50 calculatoare conectate la internet), 1 laborator de chimie, 1 laborator de fizică, 1 laborator de biologie, 6 ateliere, bibliotecă cu peste 15.000 de volume, internat cu 200 locuri, cantină. În cursul anilor a fost principala instituție de pregătire în domeniul prelucrării lemnului.

GRUPUL ȘCOLAR INDUSTRIAL TRANSPORTURI CĂI FERATE

A luat ființă în 1941 sub denumirea "Școala tehnică de tracțiune". Ulterior, a devenit "Școală profesională CFR". Interesul mare pe care l-au manifestat tinerii din regiunea de vest a țării pentru această unitate școlară și sânguința cadrelor didactice au condus la înființarea, în anul 1974, a liceului cu profil feroviar, de pe lângă școala profesională existentă, cu denumirea "Liceul industrial nr. 3". Din anul 1992, poartă denumirea de astăzi și anume "Grup Școlar Industrial Transporturi Căi Ferate". Planul de școlarizare este structurat pe profil tehnic liceu, forma zi și școală de arte și meserii, iar limba de predare este limba română.

În prezent, elevilor li se asigură o pregătire modernă, corelându-se cunoștințele de cultură generală cu cele tehnice de specialitate în meseriile: tehnician în telecomunicații, tehnician în automatizări, tehnician în instalații electrice, tehnician electrotehnist. Baza materială este constituită din: 22 săli de

clasă, laboratoare de fizică, chimie, biologie, 3 laboratoare de informatică, laboratoare de specialitate: telecomunicații, electrotehnică, măsurări electrice și electronice, electronică și automatizări, material rulant, ateliere școală, sală multimedia, bibliotecă cu peste 15.000 volume. În plus, se oferă și alte servicii, cum ar fi: cabinet psihopedagogic care oferă consiliere pentru elevi, părinți, cadre didactice, cabinet medical școlar, cantină unde se pot servi 3 mese pe zi și internat școlar.

LICEUL CU PROGRAM SPORTIV

A luat ființă în anul 1996, iar astăzi funcționează în clădirea din Calea Radnei, nr. 250. În cadrul liceului sunt 340 de elevi, în anul școlar 2008 / 2009 (12 clase), urmând ca anul școlar viitor să existe 4 clase a IX-a, 3 a X-a, 3 a XI-a, 3 a XII-a și o clasă a V-a. Limba de predare este română. Profilul liceului este sportiv având următoarele specializări: jocuri sportive (handbal, baschet), sporturi individuale (atletism, judo, lupte, tenis de masă, box, kaidac, tenis de câmp, rugby), mozaic (fotbal).

Baza materială este alcătuită din 8 săli de clasă, 2 laboratoare informatică, o sală forță – fitness, bazele sportive pentru pregătirea de specializare (baschet – sala Decebal), (handbal – Șc. Gen. Nr. 12), (atletism – C.S.S. Gloria Arad), (fotbal – terenul Gloria).

LICEUL PARTICULAR NR.1

Liceul Particular nr. 1 ia ființă în anul 1999, iar acreditarea o primește în septembrie 2006. Liceul având formele de învățământ zi, frecvență redusă, funcționează cu specializările: filologie, matematică, informatică și economic. La acestea se mai adaugă filiala Baia Mare cu specializarea: agent vamal și filiala Vișeu de Sus cu specializările: turism și alimentație publică, economic și silvic. Școala deține 7 săli de clasă, 4 laboratoare, o sală de sport și o bibliotecă.

CENTRUL ȘCOLAR ARAD

Din 1922 la Arad a funcționat "Institutul de fete oarbe adulte". Deși se intenționa crearea unui post de ocrotire a fetelor nevăzătoare adulte, până în anul 1936 au fost asistate și fete nevăzătoare minore, după care acestea au fost mutate la Buzău. În această perioadă, paralel cu învățământul teoretic se desfășura și o activitate practică. În anul 1947 școala funcționa cu numele de "Așezământul oarbelor majore din Arad".

De-a lungul timpului școala a suferit diferite transformări, astfel că în anul școlar 1991-1992 școala se mixtează, iar începând cu anul școlar 1994-1995 se trece la înființarea unei grupe combinate de preșcolari, a ciclului primar și gimnazial. În anul școlar 1991 școala trece de sub tutela Ministerului Muncii sub cea a Secretariatul de Stat pentru Handicapați, iar din anul 1993 la Ministerului Învățământului.

ȘCOALĂ POSTLICEALĂ SANITARĂ

Funcționează din anul 1920, pregătind cadre sanitare ca: asistent medical generalist, asistent medical balneofizioterapie, asistent medical de farmacie. Predarea se face în limba română cu o bază materială cuprinzând un număr de 10 săli de clasă cu 2 laboratoare.

ȘCOALA POSTLICEALĂ “VASILE GOLDIȘ”

Universitatea de Vest Vasile Goldiș, a hotărât în anul 1997 înființarea școlii Postliceale Vasile Goldiș. Începând cu anul 1998, școala Postliceală funcționează cu următoarele specializări: asistent de farmacie, asistent și detectiv particular.

În cadrul Departamentului învățământ Preuniversitar funcționează și trei forme de cursuri de calificare și anume: Tehnician cadastru funciar topograf (nivelul 3) cu o durată de 8 luni, realizându-se 1100 ore (365 ore teorie și 735 ore practică) și Lucrător Social (nivelul 2) cu o durată de 4 luni, realizându-se 720 ore (240 ore teorie și 480 ore practică) și Tehnicienii în hotelărie / recepționar cu o durată de 7 luni (1100 ore teoretice și practice). Școala deține 7 săli de clasă, 4 laboratoare, o sală de sport și o bibliotecă.

Învățământul Universitar

UNIVERSITATEA AUREL VLAICU

Prin Hotărârea Guvernului nr. 567 din 18 mai 1990 se stipula înființarea Institutului de învățământ superior la Arad, pe structura Institutului de Subingineri.

La ora actuală, Universitatea Aurel Vlaicu este situată pe locurile 13 și respectiv 20 din cele 109 universități românești, în clasamentele de tip Shanghai realizate de Ad Astra. De asemenea, Agenția Română de Asigurarea Calității în Învățământul Superior a evaluat Universitatea Aurel Vlaicu ca universitate cu grad ridicat de încredere. Pentru Universitatea Aurel Vlaicu anul 2008 a reprezentat unul dintre cei buni ani din întreaga sa existență: locul I pe un standard de performanță M.E.C.T. pentru cele mai multe fonduri atrase, premiul C.N.C.S.I.S. “pentru promovarea cercetării științifice.

În momentul de față, Universitatea “Aurel Vlaicu” este integrată în următoarele rețele europene: Centrul Euroregional pentru Democrație (CED), European University Continuing Education Network (EUCEN), Academici-Knowledge Networks, Development of On Line Consumer Education Tools for Adults (DOLCETA), Network Intercultural Learning în Europe (NILE), Intercultural competencies for European project managers.

Universitatea "Aurel Vlaicu" este structurată pe nouă facultăți și anume: Facultatea de Inginerie, Facultatea de Inginerie Alimentară, Facultatea de Turism și Protecția Mediului, Facultatea de Științe Umaniste și Sociale, Facultatea de Științe Economice, Facultatea de Teologie, Facultatea de Științe Exacte, Facultatea de Științe ale Educației și Asistență Socială, Facultatea de Educație Fizică și Sport. La aceste facultăți, studenții pot opta pentru cele 34 specializări licență, 26 specializări masterat (Legea 84/1994), 6 specializări masterat (Legea 288/2004), cu forme de învățământ: zi, învățământ la distanță. Durata studiilor este cuprinsă între 3-6 ani pentru studii de licență, respectiv 2-4 semestre pentru studiile de masterat

În anul 2008 au fost înființate două noi specializări de licență: Design și Poliție comunitară, iar Universitatea a obținut statutul de instituție organizatoare de studii universitare de doctorat în domeniul filologie.

Cadrele didactice care asigură îndrumarea științifică și de specialitate a studenților sunt recunoscute prin lucrări publicate în edituri de prestigiu din țară și străinătate, iar printre rezultatele obținute în ultimii doi ani, se numără și 4 premii naționale.

Universitatea "Aurel Vlaicu" susține diseminarea rezultatelor științifice prin publicarea acestora în reviste cotate ISI cu factor ridicat de impact. Până la data de 1 nov. 2008 au fost publicate în străinătate un număr de 24 de articole și studii cotate ISI. Factorii cu cel mai mare impact în anul 2008 au fost: 3 brevete de invenție, 299 studii, articole și lucrări publicate în reviste de specialitate din țară și străinătate sau susținute la diverse manifestări științifice naționale și internaționale, 110 cărți de specialitate și cursuri didactice.

Universitatea "Aurel Vlaicu" mai este implicată și în organizarea de manifestări științifice internaționale și participarea ca membru în comitetele științifice și de organizare ale altor manifestări științifice internaționale din străinătate, ca de exemplu Internațional Symposium Research and Education in Innovation Era (20-21 noiembrie 2008) a doua ediție. Astfel, Universitatea "Aurel Vlaicu" din Arad organizează la fiecare 2 ani acest simpozion internațional care reunește în cadrul comitetului științific oameni de știință de renume din țară și din străinătate.

UNIVERSITATEA DE VEST „VASILE GOLDIȘ” ARAD

Universitatea de Vest „Vasile Goldiș” din Arad fost înființată în anul 1990, având ca patron spiritual ilustra personalitate istorică Vasile Goldiș, ideologul Marii Uniri de la 1 Decembrie 1918. Universitatea a fost acreditată prin Legea 240/2002, fiind o instituție de învățământ superior particulară, liberă, deschisă, autonomă, atât din punct de vedere academic, cât și economico-financiar, având drept fundament proprietatea privată, garantată de Constituția României.

La ora actuală, Universitatea de Vest „Vasile Goldiș” este membră cu drepturi depline a Asociației Universităților Europene - E.U.A., a Asociației Universităților Danubiene și deține vicepreședinția Federației Europene a Școlilor Superioare - F.E.D.E, organism participativ al Consiliului Europei. Totodată, este membră a Consorțiului Internațional „Carolus Magnus”, cu sediul în Paris. Începând cu luna noiembrie 2007, Universitatea a devenit membră a Alianței Mondiale a Universităților pentru Democrație (A.U.D.E.M), alături de alte 200 universități de prestigiu din întreaga lume. De asemenea, Universitatea este membră fondatoare a Uniunii Universităților Private Acreditate din România și are parteneriate cu 38 de Universități din străinătate și cu 18 Institute de cercetare științifică – fapt ce facilitează organizarea unor programe de studii de licență, masterat și doctorat în cotutelă, precum și de mobilități ale studenților și cadrelor didactice.

Universitatea beneficiază de un corp academic de elită, cu o infrastructură didactică și de cercetare la standarde europene. Astfel, numărul cadrelor didactice angajate în cadrul universității este de aproximativ 320, la care se adaugă peste 200 profesori asociați.

De-a lungul timpului, în cadrul Universității au absolvit peste 30.000 de studenți. În anul 2008, numărul absolvenților a fost de 3.430, cu o rată de promovabilitate de 95%. Pentru anul universitar 2008 – 2009, în cadrul Universității de Vest „Vasile Goldiș” sunt înscriși un număr total 21.000 de studenți, 2.400 masteranzi și 50 de doctoranzi. Dintre aceștia, în Municipiul Arad studiază 13.000 de studenți, 2.400 de masteranzi și 50 de doctoranzi.

Oferta academică a Universității este structurată pe nouă facultăți și anume: Facultatea de Științe Umaniste, Politice și Administrative, Facultatea de Științe Economice, Facultatea de Informatică, Facultatea de Inginerie, Facultatea de Științe Juridice, Facultatea de Educație Fizică și Sport, Facultatea de Științe ale Naturii, Facultatea de Medicină, Farmacie și Medicină Dentară, Facultatea de Psihologie și Științe ale Educației.

În cadrul acestor facultăți, studenții pot alege între 31 specializări licență, 41 specializări masterat, precum și un program de doctorat, Universitatea fiind instituție organizatoare de studii doctorale în medicină, cu 8 profesori conducători de studii doctorale. În decursul anului 2008, în cadrul Facultății de Inginerie, a fost înființată o nouă specializare, și anume Peisagistică. Formele de învățământ sunt: zi, învățământ la distanță sau fără frecvență, iar durata studiilor este cuprinsă între 3-6 ani pentru studiile de licență, respectiv 2-4 semestre pentru studiile de masterat.

2. Sănătate

În Arad, ocrotirea sănătății este asigurată prin rețeaua de sănătate, alcătuită din unități care activează în sistem public și unități care activează în sistem privat.

Din punct de vedere al modului de acoperire al specialităților medicale, cele trei spitale din Municipiul Arad acoperă 80% din specialitățile prevăzute în nomenclatorul spitalelor și peste 72% din numărul de bolnavi. Celelalte 10 spitale din județ acoperă serviciile de urgență, ca și principalele specialități pentru care sunt solicitări, respectiv: medicina internă, chirurgie generală, pediatrie, obstetrică-ginecologie, precum și afecțiunile cronice.

La ora actuală în Arad funcționează:

- a) Asistență medicală primară: 101 cabinete medicale de familie
- b) Asistență medicală ambulatorie:
  - 3 ambulatorii integrate ale spitalelor
  - 164 cabinete medicale de specialitate
  - 224 cabinete medicale stomatologice (15 publice și 209 private)
- c) Asistență medicală școlară/studentească:
  - 9 dispensare medicale școlare
  - 6 dispensare medicale școlare de stomatologie
  - 1 dispensar medical studentesc
  - 1 dispensar medical studentesc de stomatologie
- d) Farmacii în Municipiul Arad (5 publice și 70 private)
- e) Asistența medicală spitalicească este asigurată prin:
  - 3 spitale publice
    - 62 de secții și compartimente
    - 13 laboratoare (analize medicale, radiologie și imagistică medicală, anatomia patologică)
    - Serviciul Județean de Medicină Legală
    - 269 medici
    - 948 personal mediu sanitar
    - 1.631 paturi

Asistența medicală din Municipiul Arad

1. Asistență medicală primară

În ceea ce privește asistența medicală primară acordată de medicii de familie aflați în relație contractuală cu CAS Arad, aceasta a fost asigurată în cursul anului 2008 de 265 furnizori de servicii medicale, respectiv 272 medici de familie.

2. Asistență medicală ambulatorie de specialitate pentru specialitățile clinice

În ambulatoriul de specialitate, pentru specialitățile clinice, numărul de contracte încheiate cu furnizorii de servicii medicale a fost de 121, astfel că actul medical a fost asigurat de 243 de medici, din care un număr 172 sunt cu grad profesional primar. Se remarcă o creștere a numărului de medici cu grad profesional primar, cu impact direct asupra gradului de satisfacție al pacienților care au beneficiat de servicii de înalt profesionalism, asigurându-se astfel creșterea calității serviciilor medicale.

3. Asistență medicală ambulatorie de specialitate pentru specialitățile paraclinice

Furnizorii de servicii medicale paraclinice aflați în relație contractuală cu CAS Arad în anul 2008 au asigurat atât servicii de calitate pacienților, cât și un acces facil al persoanelor din județ la investigații medicale de laborator și radiologie-imagistică medicală. Au fost realizate 693.814 analize de laborator, 119.766 investigații de radiologie-imagistică și 1.257 explorări funcționale.

4. Asistență medicală ambulatorie de specialitate pentru medicina dentară

În anul 2008, CAS Arad a contractat servicii medicale de medicină dentară cu 146 de furnizori, la sfârșitul anului aflându-se în derulare un număr de 144 de contracte de furnizare de servicii de medicină dentară. Astfel, serviciile medicale de medicină dentară sunt asigurate pe întreg județul de 93 de furnizori în Municipiul Arad, dintre care 24 în centrele urbane și 27 în centrele rurale ale Județului Arad. Această repartizare în teritoriu a cabinetelor medicale a dus la o mai bună acoperire a populației cu servicii medicale stomatologice gratuite și compensate și a determinat creșterea adresabilității pacienților la acest tip de servicii. Cei 153 de medici dentiști au efectuat în cursul anului 2008 16.594 servicii medicale profilactice, 104.045 servicii medicale terapeutice și 2.833 servicii medicale de urgență.

5. Asistență medicală prespitalicească

Serviciile medicale de urgență prespitalicească și transport sanitar sunt asigurate prin stațiile și substațiile Serviciului județean de ambulanță Arad. În cursul anului 2008 au fost realizate 8.623 servicii medicale de transport și 25.306 servicii medicale de urgență.

Asigurații au beneficiat de servicii medicale spitalicești realizate atât în regim de spitalizare continuă, cât și în regim de spitalizare de zi, respectiv 74.477 servicii de spitalizare continuă și 11.498 servicii de spitalizare de zi. De asemenea, trebuie menționat faptul că, în cursul anului 2008 CASS a eliberat 10.491 Carduri europene de sănătate.

Spitalele din Municipiul Arad

Spitalul Clinic Județean de Urgență, în cadrul căruia, din totalul personalului angajat, numărul medicilor este de 159, reprezentând 98,46% din normativ, personalul medical fiind de 782 ceea ce reprezintă 100,45% din normativ, iar proporția personalului medical cu studii superioare din totalul personalului medical este de 215 ceea ce reprezintă 98,14% din normativ.

Spitalul Clinic Municipal a fost dat în folosință în anul 1775 pe data de 1 martie. După 230 de ani de existență spitalul renaște, prin înțelegerea și ajutorul autorităților locale, prin profesionalismul oamenilor ce își desfășoară aici activitatea și prin contribuția sponsorilor care au înțeles importanța și utilitatea lui. Spitalul nu este numai al arădenilor, aici venind și bolnavi din țară și din străinătate.

Spitalul este structurat pe 17 secții din care 12 sunt cu profil județean, dispune de 565 de paturi și un personal medical încadrat de 72 de medici, 291 asistenți medicali, 11 alt personal sanitar superior, 184 personal sanitar auxiliar.

În secțiile clinice ale Spitalului Clinic Municipal se pregătesc studenți și sunt pregătiți medici stagiași și rezidenți. O parte din clinici au fost reamenajate, dotate cu aparatură de ultimă oră, bolnavii beneficiind de cele mai bune investigații.

Spitalul de Obstetrică Ginecologie, în cadrul căruia își desfășoară activitatea, la ora actuală 32 de medici care reprezintă 57,15% din normativ, 6 persoane încadrate în categoria alt personal superior medical ceea ce reprezintă 100% din normativ și 56 persoane în categoria personal auxiliar sanitar ceea ce reprezintă 59,37% din normativ.

În decursul anului 2008, în Municipiul Arad au avut loc un număr de 3.447 nașteri, din care 255 prematuri și 28 perechi de gemeni. S-au realizat 1.384 operații cezariene ceea ce reprezintă 40,15% din totalul nașterilor. Intervențiile laparoscopice au fost în nr. de 167, din care 35 pentru sarcini extrauterine, numărul total de intervenții laparoscopice (începând cu anul 2003 până în prezent fiind de 1.059). De asemenea, s-au efectuat 95 analgezii peridurale pentru nașteri („nașteri fără dureri”) și 378 de intervenții chirurgicale ginecologice mari, respectiv 1.498 intervenții chirurgicale ginecologice mici.

Numărul de copii îngrijiți în compartimentul TIN (Terapie Intensivă Neonatală) a fost de 979, iar numărul de copii abandonți în spital în perioada 2004-2008 este de 516, din care 168 au fost dați în plasament prin instituțiile abilitate de lege.

Se remarcă o tendință constantă în ceea ce privește numărul de avorturi la cerere, în 2008 efectuându-se 975 de asemenea intervenții. În ceea ce privește patologia neoplazică feminină (cancer) în anul 2008, s-au diagnosticat și tratat un număr de 6 cazuri cancer vulvar, 55 de cazuri cancer de col uterin, 41 cazuri de cancer de corp uterin, 13 cazuri cancer ovarian, 3 cazuri cancer de sân și respectiv 2 cazuri de tumoră malignă pelviabdominală. Tot în cursul anului 2008 s-au realizat 89 de recoltări de sânge placentar pentru celule STEM.

În cadrul Școlii Părinților care activează la nivel de spital au fost consiliate 88 cupluri de viitori părinți. Numărul de consultații oferite de Cabinetul de Planificare familială din a fost de 2.207.

În cazul **principalelor boli și cauze de deces** din anul 2008, primele locuri au fost ocupate, în ordine descrescătoare, de următoarele afecțiuni:

1. Boli hipertensive - 22.438
2. Cardiopatia ischemică - 14.018
3. Diabet zaharat - 5.515
4. Boli pulmonare cronice obstructive - 4.107
5. Boli cerebro-vasculare - 3.361
6. Boala ulceroasă - 3.199
7. Ciroza și alte hepatite cronice - 2.449
8. Anemii - 2.313

3. Asistență Socială

I. Direcția de Dezvoltare și Asistență Comunitară

Este un serviciu public de interes local, cu personalitate juridică, care funcționează sub autoritatea Consiliului Local al Municipiului Arad, înființat prin Hotărârea nr.123/08.05.2001 a Consiliului Local al Municipiului Arad.

Direcția de Dezvoltare și Asistență Comunitară este membru asociat în cadrul European Social Network (ESN) – Rețeaua Europeană Socială și beneficiază periodic de informații actualizate cu privire la serviciile sociale din Uniunea Europeană. Direcția de Dezvoltare și Asistență Comunitară este serviciul public de interes local cu personalitate juridică și funcționează sub autoritatea Consiliului Local al Municipiului Arad.

Finanțarea cheltuielilor curente și de capital ale Direcției de Dezvoltare și Asistență Comunitară se asigură din bugetul local, din transferuri bugetare, fonduri atrase de la diferiți finanțatori, donații, sponsorizări, contribuții ale beneficiarilor de servicii. Bugetul Direcției de Dezvoltare și Asistență Comunitară se aprobă de către Consiliul Local al Municipiului Arad.

Direcția de Dezvoltare și Asistență Comunitară implementează proiecte de dezvoltare locală în diferite domenii, în parteneriat cu sectorul public, neguvernamental și privat în scopul dezvoltării sustenabile, a creării de capital social în cadrul comunității locale, a prevenirii ajungerii persoanelor și grupurilor în stare de dependență socială și a întăririi capacității acestor grupuri în identificarea și rezolvarea problemelor cu care se confruntă și pentru promovarea participării unui număr tot mai mare a membrilor comunității în procesul de dezvoltare comunitară.

Obiectul de activitate al Direcției de Dezvoltare și Asistență Comunitară îl constituie realizarea ansamblului de măsuri, programe, activități profesionalizate, servicii specializate de protejare a persoanelor, grupurilor și comunităților cu probleme speciale aflate în dificultate, care nu au posibilitatea de a realiza prin mijloace și eforturi proprii, un mod normal și decent de viață, dar și dezvoltarea comunitară în scopul prevenirii ajungerii în stare de dependență.

Ca urmare a evaluării nevoilor de intervenție în domeniul protecției minorilor, a tinerilor, vârstnicilor, persoanelor cu handicap, a familiilor aflate în stare de vulnerabilitate – deseori din cauza gradului scăzut de educație, a unor boli sau dependență de alcool – a unor grupuri aflate în stare de dificultate multiplă, s-au realizat programe și servicii care vin în sprijinul nevoiașilor, astfel ca, prin oferirea de servicii să iasă cât mai repede posibil din starea de dependență și din categorii de cetățeni dependenți de plăți noncontributive (cum este ajutorul social), să devină persoane încadrate în muncă, care realizează venituri și sunt plătitori de impozite. Se evaluează întotdeauna resursa internă a grupului familiei nevoiașe și se sprijină efortul propriu al fiecăruia pentru ieșirea din criză.

Astfel de programe sunt cele realizate în parteneriat cu serviciile de educație și cele de sănătate din Arad (Inspectoratul Școlar Județean Arad, Casa Corpului Didactic Arad; Direcția de Sănătate Publică, Casa de Asigurări de Sănătate, etc.), pentru atragerea către școală a copiilor cu risc de abandon școlar și readucerea într-o formă legală de învățământ a celor ce au depășit vârsta școlară și nu au fost înscriși la școală, ori au abandonat școala înaintea absolvirii a 4 clase. Serviciile sociale asigură resursele materiale necesare (îmbrăcăminte, igiena corporală, rechizite etc.), serviciile de educație, curricula școlară specială, atractivă și adaptată nevoilor copilului, iar serviciile de sănătate, consiliere, supraveghere de specialitate și intervenție în caz de nevoie.

Prin aceste programe – cofinanțate de 6 ani de Fundația Pestalozzi din Elveția – majoritatea copiilor proveniți din familii foarte sărace sau din familii de romi sunt școlarizați, sprijiniți să termine învățământul obligatoriu și să dobândească calificări profesionale, devenind astfel cetățeni utili ai comunității.

Prin astfel de programe a scăzut foarte mult numărul dosarelor de venit minim garantat, respectiv a familiilor dependente, la acest moment, acestea fiind în număr de aproximativ 260 pe întreg municipiul Arad, dintre care majoritatea fiind beneficiari cu diferite boli, sau în stare de sărăcie adâncă, regenerată de mai multe generații. Ca urmare a colaborării, Fundația Pestalozzi Elveția asigură posibilitatea petrecerii stagiilor de câte 3 săptămâni pentru cca. 100 de copii și tineri anual în „Satul de copii din Trogen” Elveția, iar în anul 2009 numărul va fi de cca. 200 persoane.

Principalele servicii ale Direcției de Dezvoltare și Asistență Comunitară sunt următoarele:

A. SERVICIUL AUTORITATE TUTELARĂ PROTECȚIE A MINORILOR ȘI FAMILIEI

Serviciul Autoritate Tutelară Protecție a Minorilor și Familiei funcționează în subordinea Direcției de Dezvoltare și Asistență Comunitară Arad. Serviciul Autoritate Tutelară Protecție a Minorilor și Familiei are în componența sa un număr de 15 angajați. Obiectul de activitate al Serviciului Autoritate Tutelară Protecție a Minorilor și Familiei este subordonat dispozițiilor Codului Familiei, ale Legii 272/2004 și tuturor actelor normative ce privesc protecția și promovarea drepturilor copilului.

În domeniul autorității tutelare, serviciul desfășoară activități specifice prevăzute de actele normative incidente în acest domeniu, servicii de asistență și consiliere juridică pentru apărarea drepturilor și patrimoniului persoanei care din diverse motive (minoritate, boală, infirmitate, bătrânețe) nu pot să-și administreze bunurile sau să-și apere interesele în condiții mulțumitoare (exemplu: curatele pentru persoane bolnave, curatele pentru minori în cazurile în care părintele sau tutorele este împiedicat să îndeplinească un anumit act în numele persoanei reprezentate, încuviințarea acceptării moștenirii sub beneficiu de inventar pentru minori sau interziși, încuviințarea folosirii lichidităților sau a dobânzilor anuale, ori lichidării CEC-urilor pe numele minorilor sau interzișilor, încuviințarea vânzării unui imobil sau cote-părți, ce aparține unui minor sau interzis, încuviințarea cumpărării sau donației unui imobil, pentru minor sau interzis).

Prin OG 3/2007 privind unele măsuri financiar-fiscale în domeniul protecției sociale, autoritățile administrației publice locale prin serviciul autoritate tutelară acordă beneficiarilor contravaloarea în lei a trusoului pentru nou-născuți, prestație prevăzută de Legea 482/2006. Această prestație se acordă pentru copiii nou-născuți începând cu anul 2007. Procedura de acordare a acestei prestații este complexă și presupune mai multe etape.

De asemenea Serviciul Autoritate Tutelară Protecție a Minorilor și Familiei acordă alocația familială complementară și alocația de susținere pentru familia monoparentală. Aceste două tipuri de prestații se adresează familiilor sau persoanelor singure cu copii și care au venituri de până la 466 lei/persoană.

Creșele din Municipiul Arad

Activitatea celor 6 creșe din Municipiul Arad, care se află în cartiere diferite ale orașului, este coordonată și îndrumată de către Serviciul Autoritate Tutelară, Protecția Minorilor și Familiei.

Capacitatea creșelor este de 150 de locuri și funcționează ca centre de zi sau în regim săptămânal, asigurând condițiile necesare dezvoltării armonioase a copiilor cu vârste cuprinse între 0 -3 ani.

În aceste creșe se desfășoară activități de educare și de petrecere a timpului liber, de evaluare periodică a performanțelor fiecărui copil, hrana zilnică, astfel încât să se asigure o alimentație corespunzătoare. Personalul creșelor colaborează cu părinții și cu întreținătorii legali pentru sprijin în îndeplinirea corespunzătoare a responsabilităților parentale.

Centrul de reabilitare socio-profesională

Activitatea centrului este coordonată și îndrumată de către Serviciul Autoritate Tutelară, Protecția Minorilor și Familiei. Centrul are ca obiectiv sprijinirea tinerilor cu diferite tipuri de dizabilități, pentru o viață independentă, formarea diferitelor deprinderi practice. Centrul este frecventat de un număr de 25 de tineri cu dizabilități. Tinerii desfășoară activități de croitorie, țesătorie, mică manufactură – obiecte decorative de sezon și participă la activitățile constante ale centrului. Centrul oferă servicii de spălare, uscare și călcare a articolelor de îmbrăcăminte a asistaților nevoiași din cadrul Adăpostului de Noapte, a Centrelor de Zi pentru persoane vârstnice și pentru asistații Serviciului Asistență la Domiciliu.

Biroul de integrare socială pentru copii și tineri

Căminul Social oferă cazare temporară și ajutor pentru integrarea socială a tinerilor, prin sprijin material, îndrumare în vederea orientării profesionale și găsirea unui loc de muncă, precum și diverse programe de intervenție unui număr de 50 de tineri. Căminul social se adresează tinerilor dezinstiționalizați din municipiul și județul Arad, care au împlinit vârsta de 18 ani.

Adăpostul de noapte

Are ca obiectiv sprijinirea beneficiarilor pentru ieșirea din situația de criză, redobândirea unui mod de viață independent și reintegrarea socială. Are în medie 50 de beneficiari pe lună.

Birou de coordonare centre de zi pentru copii

Cele trei centre de zi pentru copii „Sf. Maria”, str. Poiana nr. 5, „Sf. Elena”, str. Oituz nr. 131 și „Sf. Nicolae”, str. Baba Novac nr. 15D, funcționează în cartiere diferite, oferind sprijin copiilor proveniți din familii nevoiașe sau monoparentale, pentru prevenirea separării copiilor de părinți, atragerea către școală și obținerea unor rezultate școlare cât mai bune. Centrele au în medie 40 de beneficiari pe lună.

Casa Izvor

Casa Izvor este un centru terapeutic și educațional pentru copii și tinerii HIV seropozitivi. Înființat în anul 1998 prin Hotărâre a Consiliului Local al Municipiului Arad, centrul asigură o reală protecție socială și medicală persoanelor suferinde de această maladie, oferind, de asemenea, condițiile necesare îmbunătățirii calității vieții acestora.

Centrul oferă copiilor și tinerilor supraveghere și îndrumare medicală de specialitate, posibilitatea de a frecventa învățământul primar și gimnazial, hrană zilnică corespunzătoare, consiliere psiho-pedagogică, logopedie, orientare școlară și profesională, posibilitatea petrecerii timpului liber cu activități recreative și educative și participări în excursii și tabere.

Unitatea funcționează în regim:

- **rezidențial**, pentru copiii și tinerii orfani sau abandonți;
- **săptămânal**, pentru copiii și tinerii care pot să-și petreacă sfârșitul de săptămână cu părinții;
- **centru de zi**, pentru copiii și tinerii care au posibilitatea de a se deplasa zilnic la domiciliu;

Grupul țintă: copiii și tinerii infectați cu virusul HIV din municipiul și județul Arad, dar și din alte județe, în limita locurilor rămase disponibile, cu suportarea integrală a cheltuielilor. În cadrul centrului au fost asistați 24 de copii și tineri, imobilul care găzduiește Casa Izvor având 8 camere cu câte 2 paturi fiecare, 4 pentru fete și 4 pentru băieți, 2 cluburi, un cabinet medical, un izolator, bucătărie, sală de mese, magazie, spălătorie, sală de întruniri, birouri pentru personal.

Serviciul Prestații Sociale

- Urmărește punerea în aplicare a planului comunitar de asistență socială în sectoarele în care aplicarea acestuia este legată de activitatea serviciului;
- Contribuie la realizarea și la punerea în aplicare a politicilor, strategiilor și programelor elaborate la nivel național, regional și local, în limitele competențelor sale;
- Elaborează studii, analize și statistici privind grupurile-țintă deservite și obiectul de activitate;
- Evaluează situația socio-economică a persoanelor aflate în stare de risc social, identifică nevoile și resursele acestora, identifică situațiile de risc și stabilește măsurile de prevenție și reinsertie socială;
- Organizează acordarea drepturilor de asistență socială și asigură gratuit consiliere de specialitate în domeniul asistenței sociale, colaborează cu alte instituții responsabile pentru a facilita accesul persoanelor la aceste drepturi;
- Asigură aplicarea legislației cu privire la acordarea ajutorului social, la masă la Cantina municipală, acordarea alocației de naștere, acordarea ajutoarelor de urgență, acordarea ajutoarelor materiale, drepturile persoanelor cu handicap, privind drepturile asistenților personali ai persoanelor cu handicap, acordarea indemnizației pentru persoanele cu handicap grav, acordă ajutoare bănești către populație în vederea suportării cheltuielilor aferente încălzirii locuințelor cu energie termică, gaze naturale, lemne, cărbuni și combustibili petrolieri.

Cantina municipală

În anul 2008, Cantina Municipală Arad, având ca principal obiectiv de activitate pregătirea și servirea hranei pentru asistați, a avut următoarele activități:

- pregătirea și servirea hranei a circa 5000 persoane/an, care beneficiază conform H.G. 290/ 01.06.1992 de masă la Cantinele de Ajutor Social;
- au fost servite mese pentru participanți la diverse acțiuni culturale și sportive organizate în municipiul Arad cum ar fi: Festivalul de Teatru Francofon, Maratonul Bekescsaba-Arad, adunări generale și conferință de presă pentru ANRH, Asociația operațiilor pe inimă, delegații cu orașe înfrățite din Ungaria, delegații din Anglia etc.;
- au fost organizate nunți, botezuri și banchete de la care s-au încasat 5.695 Ron, bani ce au fost folosiți pentru reparații și întreținerea unității.

Casa Felice are ca obiectiv sprijinirea și ocrotirea copiilor străzii, a celor aflați în stare de risc și copiilor care din motive de sărăcie, lipsă de supraveghere sau dezinteres al părinților se află în risc de abandon școlar. Centrul Casa FELICE este format din două module respectiv un modul care oferă ocrotire în regim rezidențial pentru 12 copii ai străzii, lipsiți de ocrotire părintească și un centru de zi pentru 20 de copii care provin din familii aflate în stare de risc social.

Centrul de zi oferă copiilor rechizite și îmbrăcăminte pentru școală și sunt sprijiniți și supravegheați în pregătirea temelor. Personalul de specialitate din cadrul centrului păstrează legătura cu cadrele didactice, interesându-se de situația școlară a copiilor și încurajează implicarea părinților în procesul educațional. Centrul a fost înființat în anul 2002 și este derulat în parteneriat cu Fundația Debora, Asociația Casa Felice și Europaische Kulturinitiative für Jugend din Viena, Austria.

B. SERVICIUL PROTECȚIE PERSOANE CU DIZABILITĂȚI

Serviciul Protecție Persoane cu Dizabilități – înființat în aplicarea prevederilor H.G.R. nr. 90/2003, privind aprobarea Regulamentului-cadru de organizare și funcționare a serviciului public de asistență socială, Legii nr. 17/2000, privind asistența socială a persoanelor vârstnice, Legii nr. 705/2001, privind sistemul național de asistență socială, precum și a celorlalte acte normative care reglementează asistența și protecția persoanelor cu dizabilități – se adresează persoanelor aflate în imposibilitate de a se îngriji singuri.

Prioritatea de a beneficia de serviciile acestuia o au persoanele vârstnice, persoanele cu handicap și cu dizabilități, care nu se pot îngriji singure și care nu au susținător legal. În vederea rezolvării cazurilor sociale mai complexe și pentru oferirea unor servicii de calitate, Serviciul protecție persoane cu dizabilități colaborează cu toate instituțiile care pot ajuta la rezolvarea cazurilor, cum sunt: Direcția de Muncă și Protecție Socială Arad; Casa Județeană de Asigurări de Sănătate; Spitalul Clinic Județean de Urgență Arad; Spitalul Clinic Municipal Arad, Unitățile Medico-Sociale din județul Arad, Autoritatea de Sănătate Publică, Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului Arad, Cabinetele Medicale Individuale de Medicină de Familie etc., precum și organizațiile neguvernamentale care au ca obiect de activitate protecția vârstnicilor și a persoanelor cu dizabilități.

Obiectivele serviciilor:

- Creșterea calității vieții persoanelor aflate în stare de risc social, imobilizate la pat sau la domiciliu.
- Prevenirea instituționalizării asistaților, creându-le condițiile necesare pentru a rămâne în mediul natural.
- Îmbunătățirea nivelului de informare a persoanelor imobilizate la pat, sau la domiciliu, asupra drepturilor acestora și cu privire la serviciile oferite de organizațiile și instituțiile specializate.
- Refacerea și dezvoltarea capacităților individuale și a celor familiale necesare pentru a depăși cu forțe proprii situațiile de dificultate, în cazul în care persoana sau familia este incapabilă singură să o soluționeze.

În exercitarea atribuțiilor, s-a colaborat cu mai multe organizații neguvernamentale de pe raza municipiului Arad, după cum urmează:

- Fundația Creștină „RCE Speranța Copiilor”, sponsorizări atât în alimente cât și sume de bani, la diferiți beneficiari aflați în situații de criză;
- Societatea Națională de Cruce Roșie din România - Filiala Arad, sponsorizări în alimente, ajutoare materiale și materiale medicale ajutoare (cărucior rulant pentru persoane cu handicap; scutece pentru adulți). De asemenea Societatea Națională de Cruce Roșie din România - Filiala Arad a sprijinit serviciul prin implicarea de voluntari care au deservit cu servicii la domiciliu beneficiarii aflați în evidența S.P.P.D.; Tot în parteneriat cu Societatea Națională de Cruce Roșie din România - Filiala Arad, s-a derulat Proiectul „Și noi vom fi bătrâni”, în urma căruia 20 persoane asistate la domiciliu au beneficiat de pachete cu alimente.

C. SERVICII PENTRU PERSOANE VÂRSTNICE

Centrul de Îngrijire pentru Persoane Vârstnice Arad

Centrul de Îngrijire pentru Persoane Vârstnice Arad, înființat prin Hotărârea Consiliului Local al Municipiului Arad nr. 58/2006, este o instituție publică de interes local, cu personalitate juridică, sub autoritatea Consiliului Municipal Arad – Direcția de Dezvoltare și Asistență Comunitară Arad, având rolul de a asigura, la nivel local, aplicarea politicilor și strategiilor de asistență socială în domeniul protecției persoanelor vârstnice, precum și a oricăror persoane aflate în nevoie.

Centrul de Îngrijire pentru Persoane Vârstnice oferă beneficiarilor următoarele tipuri de servicii:

- Servicii de bază (adăpost, hrană, ajutor pentru igiena corporală, îmbrăcare, dezbrăcare, igiena eliminărilor, transfer și mobilizare, deplasare în interior și comunicare);
- Servicii de suport (activități de menaj, de deplasare în exterior, activități de administrare și gestionare, companie, activități de petrecere a timpului liber);
- Servicii de îngrijiri medicale;
- Servicii de recuperare și reabilitare conexe domeniului medical și social (kinetoterapie, fizioterapie, terapie ocupațională, psihoterapie, consiliere, de petrecere a timpului liber, meloterapie, activități de socializare, sacroterapie);
- Servicii de reabilitare și adaptare a ambientului, mici amenajări, reparații etc.

Obiectivele centrului constau în următoarele:

- să asigure persoanelor vârstnice îngrijite maxim posibil de autonomie și siguranță;
- să ofere condiții de îngrijire care să respecte identitatea, integritatea și demnitatea persoanei vârstnice;
- să permită menținerea sau ameliorarea capacității fizice și intelectuale a persoanelor vârstnice;
- să stimuleze participarea persoanelor vârstnice la viața socială, organizând activități de club sub forma participării la unele activități manual-artistice, gen „hobby”, vizionări TV, audiții muzicale, organizări de spectacole artistice de divertisment, sărbătorirea zilelor de naștere și onomastice, sărbători religioase și legale;
- să faciliteze și să încurajeze legăturile inter-umane, inclusiv cu familiile persoanelor vârstnice;
- să asigure supravegherea și îngrijirea medicală necesară, potrivit reglementărilor privind asigurările sociale de sănătate;
- să prevină și să trateze consecințele legate de procesul de îmbătrânire prin metode geriatrice;
- să acorde consiliere socială, privind drepturile asistaților, consiliere psihologică, juridică, etc., pentru beneficiari;
- să asigure demnitatea și drepturile omului;
- să întocmească și să reactualizeze periodic planul de servicii al asistaților conform nevoilor fiecăruia;
- să monitorizeze evoluția în timp a beneficiarilor;
- să organizeze activități lucrative, în funcție de capacitatea fizică și interesul asistaților;
- să asigure realizarea tuturor drepturilor la servicii și la satisfacerea nevoilor personale ale fiecărui asistat;

Serviciul Protecție Persoane Adulte

Serviciul Protecție Persoane Adulte coordonează și îndrumă activitatea celor 7 Centre de zi pentru vârstnicii din mun. Arad, oferind următoarele servicii principale:

- oferă consiliere psihologică individuală și de grup;
- oferă consultanță juridică cu concursul consilierilor juridici din cadrul Direcției de Dezvoltare și Asistență Comunitară;
- oferă asistență socială și emoțională membrilor Centrelor de zi;

- oferă asistență medicală prin intermediul dispensarului din incinta Centrelor de zi;
- asigură posibilitatea servirii mesei de prânz la sediul Centrelor de zi cu ajutorul Cantinei municipale;
- organizează excursii, vizite, activități distractive, jocuri de societate precum și activități culturale și artistice cu ocazia diferitelor sărbători naționale, religioase sau a zilelor onomastice;
- oferă suport social în caz de îmbolnăvire prin vizită la domiciliu a persoanelor asistate sau la spital;
- menține legătura cu membrii de familie ai beneficiarului, în vederea soluționării situațiilor conflictuale din familie;
  - realizează colaborarea cu unitățile sanitare, de educație, de cult și altele, care pot oferi informații pentru depistarea cazurilor sociale;
  - colaborează în mod deosebit cu Serviciul protecție persoane cu dizabilități, prin furnizarea unor servicii astfel: asigurarea igienizării locuinței beneficiarului, transportul hranei la domiciliu etc.;
  - acordă medicamente gratuite, prin intermediul farmaciei Fundației ALPEMA din cadrul Centrului de zi din Calea Aurel Vlaicu;
  - oferă asistență stomatologică în cadrul Cabinetului stomatologic înființat în colaborare cu Serviciul de Ajutor Maltez – Filiala Arad, în Centrul de zi din Calea Aurel Vlaicu și cu susținerea financiară a acestei organizații;

D. ALTE SERVICII OFERITE

Centrul de consultanță și colaborare între organizațiile neguvernamentale și administrația publică locală

În evidențele Centrului ONG Arad figurează un număr de 32 de ONG-uri active din domeniul social, dintre care amintim câteva cu care Direcția de Dezvoltare și Asistență Comunitară are o bună colaborare:

Activități cu caracter permanent sau periodic:

- Completarea bazei de date a ONG – urilor cu organizații nou înființate, precum și cu modificările intervenite la cele existente;
- Întocmirea recomandărilor pentru voluntarii străini care activează în cadrul ONG-ilor, în vederea obținerii vizei de ședere pe teritoriul țării;
- Oferirea de consultanță juridică și legislativă acelor organizații care solicită, precum și persoanelor care doresc să înființeze organizații neguvernamentale;
- Redactarea și multiplicarea diferitelor materiale, pliante și broșuri pentru ONG-le solicitante;
- Organizarea de diferite cursuri, seminarii și simpozioane pe diferite teme de interes general pentru reprezentanții ONG-ilor;
- Intermedierea unor colaborări între ONG-uri, în vederea realizării de proiecte comune și facilitarea colaborării serviciilor Direcției de Dezvoltare și Asistență Comunitară Arad cu ONG-uri, pentru rezolvarea în comun a unor cazuri, de asemenea pentru realizarea unor proiecte comune.

Serviciul Dezvoltare, Relații Externe, Logistica Actelor Administrative

Centrul de Informare Europeană – EUROPE DIRECT Arad desfășoară următoarele activități principale:

- Asigurarea de răspunsuri la întrebări privind legislația, politicile, programele și oportunitățile de finanțare ale Uniunii Europene.
- Acordarea de asistență pentru căutarea de parteneri, și programe de finanțare.
- Oferirea de material documentar în ceea ce privește noțiunile legate de Uniunea Europeană.

II. Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului Arad

Începând cu 01.01.2005, conform prevederilor Legii 272/2004 și Hotărârii 1434/2004, prin Hotărâre a Consiliului Județean Arad, s-a înființat Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului Arad, prin reorganizarea Direcției Generale pentru Protecția Drepturilor Copilului și a Serviciului Public Județean de Asistență Socială.

Principala prioritate a Direcției Generale de Asistență Socială și Protecția Copilului Arad este satisfacerea nevoilor și cerințelor beneficiarilor, în vederea creșterii calității vieții și realizării unei integrări sociale reale.

Noua legislație în domeniul protecției copilului pune accentul pe sprijinul acordat familiei în îngrijirea, creșterea, dezvoltarea și educarea copilului. În acest sens, D.G.A.S.P.C. Arad și-a concentrat activitatea pe responsabilizarea părinților cu privire la exercitarea obligațiilor față de copil, ținând seama cu prioritate de respectarea și promovarea interesului superior al acestuia. De asemenea, accentul a fost pus pe dezvoltarea unor servicii diversificate și accesibile corespunzătoare satisfacerii nevoilor copilului.

Cea mai eficientă modalitate de a lucra cu familia s-a dovedit a fi consilierea acordată prin rețeaua centrelor de consiliere din județ. Specialiștii au derulat programe de sprijin, consiliere și informare, acestea fiind primite cu o mare receptivitate de către beneficiari.

Prin implementarea noilor standarde în domeniul protecției copilului s-au îmbunătățit și diversificat serviciile, în cadrul centrelor de tip rezidențial punându-se accentul asupra (re)integrării familiale și socio-profesionale. Pentru copiii cu dizabilități s-a insistat asupra componentei educaționale, facilitându-se integrarea în învățământul special a copiilor cu dizabilități severe.

De-a lungul timpului, Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului Arad a beneficiat de o bună colaborare cu organizațiile nonguvernamentale ce s-a concretizat în proiecte axate pe promovarea adopției ca formă de protecție alternativă de tip familial, sprijinirea grupurilor de suport pentru familie care au adoptat, prevenirea migrației ilegale, a traficului intern și transfrontalier, a expunerii copiilor aflați în situații de risc de abuz sau exploatare prin asigurarea condițiilor de repatriere, protecție, asistență, reabilitare și reintegrare socială.

Având în vedere că la nivelul colectivităților locale, dar mai ales în comune sunt prea puține servicii sociale pentru copil și familie, D.G.A.S.P.C. Arad a oferit consultanță autorităților pentru înființarea de consilii comunitare consultative, ca forme de sprijin pentru activitatea de asistență socială și protecția copilului la nivel local. Aceste consilii au rolul de a răspunde nevoilor globale ale respectivei colectivități și de soluționare la nivel local a problemelor sociale.

În anul 2005 s-a înființat Echipa intersectorială locală pentru eliminarea exploatării prin muncă a copilului, echipă ce are ca membri specialiști din cadrul mai multor instituții din județul Arad. Aceștia, în urma sesizărilor primite, soluționează cazurile de exploatare prin muncă a copilului, le monitorizează și încercă să identifice soluții pentru stoparea acestui fenomen. Deoarece legislația în vigoare a adus o serie de elemente noi, D.G.A.S.P.C. a dus la înființarea Compartimentului de difuzare a informațiilor de interes public.

În conformitate cu prevederile Legii 343/2004, Consiliul Județean Arad, a fost obligat să preia persoanele cu dizabilități instituționalizate din județul Arad. Astfel, începând cu 1 ianuarie 2005,

Consiliul Județean prin D.G.A.S.P.C. Arad a demarat procesul de preluare a acestei categorii de persoane.

Pentru prevenirea instituționalizării a persoanelor cu dizabilități, specialiștii din cadrul D.G.A.S.P.C. au colaborat cu autoritățile locale oferind informații privind legislația în domeniul persoanelor cu dizabilități, privind drepturile și obligațiile acestei categorii de persoane.

Activitatea Direcției Generale de Asistență Socială și Protecția Copilului Arad se desfășoară pe baza strategiei județene elaborată pe scurtă durată și lungă durată, în funcție de nevoile existente la nivelul comunităților județului Arad.

Atribuțiile Direcției Generale de Asistență Socială și Protecția Copilului Arad

Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului Arad are rolul de a asigura la nivel județean aplicarea politicilor și strategiilor de asistență socială în domeniul protecției copilului cu cerințe educaționale speciale, având responsabilitatea dezvoltării și diversificării serviciilor sociale specializate, în funcție de nevoile sociale identificate, cu scopul prioritar de a menține funcționalitatea socială a persoanei, urmărind reinsertia în mediul propriu de viață, familial și comunitar.

Copii la care se referă în mod special sistemele de protecție sunt: copii supuși unor abuzuri sau neglijări; copii abandonati temporar sau permanent în instituții de ocrotire sau aflați în plasament familial sau adopție; copiii cu boli cronice, cu deficiențe fizice, sau cu dificultăți de învățare, care necesită ocrotire specială; copiii care provin din familii aflate în dificultate; copiii din grupuri sociale defavorizate; copiii orfani de unul sau de ambii părinți.

Pentru copiii aflați în una din situațiile de mai sus comisia pentru protecția copilului poate stabili următoarele măsuri: încredințarea copilului unei familii, unei persoane sau unui organism privat autorizat; încredințarea copilului în vederea adopției; încredințarea provizorie a copilului către serviciul public specializat; plasamentul copilului la o familie sau la o persoană; plasamentul copilului la serviciul public specializat sau la un organism privat autorizat; plasamentul copilului în regim de urgență; plasamentul copilului într-o familie asistată.

O categorie aparte în cadrul copiilor ocrotiți de Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului Arad sunt copiii cu cerințe educative speciale.

Servicii publice

- Adăpostul de zi și de noapte pentru copiii străzii „Morcoveață”, Arad, Udrea
- Centrul de plasament nr. 4, Arad, Ghica Vodă
- Centru de tip familial pentru copii cu handicap sever, Arad, Diogene
- Centrul de asistență și protecție a victimelor traficului de persoane, Arad, Oituz
- Centrul de consiliere Arad, I. Marsieu
- Centrul de consiliere pentru copilul abuzat, neglijat și exploatat/Telefonul copilului Arad, Udrea
- Centrul de îngrijire de zi Baba Novac, Arad, Baba Novac
- Centrul de îngrijire de zi Oituz, Arad, Oituz
- Centrul de îngrijire de zi Poiana, Arad, Poienii
- Centrul de îngrijire și recuperare pentru copii cu nevoi speciale „Ghiocel” Arad, T. Vladimirescu
- Centrul de primire minori în regim de urgență, Arad, Udrea

- Centrul de recuperare și reabilitare pentru copilul cu handicap, Arad, T. Vladimirescu
- Centrul de tineret Arad, I. Marsieu
- Centrul Maternal Arad, V. Babeș
- Compartimentul de monitorizare, asistență și sprijin al femeii gravide predispuse să-și abandoneze copilul, Arad, I. Marsieu
- Compartimentul de orientare, supraveghere și sprijinire a reintegrării sociale a copilului predelicvent și delicvent, Arad, Oituz
- Compartimentul pentru prevenirea abandonului prin planning familial și educație contraceptivă, Arad, I. Marsieu

Servicii private

- Asociația „Maranata”, Arad, I. Marsieu
- Casa de tip familial, Arad, Constituției
- Casa de tip familial, Arad, Ghiocilor
- Casa de tip familial, Arad, P. Maior
- Casa de tip familial, Arad, Progresului
- Casa de tip familial "Felice", Arad, Timișorii
- Casa de tip familial "Tabita", Arad, Cpt. Ignat
- Centru de plasament "Casa Darius", Arad, Diogene
- Centrul de zi Felice, Arad, Timișorii
- Centrul de zi Otniel, Arad, A. Vlaicu
- Centrul educațional și recuperare școlară „Rază de soare”, Arad, Diogene

III. Direcția de Muncă și Protecție Socială

Direcția de Muncă și Protecție Socială este organizată și funcționează în baza Hotărârii Guvernului nr. 381/2007 privind organizarea și funcționarea Ministerului Muncii, Familiei și Egalității de Șanse.

Direcția de Muncă și Protecție Socială este o instituție publică cu personalitate juridică, finanțată de la bugetul de stat. Este un serviciu descentralizat al ministerului, asigurând în teritoriu aplicarea unitară a legislației muncii, protecției sociale, asistenței sociale și familiei.

Direcția de Muncă și Protecție Socială, își exercită atribuțiile în principal, în următoarele domenii:

-audit intern

-legislația muncii:

-conflicte și contracte colective de muncă

-salarizare

-alte activități

-resurse umane

-informatică

-relații cu publicul

-asistență socială:

-prestații sociale

-servicii sociale

-control, monitorizare și evaluare prestații și servicii sociale

-finanțare asistență socială

-financiar contabilitate

- mediere socială:
  - comisia de mediere socială
- autorizare furnizori:
  - comisia de autorizare a furnizorilor de formare profesională a adulților
  - comisia de acreditare a furnizorilor de servicii sociale
- incluziune socială

DMPS Arad, îndeplinește următoarele atribuții:

- atribuții privind auditul intern în conformitate cu prevederile Ordonanței de Guvern nr. 119/1999 privind auditul intern și controlul financiar preventiv, cu modificările și completările ulterioare;
- asigură legătura cu sindicatele și reprezentanții salariaților;
- exercită în condițiile prevăzute de lege concilierea și arbitrajul în cazul conflictelor de interese;
- sprijină acțiunea de negociere a contractelor colective de muncă; înregistrează și organizează evidența acestora;
- urmărește aplicarea întocmai a prevederilor Decretului – Lege nr. 118/1990 cu modificările și completările ulterioare;
- acordă consultanță în domeniul salarizării, normării muncii, încheierii contractelor colective de muncă, pentru instituțiile publice, regii autonome, agenți economici și persoane fizice autorizate;
- reconstituirea vechimii în muncă prin comisia constituită la nivelul direcției;
- asigură întocmirea statului de funcții a personalului instituției în concordanță cu structura organizatorică;
- întocmește aprecierile profesionale pentru personalul subordonat și propune calificativele corespunzătoare;
- stabilește modalități corecte de exploatare și întreținere eficientă a tehnicii de calcul din dotare;
- menține legătura cu serviciul de informatică din cadrul M.M.F.E.S. pentru organizarea activităților pe plan județean cu strategia pe termen lung de informatizare a ministerului;
- primește, înregistrează și rezolvă petițiile primite conform domeniilor de competență;
- stabilește și păstrează comunicarea cu reprezentanții mass-media locală;
- îndeplinește atribuțiile ce îi revin conform prevederilor prevăzute de Legea nr. 544/2001 privind liberul acces la informațiile de interes public;
- colaborează la elaborarea planului județean pentru dezvoltarea strategiilor locale de intervenție în sprijinul persoanelor aflate în dificultate, inclusiv a planului de combatere a excluziunii sociale;
- prelucrează datele din domeniul asistenței sociale;
- aplică prevederile actelor normative privind acordarea drepturilor la prestații de asistență socială;
- colaborează cu primăriile și organizațiile nonguvernamentale în soluționarea unor cazuri sociale deosebite, precum și pentru inițierea și dezvoltarea de programe de servicii sociale pentru grupuri și persoane defavorizate;
- organizează și urmărește plata drepturilor de asistență socială, se preocupă de asigurarea fondurilor necesare;
- verifică documentele financiar-contabile prezentate de asociațiile și fundațiile care beneficiază de subvenții de la bugetul de stat;
- colaborează cu autoritățile administrației publice locale pentru finanțarea unor construcții, reparații, amenajări și modernizări a instituțiilor de asistență socială;
- participă la implementarea programelor cu finanțare externă sau internă derulate de M.M.S.S.F., precum și la derularea de programe pilot;
- evaluează și controlează calitatea serviciilor sociale realizate de către: instituțiile de asistență socială, organizațiile neguvernamentale, toți furnizorii de servicii sociale;
- realizează studii, evaluări și sinteze privind aplicarea Legii nr. 416/2001 privind venitul minim garantat și a Legii nr. 116/2002 privind prevenirea și combaterea marginalizării sociale;

- participă la aplicarea în teritoriu a strategiei și a programelor în domeniul îngrijirii și consilierii victimelor violenței în familie;
- acordă consultanță gratuită în domeniul drepturilor de asistență socială;
- organizează gestionarea și distribuirea biletelor de odihnă;
- autorizează furnizorii de servicii sociale prin comisia înființată la nivelul instituției;
- autorizează furnizorii de formare profesională și acordă consultanță de specialitate acestora;
- alte atribuții stabilite de M.M.F.E.S.

Compartimentul Asistență Socială

- stabilirea și plata alocației de stat pentru copii;
- stabilirea și plata alocației complementare/susținere;
- stabilirea și plata indemnizației de naștere
- stabilirea și plata alocației de plasament;
- stabilirea și plata ajutoarelor de urgență;
- monitorizarea modului de aplicare a Legii nr. 416/2001 privind asigurarea venitului minim garantat și a Legii nr. 116/2002 privind prevenirea și combaterea marginalizării sociale;
- colectarea informațiilor din domeniul asistenței sociale și evaluarea, la nivelul județului, a impactului politicilor sociale asupra categoriilor de populație;
- plata pentru perioada de iarnă a ajutoarelor pentru încălzirea în sistem termic centralizat, gaze, combustibili caloriferi și lemne;
- plata indemnizației de hrană pentru bonavii de SIDA și cei infestați cu HIV;
- efectuarea anchetelor sociale privind acordarea unor prestații familiilor sau persoanelor care au în întreținere copii și trimiterea propunerii, după caz, comisiei județene pentru protecția copilului;
- acordarea, la cerere, de consultanță instituțiilor de asistență socială din unitățile administrativ teritoriale ale județului;
- acreditarea personalului specializat care acordă servicii sociale potrivit legislației muncii în vigoare;
- controlul asupra respectării standardelor de calitate privind serviciile sociale;
- rezolvarea cazurilor de neînțelegeri prin comisia de mediere socială;
- monitorizarea aspectelor legate de violența în familie;
- soluționarea petițiilor și a diverselor cereri în legătură cu serviciile sociale și comunicarea soluției petenților în termen legal;

IV. Inspectoratul Teritorial de Muncă Arad (I.T.M. Arad)

Este o instituție publică, aflată în subordinea Ministerului Muncii și Solidarității Sociale și Inspecției Muncii, prin care se exercită atribuții de autoritate de stat, în domeniul muncii, relațiilor de muncă, securității și sănătății în muncă la nivelul Județului Arad. Inspectoratul exercită controlul aplicării unitare a prevederilor legale în domeniile sale de competență la toate persoanele juridice și fizice din sectorul public, mixt, privat și la alte categorii de angajatori. Inspectoratul, prin personalul propriu, poate presta la cererea celor interesați servicii de consultanță și asistență de specialitate pe domeniile de competență, în condițiile legii.

Din datele furnizate de către Inspectoratul Teritorial de Muncă Arad, la nivelul Județului Arad, în anul 2008, situația angajatorilor și a forței de muncă relevă o utilizare bună a resurselor de forță de muncă existente și se prezintă astfel:

- Număr angajatori înregistrați la ITM – 11.307;
- Permise de muncă – 44;
- Număr total de contracte individuale de muncă înregistrate în decursul anului 2008 – 53.463 din care :

- contracte de muncă pe durată nedeterminată cu normă întreagă – 41.700;
- contracte de muncă pe durată nedeterminată cu timp parțial - 3.998;
- contracte de muncă pe durată determinată cu normă întreagă - 7.413;
- contracte de muncă pe durată determinată cu timp parțial – 335;
- Număr contracte individuale de muncă la domiciliu înregistrate în decursul anului 2008:
  - pe durată nedeterminată cu normă întreagă – 1;
  - pe durată nedeterminată cu timp parțial – 10;
  - pe durată determinată cu normă întreagă - 1;
  - pe durată determinată cu timp parțial – 5;
- Număr contracte individuale de muncă încetate în decursul anului 2008 - 58.136;
- Număr contracte individuale de muncă active existente în evidența ITM la data de 01.01.2008 - 107.380 și la data de 31.12.2008 - 102.707;

V. Agenția Județeană pentru Ocuparea Forței de Muncă Arad

Este organizată și funcționează potrivit Legii nr. 202/2006, modificată și completată prin O.U.G. 84/2006, O.U.G. 28/2007 și Legea nr. 271/2007, Statutul A.N.O.F.M. aprobat prin H.G. nr. 1610/2006, modificată și completată prin H.G. 640/2007 cu modificările și completările ulterioare, regulamentul-cadru de organizare și funcționare precum și a structurii organizatorice aprobată de către Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă.

Principalele atribuții sunt:

- organizează servicii de ocupare a forței de muncă;
- furnizează și finanțează, în condițiile legii, servicii de formare profesională;
- orientează persoanele neîncadrate în muncă și mediază între aceștia și angajatori.

Din datele prezentate de către Agenția Județeană pentru Ocuparea Forței de Muncă Arad, situația șomerilor la 01.07.2008 este de 5.424 șomeri, ceea ce reprezintă un procent de 3,26% din totalul de 166.237 locuitori ai Municipiului Arad.

Agenția Județeană pentru Ocuparea Forței de Muncă Arad, prin furnizorii de servicii de formare profesională autorizați în condițiile legii, organizează programe de formare profesională a persoanelor în căutarea unui loc de muncă. Prin intermediul acestor programe se asigură inițierea, calificarea, recalificarea, perfecționarea și specializarea persoanelor aflate în căutarea unui loc de muncă prin cursuri, strategii de practică și specializare.

Programe derulate în decursul anului 2008 pe diverse domenii (Turism, construcții, asigurări, industrie textilă), sunt următoarele:

- Agenți economici - 1.651;
- Agenți economici participanți – 928;
- Persoane participante – 1.372;
- Oferte de locuri de muncă – 2.210;
- Persoane selectate în vederea încadrării – 526;
- Persoane încadrate pe loc – 375;

EURES este o rețea de cooperare între Comisia Europeană, serviciile publice de ocupare a forței de muncă din statele membre ale SEE (țările UE plus Norvegia, Islanda și Liechtenstein) și alte organizații partenere implicate pe piața muncii precum sindicatele sau patronatele. Elveția participă, de asemenea,

la rețeaua EURES. Astfel EURES România promovează locurile de muncă vacante transmise ANOFM, mai ales de către serviciile publice europene de ocupare, în special prin publicarea lor pe portalul ANOFM.

Agenția Județeană pentru Ocuparea Forței de Muncă Arad a demarat în parteneriat cu instituții din România și din străinătate diverse proiecte finanțate din fonduri europene în scopul creșterii gradului de ocupare a forței de muncă, precum și a formării profesionale continue a personalului instituției, având ca finalitate o mai bună calitate a serviciului public de ocupare. Dintre proiectele finanțate de Comunitatea Europeană deja câștigate, pot fi prezentate următoarele:

- „Creșterea adaptabilității și a performanțelor tinerilor șomeri pentru integrarea pe piața muncii” – proiect finanțat din Fondul Social European, în cadrul programului POSDRU, în valoare de 174.976 euro. Obiectivul general al proiectului este creșterea mobilității și favorizarea liberei circulații a forței de muncă tinere în spațiul Uniunii Europene, pentru adaptarea la evoluția pieței forței de muncă actuale.
- “Implementarea serviciilor de ocupare, IES” - proiect finanțat din FEDR, în cadrul programului INTERREG IV C. Acest proiect este implementat pe o perioadă de 3 ani, de un consorțiu de 10 parteneri din mai multe state europene cu rol relevant în activitatea de ocupare a forței de muncă. Obiectivul constă în îmbunătățirea politicilor de ocupare a forței de muncă la nivel regional prin identificarea, schimbul și transferul de bune practici între parteneri. Bugetul aferent AJOFM Arad în cadrul proiectului este în valoare de 75.379 euro.
- „Să adaptăm!” - pachet interactiv pentru corelarea eficientă între cererea angajatorului, competențele capitalului uman și oferta de formare profesională” este finanțat prin Programul pentru învățarea pe parcursul întregii vieți (LLP) din fondul Leonardo da Vinci, gestionat de agenția națională de resort din Spania. Acest proiect își propune transferul Metodei „Adaptem”, realizată printr-un proiect anterior implementat de Partenerul Lider prin fondul ANCORA EQUAL către alte instituții interesate din diverse regiuni.

VI. Casa Județeană de Pensii Arad

Este instituție publică descentralizată, investită cu personalitate juridică și funcționează în subordinea Casei Naționale de Pensii și Alte Drepturi de Asigurări Sociale. Casa Județeană de Pensii Arad administrează și gestionează la nivel teritorial sistemul public de pensii și alte drepturi de asigurări sociale.

Casa Județeană de Pensii Arad asigură aplicarea unitară în teritoriu a legislației din domeniul pensiilor și asigurărilor sociale de stat. Casa Județeană de Pensii Arad a fost înființată prin Legea nr. 19/2000 privind sistemul public de pensii și alte drepturi de asigurări sociale și funcționează în baza legii de înființare și a Statutului Casei Naționale de Pensii și Alte Drepturi de Asigurări Sociale, aprobat prin H.G. nr. 771/2003.

Din datele furnizate de către Casa Județeană de Pensii Arad, la începutul anului 2008 numărul total de pensionari în Municipiul Arad a fost de 41.476, ajungând până la finele anului la 41.603 pensionari.

Clasificarea după tipurile de pensii, la data de 31.12.2008:

- Limita de vârstă: 30.166;

- Invaliditate: 7.112;
- Urmași: 2.674;
- Pensie anticipată: 149;
- Pensie anticipată parțială: 1.463;
- Pensie IOVR: 39;
- Media de vârstă (exclus URMAȘII): 66,1;
- Pensia medie: 771,57;

Indemnizații

Ajutorul de deces se acordă, în cazul decesului asiguratului, pensionarului sau al unui membru de familie care nu are un drept propriu de asigurări sociale și se află în întreținerea titularului la data decesului. Ajutorul se acordă unei singure persoane care face dovada că a suportat cheltuielile ocazionate de deces și care poate fi, după caz: soțul supraviețuitor, copilul, părintele, tutorele, curatorul, moștenitorul în condițiile dreptului comun, iar în lipsa acestora, orice altă persoană care dovedește cu acte că a suportat cheltuielile ocazionate de deces.

Biletele de tratament se acordă conform prevederilor art. 5 alin. (2) din Legea nr. 387/2007 a bugetului asigurărilor sociale de stat. De asemenea Casa Județeană de Pensii acordă unele indemnizații prevăzute de legi speciale respectiv:

- Indemnizațiile și sporurile cuvenite veteranilor și văduvelor de război, în conformitate cu Legea nr. 49/1991, Legea nr. 44/1994;
- Indemnizația cuvenită foștilor deținuți politici, conform Decret – Legea nr.118/1990;
- Indemnizația cuvenită persoanelor persecutate din motive etnice, în conformitate cu Legea nr. 189/2000;
- Indemnizația cuvenită persoanelor care au efectuat stagiul militar în detașamente de muncă în conformitate cu Legea nr. 309/2002.

VII. Casa de Ajutor Reciproc a Pensionarilor

A luat ființă în anul 1952, urmare a asocierii unui grup de pensionari, asociere consfințită prin Decizia nr. 2700/1952 a Sfatului popular al Municipiului Arad. Organizarea și funcționarea Casei de Ajutor Reciproc este stabilită prin "Statut" adoptat de Adunarea Generală în baza prevederii Legii nr. 540/27.09.2002

Principalul obiectiv al Casei de Ajutor reciproc este de a sprijini persoanele vulnerabile prin crearea de instituții financiare puse la dispoziția membrilor săi prin asigurarea unor servicii, împrumuturi cu dobândă scăzută, procurarea de proteze, asistență medicală stomatologică, produse alimentare la prețuri mici prin magazinele deconomat, acces la băile termale, baza de tratament, fizioterapie etc.

Casa de Ajutor Reciproc a Pensionarilor realizează venituri din: taxe de înscriere; cotizațiile și contribuțiile lunare ale membrilor; dobânzi din plasarea sumelor disponibile în condiții legale; venituri realizate din prestări de servicii; taxa de împrumut aferentă sumelor împrumutate membrilor; venituri din organizarea manifestațiilor culturale, artistice și de agrement; donații și sponsorizări; alte venituri prevăzute de lege. Din veniturile realizate sunt constituite diferite fonduri pentru: împrumuturi; ajutoare nerambursabile; activități culturale, artistice, turistice și agrement; investiții; subvenționarea produselor alimentare de bază; cheltuieli generale.

Membrii Casei de Ajutor pot beneficia de următoarele:

- acordarea de împrumuturi la care se percepe o taxă de împrumut de la 10% la 14% pe an;
- ajutoare nerambursabile pentru cazurile deosebite în sumă maximă de 150 lei o dată pe an;
- compensație de 20% din contribuția achitată pentru biletul de tratament, dar nu mai mult decât nivelul cotizației;
- compensație de 20% din valoarea facturii pentru proteze;
- subvenționarea mesei la cantina pentru abonați;
- ajutoare de deces în valoare de 450 lei, la care se adaugă restituirea integrală a cotizației și car mortuar gratuit;
- servicii de pompe funebre;
- articole de pompe funebre cu o reducere de 10%;
- croitorie la prețuri mici;
- stomatologie consultații și tratamente gratuite;
- fizioterapie (tarifele pentru membrii Casei sunt mai mici cu 20%).

4. Cultură

Din antichitate, în orașul Arad se regăsesc urme ale culturilor epocii pietrei și a bronzului, dar și a culturii geto-dace, iar mai apoi a celei daco-romane.

Aradul a mai dobândit o componentă culturală și anume cea feudală maghiară și romano-catolică. Cultura Aradului este ilustrată de elemente ale curentului neoclasic și anume clădirea Teatrului Vechi, Biblioteca Județeană, Muzeul de Artă. Obținerea în anul 1834 a statutului de Oraș liber regesc a stimulat și dezvoltarea culturală a Aradului.

Dinamismul și efervescenta culturii arădene este ilustrată de ridicarea a două mari edificii -Teatrul și Palatul Cultural, spre sfârșitul sec. XIX, respectiv începutul sec. XX.

Vocația culturală a Aradului este confirmată și de locul pe care l-au avut artele plastice în istoria sa culturală. Valoarea și originalitatea Aradului sunt determinate de conviețuirea permanentă a mai multor etnii și culturi, în păstrarea diversității acestor culturi.

Principalele Instituții de Cultură din Municipiul Arad

Teatrul Clasic „Ioan Slavici”

Funcționează într-una dintre cele mai impunătoare clădiri de patrimoniu ale Municipiului Arad. Prin mărime și amplasament, clădirea simbol al bunăstării economice și al dorinței de cultură manifestată de autoritățile locale la sfârșitul secolului al XIX-lea, domină centrul orașului.

Edificiul, în stil neoclasic, a fost construit între anii 1872-1874, planul de arhitectură fiind gândit pentru a asigura 1250 de locuri situate pe trei etaje, galerie și 92 de loje, beneficiind, încă din concept, de o acustică excepțională. Pentru decorarea sălii au fost aduși artiști și meseriași din Viena și Budapesta, alături de cei din Arad. Gândit din proiect nu numai ca fiind un spațiu cu destinație integrală teatrală, ci și cu spații pentru locuințe, diverse prăvălii și un restaurant, edificiul s-a dovedit încă de la început ca fiind insuficient pentru activitatea teatrală. Iluminatul cu gaz se pare că a fost sursa incendiului din 18 februarie 1883. După această nefericit incident, Consiliul Orașenesc a hotărât reconstrucția teatrului pe

vechiul amplasament, fiind modernizată sala ca acces și disponerea locurilor, precum și introducerea iluminatului cu electricitate.

Până la cel de-al Doilea Război Mondial, sala a fost un spațiu unic ce a facilitat spectatorilor arădeni întâlnirea cu numeroase trupe ale asociațiilor teatrale locale sau internaționale, reprezentațiile lor îmbogățind viața culturală arădeană.

Actuala formă arhitecturală a teatrului se datorează celui de-al doilea incendiu devastator ce a avut loc în anul 1957 și care a distrus o mare parte din clădirea teatrului, care era de curând renovată. Proiectul de refacere a Teatrului a fost atribuit cunoscutului arhitect specializat în construcția de teatre, profesorul Alexandru Iotzu de la Academia de Arhitectură din București, care a reușit să impună proiectul prin care întreaga clădire era destinată activității teatrale.

Numeroase au fost modificările interioare propuse pentru optimizarea spațiului de joc și de producție. Intervenția pe fațada exterioară, în stil neoclasic, a fost proiectată de Cristea Miloș. Frontonul a fost decorat cu un basorelief realizat de sculptorii arădeni Valeriu Brudașcu, Ioan Tolan și Emil Vitroel. La terminarea lucrărilor, orașul beneficia de cea mai modernă sală de spectacole din țară, la care s-a adăugat, din 1967 sala Studio care, din 2002 devine o sală multifuncțională destinată spectacolelor experimentale și de studio. În perioada 2004 – 2007, la Teatrul „Ioan Slavici” Arad au fost finanțate, de către municipalitate, lucrări de refacere a fațadelor și de iluminat arhitectural astfel încât frumusețea și eleganța fațadei să fie pusă în valoare.

Sala mare are o capacitate de 400 de locuri și este rezervată, cu preponderență, repertoriului clasic, iar sala Studio (multifuncțională) are până la 100 de locuri și este dedicată în special proiectelor inspirate din dramaturgia contemporană și celor legate de experimentul teatral. Astfel, repertoriul Teatrului Clasic „Ioan Slavici” Arad este structurat astfel încât să fie acoperită activitatea ambelor săli de spectacole. Producțiile de teatru sunt stabilite de conducerea teatrului, de comun acord cu cei doi regizori angajați și cu regizorii invitați. Pentru fiecare stagiune sunt programate spectacole noi, din dramaturgia românească și din cea universală, clasică și contemporană. Politica repertorială a instituției vizează acoperirea gustului pentru teatru al mai multor segmente de vârstă și categorii sociale de public. Astfel, pe lângă producțiile clasice, la Arad sunt puse în scenă și spectacole experimentale, dar și spectacole pentru copii și spectacole-lectură dedicate elevilor, prin acestea din urmă încercându-se educarea viitorului public de teatru, matur.

Fiecare stagiune teatrală arădeană cuprinde atât producții noi de teatru, cât și reluarea altora, din stagiunile precedente. Fiecare spectacol este conceput astfel încât să poată atrage publicul mai multe stagiuni, iar unele producții sunt realizate și pentru prezentarea lor pe alte scene – din țară și din străinătate. Strategia managerială și de promovare a Teatrului Clasic „Ioan Slavici” Arad urmărește și promovarea artei teatrale arădene în țară și în afara granițelor țării. În acest sens, an de an se stabilesc contacte și se pun la punct detalii de cooperare transfrontalieră cu teatre din Ungaria (Pecs și Bekescsaba), dar și cu instituții teatrale din spațiul european (Croatia, Suedia, Italia ș.a.). Prin schimburile culturale realizate în baza parteneriatelor încheiate, teatrul arădean promovează în străinătate cultura, civilizația arădeană și românească.

Teatrul Clasic „Ioan Slavici” Arad își desfășoară activitatea în baza subvențiilor primite de la Consiliul Local Municipal Arad, a încasărilor din biletele și abonamentele vândute, din închirierea unor spații aflate în incinta clădirii. Mai mult, teatrul arădean participă și la diverse licitații de proiecte, în vederea atragerii de fonduri și din alte surse, depunând aceste proiecte în funcție de specificul fiecărui program

de finanțare în parte. După aprobarea bugetului, pe articole și alineate, întocmit la începutul anului pentru anul în curs, se stabilește planul de activitate, în speță – producțiile noi.

În anul 2008, teatrul a serbat a șazecea aniversare a actualei forme de organizare instituțională, anul 1948 fiind anul în care se constituie instituția profesionistă de spectacol Teatrul Român de Stat Arad, numit apoi Teatrul de Stat Arad. În anul 2006, Consiliul Local al Municipiului Arad a hotărât schimbarea denumirii instituției în cea actuală: Teatrul Clasic „Ioan Slavici” Arad.

Teatrul de Marionete Arad

Înființat în anul 1951, Teatrul de Marionete Arad este singurul teatru de păpuși (păpuși cu fire) din provincie și unul dintre puținele teatre de gen din lume. Acest lucru îi acordă specificitate și o anumită unicitate, chiar și în plan mondial, iar prin rezultatele obținute demonstrează că merită a fi încurajat și dezvoltat.

Activitatea teatrului a fost marcată prin prezentarea a peste 250 de titluri de spectacole semnate de importanți directori de scenă, scenografi, artiști păpușari. Actualmente teatrul dispune de o trupă de 11 actori păpușari, 21 de persoane angajate ca personal tehnic, ateliere sau administrativ și 2 persoane de conducere.

O preocupare constantă a instituției o constituie înscrierea Teatrul de Marionete în programul multor festivaluri de teatru din țară (Festivalul Guliver de la Galați, Festivalul de teatru de păpuși din Sibiu, Cluj-Napoca, Sighișoara etc.) și din străinătate (Avignon – Franța, Bekescsaba și Pecs – Ungaria, Republica Moldova etc.), precum și de realizare a spectacolelor în coproducții cu parteneri din străinătate cu scopul de a accesa fonduri europene.

Filarmonica de Stat Arad

Tradiția muzicală este, alături de nevoia contemporană de muzică a societății civice din Arad, argumentul suprem care justifică existența în Arad a Filarmonicii de Stat, instituție de prestigiu internațional. După Paris, Praga, Bruxelles, Viena și Londra se înființează la Arad, în 1833, al șaselea Conservator Muzical European. Peisajul cultural al orașului se completează în 1890 prin înființarea Societății Filarmonice Arad „Aradi Philharmonia Egyesült”, urmând ca la 1 octombrie 1948 să se înființeze Filarmonica de Stat Arad.

La Arad au evoluat în concerte excepționale unele dintre marile personalități muzicale ale vremii precum: Franz Liszt, Johann Strauss, Johannes Brahms, George Enescu, Bela Bartok etc. Această moștenire spirituală de mare valoare a fost conservată de-a lungul timpului de către o pleiadă întregă de personalități care au contribuit substanțial la continuitatea și progresul civilizației spirituale în Arad până în zilele noastre.

Filarmonica de Stat Arad în configurația actuală datează din anul 1948 când susținerea materială a orchestrei simfonice a municipiului a fost preluată de către stat, dată la care a fost înființat și corul profesionist al instituției. Pentru câteva decenii, în cadrul instituției a ființat și o orchestră populară cu soliști care a fost desființată înainte de 1989.

Din punct de vedere istoric și în același timp contemporan, misiunea asumată de Filarmonică, de la înființare pâna astăzi, a fost aceea de conservare a tradiției muzicale locale, naționale, universale, de promovare a valorilor autohtone și de implementare a acestora în circuitul de valori europene și

internaționale prin intermediul artei interpretative muzicale românești, fiind în final purtătoarea imaginii, tradiției și valorilor asumate de comunitate.

Amplasată într-o zonă ultracentrală, pe malul Mureșului, în Palatul Cultural – o bijuterie de arhitectură secession construit în anul 1913 cu destinație culturală, fiind dată în folosință Societății filarmonice din Arad, Muzeului și Bibliotecii, Filarmonica poate deveni un loc de întâlnire pentru toți iubitorii de cultură de bună calitate, un fel de “mall cultural” cu porțile deschise tuturor celor dispuși să se desăvârșească din punct de vedere spiritual. Atât amplasamentul, cât și frumusețea și calitatea excepțională a Palatului și a sălii de concerte - având cea mai bună acustică în această regiune a Europei, îi conferă Filarmonicii un real potențial.

Alături de acesta, un alt potențial cultural artistic de valoare îl constituie *corpul artistic* al Filarmonicii alcătuit din Orchestra Simfonică și Corul Academic, ambele formații bucurându-se de un înalt prestigiu câștigat pe parcursul timpului atât acasă - în Arad și în țară, cât și pe multe dintre importante scene ale lumii în cadrul turneelor în Europa și SUA.

Casa de Cultură a Municipiului Arad

Casa de Cultură a Municipiului Arad a fost înființată în anul 1968 și reînființată în anul 1992, ca instituție de cultură din subordinea Primăriei Municipiului, sub autoritatea Consiliului Local Municipal Arad, care este și principalul finanțator. În peisajul cultural arădean este singura instituție culturală de proiect, ceea ce îi oferă un puternic potențial, datorită diversității culturale pe care o oferă, de la activități culturale susținute de amatori și până la cele susținute de profesioniști, de la programe culturale din domeniul literaturii și până la cele din domeniul artei spectacolului sau a folclorului, precum și datorită dinamismului conferit de caracteristica instituției de proiect.

Casa de Cultură a Municipiului Arad a dobândit un renume recunoscut la nivel național și internațional, datorită calității proiectelor culturale promovate și susținute, beneficiind de susținere constantă a ministerelor culturii din România și Franța, precum și de o susținere ocazională din partea Ministerului Culturii din Ungaria. CCM Arad este inițiatorul unui program pentru promovarea teatrului românesc și a celui est european, intitulat „Thespis” și susținut de către ministerele culturii din România și Franța. Prin faptul că deține o sală la Avignon, Casa de Cultură poate promova teatrul din estul Europei la cel mai mare și de prestigiu festival de teatru din lume.

Din dorința de a promova cultura și arta arădeană la nivel național și internațional, Casa de Cultură este membru asociat al celei mai mari Rețele Europene a Centrelor Culturale (*ENCC*), cu sediul la Berlin, al Asociației “Le Rencontre”, precum și membru al Asociației Centrelor Culturale din România. În acest context, instituția a dezvoltat conexiuni culturale stabile cu instituții similare din Avignon, Nîmes, Paris, Pecs, Szeged, Helsinki, Institutul Polonez, Teatrul Tanz Varșovia, Centrul Cultural Ceh, Centrul Cultural Francez, Ambasada Statelor Unite ale Americii, Trap Door Chicago Theater, Centrul Teatral din Kiev, Teatrul DAH din Belgrad, precum și cu instituții similare sau cu alte instituții culturale din București, Târgu Mureș, Timișoara, Constanța, Galați, Botoșani, Alba Iulia, Cluj și Sighișoara.

Casa de Cultură a Municipiului Arad are cea mai diversificată ofertă culturală, dintre instituțiile similare din zona de vest a României. Această afirmație poate fi susținută atât prin volumul și diversitatea ofertei curente, cât și prin calitatea și unicitatea evenimentelor culturale punctuale realizate, precum: festival de teatru underground, festival de muzică rock, festival de D.J. și grafitti, festival de muzică folk, festival de muzică jazz, festival de muzică blues, festival de film, festival al cărții și

lecturii, festival de folclor, concerte de muzică clasică, bienala de artă contemporană, festival al muzicii de fanfară, festival al vinului, festival al muzicii corale.

Biblioteca Județeană „A.D. Xenopol” Arad

Nucleul primei biblioteci publice din Arad a fost constituit în anul 1881, în cadrul Societății culturale “Kölcsey” care oferea numai membrilor săi cele 1.523 volume pe care le posedă.

Despre o bibliotecă publică a orașului se poate vorbi începând cu anul 1913, când aceasta începe să funcționeze în clădirea Palatului Cultural. După două schimbări de sediu, începând cu anul 1984, biblioteca se stabilește în actuala clădire de pe strada Gh. Popa de Teiuș, la numărul 2 – 4. Construcția în stil eclectic, cu elemente decorative interioare sécession, datează de la începutul secolului al XX-lea. În 1995 biblioteca primește definitiv numele pe care îl poartă astăzi, Biblioteca Județeană "A.D. Xenopol" Arad.

Fondul de carte veche, de patrimoniu, aproximativ 22.000 volume (în limbile latină, maghiară, franceză, germană, ebraică, greacă) 632 de manuscrise și 22 de incunabule provenit în cea mai mare parte din biblioteca Ordinului Minorităților și a Gimnaziului Regal Superior (1873), azi liceul “Moise Nicoară”, înscrie biblioteca noastră în rândul deținătorilor de valori bibliofile importante. Aceștia li se adaugă bibliotecile unor personalități de marcă ale vieții românești: A.D. Xenopol, Vasile Goldiș, Iosif Moldovan, Coriolan Petran și un însemnat număr de periodice.

În prezent, biblioteca deține aproximativ 500.000 de publicații în limba română și în limbi străine - engleză, franceză, germană, maghiară, precum și alte documente audio - vizuale (albume, partituri, discuri, CD-uri, DVD-uri, casete audio). Colecțiile au caracter enciclopedic, adresându-se tuturor categoriilor socio-profesionale și de vârstă, oferind informații în diferite domenii: filosofie, psihologie, drept, economie, literatură beletristică, istorie, geografie, științe exacte ș.a.

Serviciile bibliotecii asigură condiții optime pentru studiu, documentare-cercetare sau recreere. Fondul de publicații este structurat pe următoarele secții, destinate relațiilor cu publicul: Secția colecții speciale, secția împrumut adulți, secția pentru copii și secția artă și multimedia.

Proiecte internaționale. Animale care vorbesc. În toamna anului 2007 Biblioteca a fost invitată să dea curs unui parteneriat într-un nou proiect internațional intitulat „Animale care vorbesc”. Acest proiect se desfășoară de-a lungul a doi ani: 2007 – 2009, structurat în mai multe etape, pe patru secțiuni: ilustrație de carte despre animale (de la cartea de patrimoniu la cea contemporană); un simpozion pe această temă, desfășurat la Varșovia, în luna mai 2008; un schimb de experiență cu bibliotecarii din toate țările participante (Franța, Spania, Cehia, Slovacia, Polonia, Ungaria, România, Bulgaria) și un atelier de creație pentru artiști profesioniști și viitori profesioniști, găzduit de România.

Complexul Muzeal Arad

Muzeul din Arad a fost deschis în 1893 ca expoziție de relicve a revoluției pașoptiste, etalată în holul de la etajul II al Teatrului de Stat. Două decenii mai târziu, muzeul a fost mutat în noul Palat Cultural (1913), alături de Filarmonică și Biblioteca orașului. Aici au fost amenajate, alături de vechea expoziție de relicve, săli de expunere pentru colecția de arheologie și istorie medievală, precum și o galerie de artă europeană. În perioada interbelică, au fost adăugate o expoziție de etnografie și două camere memoriale dedicate oamenilor politici arădeni Vasile Goldiș și Ștefan Cicio-Pop (1934).

După preluarea puterii de către comuniști, colecțiile și expozițiile de bază au fost reorganizate în spiritul noii ideologii, în 1954-1955 fiind redeschise secția de istorie veche, “Muzeul Revoluției de la 1848” și galeria de artă, iar în 1956 expoziția de etnografie. În intervalul 1958 – 1988, au fost amenajate secții ale muzeului în județ: Lipova (Muzeul Orășenesc -1958), Șiria (Muzeul Memorial I. Slavici și E. Monția -1960), Savârșin (Muzeul de Artă și Etnografie – 1988) și Miniș (Muzeul Viei și Vinului – 1988).

După o reamenajare radicală care a durat mai bine de doi ani, expoziția permanentă de arheologie și istorie din cadrul Palatului Cultural, a fost redeschisă în 1979. Galeria de artă a fost mutată într-un nou sediu, pe care îl ocupă și astăzi, unde a fost vernisată în 1984.

În urma schimbărilor politice din decembrie 1989, expozițiile de bază au fost eliberate de balastul ideologic, iar în 1992 a fost deschisă secția de științe ale naturii și un an mai târziu cea de istorie interbelică. Galeria de artă, remodelată în întregime, a fost vernisată, în forma ei actuală, în 1998. În decembrie 2004, a fost vernisată expoziția permanentă ”Arad – Decembrie 1989”.

Din anul 1967 apare publicația Ziridava care cuprinde articole și studii științifice, ilustrând aria de acoperire a secțiilor muzeului. Începând din 1992 se editează revista Studii și Comunicări de Artă și Arhitectură, din 1995 Armonii Naturale, cuprinzând cercetări în domeniul științelor naturii, iar din 1999 Zărândul, revistă de cercetări etnologice.

Atelierul multimedia Kinema Ikon, înființat în 1970, editează, începând cu anul 1994, revista Intermedia, și produse hypermedia, iar în anul 2003, a reprezentat România la Bienala de Artă Contemporană de la Veneția. La ora actuală, muzeul deține peste 125.000 piese și este un actor activ pe scena culturală arădeană, fiind un ferment în reformarea acesteia.

Centrul Cultural Județean Arad

Centrul Cultural Județean Arad este o instituție publică de cultură, subordonată Consiliului Județean și are drept misiune fundamentală perpetuarea și promovarea valorilor culturale și civice arădene în context regional, național și internațional. Promotor cultural și susținător al tuturor inițiativelor valoroase, Centrul Cultural Județean Arad furnizează autorității tutelare expertiză în domeniul politicilor culturale. Activitatea Centrului Cultural are trei dimensiuni precise:

În primul rând, Centrul este un important inițiator de evenimente și programe culturale: conferințe publice, expoziții de artă, concerte, publicații, spectacole dramatice. Printr-o ofertă culturală coerentă și sistematică, instituția se plasează decis în miezul vieții culturale arădene.

În al doilea rând, Centrul Cultural Județean Arad primește toate solicitările de finanțare adresate Consiliului Județean. Specialiștii noștri sunt pregătiți să ofere consultanță pe tot parcursul derulării unui eveniment cultural, de la faza de proiect, până la monitorizarea și evaluarea rezultatelor.

În al treilea rând, Centrul Cultural Județean Arad oferă Consiliului Județean Arad, analize, strategii și prognoze cu privire la sfera culturală, funcționând astfel ca un nucleu de politici publice al autorității județene.

Școala Populară de Arte Arad

Școala Populară de Arte Arad reprezintă o Instituție Publică de Cultură cu profil de învățământ artistic, aflată sub autoritatea Consiliului Județean Arad.

În conformitate cu legislația în vigoare, școala organizează programe de educație permanentă în domeniul artistic și de formare continuă prin sistemul educațional, oferind următoarele cursuri: canto clasic, canto popular, canto muzică ușoară, pian, vioară, chitară clasică, chitară, orgă electronică, acordeon, instrumente de suflat, baterie, pictură, grafică, design vestimentar, design grafic computerizat, sculptură, actorie, balet.

Alături de principalele Instituții de Cultură, în Municipiul Arad se regăsesc o serie de fundații, asociații, uniuni și instituții de educație printre care: Uniunea Artiștilor Plastici din România-Filiala Arad, Asociația Pro-Urbe, Cenaclul de Arte Plastice „Ion Andreescu”, Fundația Takacs, Fundația "Idea", Foto Club Arad, Forumul Democrat al Germanilor din Arad, Cercul cultural "Banat-Ja" România - Filiala Arad, Asociația Statuia Libertății, Societatea de Cultură Maghiară din Transilvania-EMKE Arad, Asociația Amifran.

5. Mass-Media

Istoria presei arădene constituie un capitol deosebit de consistent în cultura și spiritualitatea acestui colț de țară. Documentele de arhivă sau colecțiile ziarelor ce se păstrează în marile biblioteci din spațiul Central European ne arată că începuturile presei arădene datează din cel de al patrulea deceniu al secolului al XIX-lea. Astăzi, Aradul, ca orice comunitate urbană a mileniului III, are toate mijloacele mass media și de informare publică, de la presă scrisă până la posturi de radio și televiziune, sau publicații on-line.

Cel mai vechi cotidian arădean este „Jurnal Arădean”, fost „Adevărul”, fost „Flacăra Roșie”, care apare împreună cu „Arad Express” și portalul „Arad Online” – www.aradon.ro. Alături de acesta, mai apar următoarele cotidiene locale: „Glasul Aradului” (împreună cu ediția online www.glasularadului.ro) „Observator” (www.observator.info), „Adevărul de seară”, cotidianul regional maghiar cu sediul în Arad „Nyugati Jelen” (www.nyugatijelen.com), precum și săptămânalele „Flacăra Roșie” (www.flacara-rosie.ro) și „Realitatea de Arad”. De asemenea, mai trebuie menționate portalurile: „News-Ar, Agenția de Știri a Județului Arad” – www.news-ar.eu și „Virtual Arad” – www.virtualarad.net. În domeniul literar-artistic și cultural apar revistele „Arca” și suplimentul acesteia – „Monitorul cultural”.

În domeniul **audio-vizualului**, pe raza Municipiul Arad, emit trei posturi de televiziune și anume Info TV, Televiziunea Arad și ProTV Arad, două dintre acestea, având și portal, respectiv www.infotv.ro și www.radioteleviziuneaarad.ro. În privința posturilor de radio, Pro FM Arad, Radio Arad și Radio 21 Arad transmit zilnic jurnale de știri și programe locale, iar Radio AltFM Arad emite local 24 ore.

6. Sport

Puține orașe din România se pot lăuda cu o tradiție sportivă ca și cea a Aradului. Mulți campioni și sportivi s-au născut în Arad, îmbogățind gloria și tezaurul sportului românesc. Activitatea sportivă de amatori și performanță este concretizată prin intermediul asociațiilor și a cluburilor sportive. Amintim mai jos câteva dintre ramurile de succes ale sportului arădean:

La Arad s-a jucat primul meci oficial de fotbal din România, în data de 15 august 1899. Având o tradiție de invidiat, **fotbalul** a devenit unul dintre cele mai cunoscute și populare sporturi în secolul al XX-lea. Cea mai iubită echipă de fotbal din Arad a fost și este UTA, de șase ori campioană a României și de două ori câștigătoare a Cupei României.

UTA a atins gloria în ediția Cupei Campionilor Europeni 1971/1972 când a eliminat vestita echipa olandeză Feyenoord Rotterdam, care era la vremea respectivă câștigătoarea ediției anterioare a Cupei Campionilor Europeni și a Cupei Intercontinentale. UTA a dat mulți campioni, printre care Helmuth Duckadam, eroul de la Sevilla, portarul echipei Steaua București. În finala Cupei Campionilor Europeni din 7 mai 1986 jucată împotriva echipei FC Barcelona, Duckadam a apărut patru penalty-uri consecutive, record nedoborât de atunci, conform Cărții Recordurilor.

În ultimul deceniu, **baschetul**, care a devenit foarte popular din anii 50, a adus orașului multe succese și trofee. Cele mai bune rezultate au fost obținute în sezonul 2000/2001 când ambele echipe ale Aradului, BC ICIM – echipa feminină și WEST PETROM – echipa masculină, au devenit campioane naționale.

Având o poziție geografică favorabilă, pe malul Mureșului, Aradul a reprezentat întotdeauna un loc prielnic sporturilor pe apă. În anul 1981, Aradul a găzduit prima competiție de **canotaj**. Aradul a găzduit, de asemenea, campionatul de bărci cu vâsle, dominat de sportivii locali care au fondat Federația Română Academică de Bărci cu Vâsle. Valeria Racila (Sport Club UTA) a obținut cea mai înaltă distincție în acest sport în 1976, la jocurile Olimpice de la Montreal, când a devenit campioană olimpică, după ce obținuse titlul de campioană europeană în anul 1975.

Gimnastica are o bogată tradiție în Arad. Asociația de gimnastică din Arad a fost înființată în anul 1879, iar în anul 1938, Asociația Hakolah a obținut primul titlu național la gimnastica feminină pe echipe. Emilia Eberle este cea mai cunoscută gimnastă din Arad, obținând medalii mondiale și olimpice la Moscova, în 1980.

Altă ramură de succes a sportului arădean este **tenisul de masă**. Clubul Sportiv “Voința” a obținut peste 100 de titluri naționale, două medalii de argint la campionate mondiale, medalii de aur, argint și bronz la campionatele europene, 33 de titluri balcanice și a fost de două ori finalist la Cupa Campionilor Europeni.

Canotajul este unul dintre cele mai spectaculoase sporturi nautice cu mare tradiție în orașul de pe malul Mureșului, Arad. Prima federație a fost înființată la Arad în anul 1930, președinte al acesteia fiind primarul de atunci al Aradului, dr. Iancu. Ca urmare a popularității acestui sport, pe cursul Mureșului au fost organizate 7 finale ale campionatului național.

Dintre sportivii de excepție îi amintim pe: frații Oster, Quintus (viitorul antrenor de tir), Hoffman Alexandru, Nezein Anton (viitorul antrenor al Danemarcei din anul 1952), Lazăr Elisabeta, Laub

Moțica. Nominalizarea canotajului ca sport olimpic, a atras și cele mai spectaculoase rezultate prin: Racilă Valeria, Cochelea (Cogeanu)Veronica, Popescu Dumitru, toți campioni olimpici.

Un alt sport cu mare tradiție în județul Arad, *Caiac-Kanoe*, a debutat din 1953 la AS Voința. Dintre sportivii de excepție în această disciplină sportivă îi amintim pe: Budacek, Toma, Botez Mihai, Vereș Ioan, frații Foldy, Nagy Istvan, Ladislau Horvat, Bene Mihaiela. În prezent această disciplină se practică CSS Gloria Arad.

Un sport cu mare tradiție în municipiul Arad, care necesită calități de excepție fizice și psihice este *Judo*. Promotorul principal al acestei discipline sportive este Mihai Botez antrenor emerit. Dintre sportivii reprezentativi care au cucerit medalii internaționale oficiale amintim pe: frații Lazăr (Loghin și Ioan) Ciupe Alexandru, Drimbe Dorin, Mureșan Ștefan, Hărșan Dorel, Curcă Vasile. O activitate deosebită o desfășoară antrenorul emerit Teleki Mihai. În prezent este practicat la CSM Arad, CSS Gloria Arad, Palatul copiilor.

Hashterele reprezintă una dintre cele mai dure discipline sportive care necesită un efort deosebit. Dintre sportivii reprezentativi care au cucerit medalii la competiții internaționale oficiale se remarcă: Frații Cihărean (Traian și Marius), multiplii medaliați la campionatele mondiale și europene, Mateiaș Adrian, multiplu medaliat la campionatele mondiale și europene, Nicu Vlad, campion olimpic și european, Adrian Jigău, multiplu medaliat la campionatele mondiale și europene (33 de medalii), Crișan Adrian, Veliciu Florin. Dintre antrenori se evidențiază: Biriș Gheorghe antrenor emerit, Crișan Adrian, Adrian Jigău, și instructorul Sebeșan Pavel. În prezent este practicat la AMEFA Arad, CSM Arad, CSS Gloria Arad.

Potențialul organizatoric și de performanță al activității sportive

La nivelul Municipiului Arad există 180 structuri sportive înregistrate în Registrul sportiv (de drept public sau privat, societăți și asociații sportive, etc), având un număr de 2.028 de sportivi legitimați (seniori, juniori, copii) din care antrenori activi: 142, instructori sportivi 59, arbitri 189, maeștri ai sportului 70, maeștri emeriti ai sportului 25, antrenori emeriti 14.

Ramuri sportive afiliate la federațiile de specialitate: aeronautică, arte marțiale, arte marțiale de contact, aeromodelism sportiv, atletism, baschet, box, ciclism și triatlon, culturism și fitness, dans sportiv, ecvestră, fotbal, fotbal tenis, gimnastică, gimnastică ritmică, golf, haltere, handbal, hochei pe gheață, judo, kaiac-canoe, karate kyokushin, karate modern, karate șotokan, karate tradițional, lupte, modelism, motociclism, natație și pentatlon modern, oină, orientare, patinaj, polo, popice-bowling, schi biatlon, scrimă, sportul pentru persoane cu handicap, sportul pentru toți, șah, taekovodo ITF, tenis, tenis de masă, tir cu arcul, tir sportiv, volei, în total 253 de secții.

În 2007 Primăria Municipiului Arad a organizat pentru prima dată „**Gala Sportului Arădean**”, un eveniment care urmează să fie permanentizat și care este o premieră pentru sportul arădean. În cadrul acestei gale au fost premiate rezultatele deosebite ale tinerilor sportivi, excelența în sport și nu în ultimul rând antrenorii sportivilor care și-au dedicat o mare parte din viață sportului și descoperirii de talente. Tot în cadrul acestui eveniment a fost acordată bursa „Eugen Roman” celui mai de perspectivă junior al Aradului într-un sport olimpic.

Se cuvine să mai fie menționate două momente de referință din istoria sportului arădean, care marchează o nouă pagină în învățământul de profil:

- 23 mai 1993 - înființarea Facultății de Educație Fizică în cadrul Universității de Vest Vasile Goldiș
- Anul 2005 - înființarea Facultății de Educație Fizică în cadrul Universității de Stat Aurel Vlaicu

Cluburi sportive din Municipiul Arad

- Clubul Sportiv Municipal Arad, Clubul Sportiv Școlar Gloria Arad, Asociația Județeană de Fotbal Arad, Asociația Județeană de Baschet Arad, Asociația Județeană Sportul pentru Toți Arad, Asociația Județeană de handbal Arad, Asociația Județeană de Șah Arad, Asociația județeană de Box Arad, Asociația Județeană de Tenis de masă Arad, Asociația Județeană de Ateletism Arad, Clubul Sportiv Baschet Club ICIM Arad, Baschet Club West Petrom Arad, Clubul Sportiv Astra Arad, Clubul Sportiv Cim Vest Petrolul Arad, Asociația Sportivă Handbal Club Safilar Arad, Asociația Sportivă Clubul Las Vegas Racing Arad, Clubul Sportiv UTA Arad, Fotbal Club UTA Arad, Tensho Club Sportiv Arad, Clubul Sportiv Budokai Arad, Clubul Sportiv Banzai Karate Club Arad, Clubul Sportiv Athletic Club Universitatea Arad, Asociația Club Sportiv Fotbal Club Inter Arad, Clubul Sportiv Sabina Arad, Clubul Sportiv Universitar Aurel Vlaicu Arad, Clubul Sportiv West Petrom Arad, Clubul Sportiv Contor Zenner Arad, Asociația Club Sportiv Silva Lazăr Motorul Arad, Fotbal Club Romtelecom Arad, Fotbal Club Romtelecom Arad, Asociația Sportivă Club Shihawa – Do Arad, Clubul Sportiv Urania Arad, Clubul Sportiv Box Club Arad, Clubul Sportiv Atletico Arad, Asociația „Clubul Sportiv Kick – Box Resi” Arad, Clubul Sportiv „Bombers” Arad, Clubul Sportiv Futsal Club Arad, Clubul Sportiv Takeda Arad, Clubul Sportiv Intersport Arad, Aeroclubul „Charlie Bravo” Arad, Asociația Fotbal Club Municipal UTA Arad.

Baze sportive din Municipiul Arad

- Stadion Gloria, Stadion UTA, Stadion fotbal Grădiște, Stadion fotbal C.P.L., Stadionul Motorul, Stadion sport - Școala sportivă Gloria, Stadion fotbal (II) Bujac, Stadion sport FZ, Stadion fotbal Sânicolaul Mic, Bază sportivă Constructorul, Baza Hellas, Bazin înot Pădurice, Baza sportivă Voința, terenuri tenis, fotbal, baschet etc.

Cap. VII Serviciile de Utilități Publice

1. Salubritatea menajeră

Salubritatea localității este un serviciu public local de gospodărire comunală, organizat, coordonat, reglementat, condus, monitorizat și controlat de autoritățile administrației publice locale. Serviciul de salubritate se organizează pentru satisfacerea nevoilor populației ale instituțiilor publice și ale agenților economici.

Serviciul de salubritate menajeră a Municipiului Arad este prestat pentru toate persoanele fizice și juridice din Municipiul Arad. Numărul de clienți deserviți (persoane fizice) a taxei speciale de salubritate este de 132.531, iar numărul de persoane juridice: 9.898.

Colectarea deșeurilor menajere este efectuată de operatorul de salubritate S.C. Polaris M Holding S.R.L., pe baza unor grafice de lucrări în care sunt incluse toate străzile din Municipiul Arad. Frecvența de colectare este bisăptămânală pentru cetățenii care locuiesc la case individuale sau condominii tip casă.

Colectarea deșeurilor de pe platformele gospodărești amenajate sau neamenajate din zonele cu blocuri are frecvența zilnică, cu mențiunea că de pe numeroasele platforme, colectarea se face și de două ori pe zi.

SC. Polaris M Holding SRL efectuează activitatea de colectare și transport a deșeurilor cu ajutorul utilajelor din parcul auto propriu. Pentru eficientizarea activității, toate autogunoierele sunt dotate cu sisteme de localizare și poziționare G.P.S. în scopul respectării graficelor zilnice și a orarelor de efectuare a serviciului.

Serviciul de salubritate stradală a municipiului Arad este asigurat tot de S.C. Polaris M Holding S.R.L. La Arad, firma se ocupă și de amenajarea parcurilor de agrement, respectiv Parcul Europa și Parcul Mihai Eminescu. SC Polaris M Holding SRL realizează, primăvara și toamna, toaletarea copacilor.

Tot la Arad, în octombrie 2007, a fost dată în folosință stația de sortare și reciclare a deșeurilor menajere solide, cu o capacitate de 400 t/zi. Deșeurile colectate sunt transportate la Stația de sortare aparținând S.C. Polaris M Holding S.R.L. unde are loc selectarea deșeurilor de plastic, hârtie și carton și a celor metalice, feroase și neferoase. După selectare, deșeurile sunt transportate și depozitate la depozitul ecologic S.C. A.S.A Servicii Ecologice S.R.L.

S.C. A.S.A Servicii Ecologice S.R.L. oferă o gamă completă de servicii pentru colectarea și transportul deșeurilor. Sediul central al S.C. A.S.A Servicii Ecologice S.R.L. în România este la Arad. La acest depozit se depozitează aproximativ 130.000 tone deșeuri anual.

2. Alimentarea cu energie termică.

Sistemul integrat de termoficare prin intermediul căruia se realizează în prezent alimentarea cu energie termică a consumatorilor situați în Municipiul Arad, este un sistem complex, alcătuit din:

- surse de producere a energiei termice: o sursă care funcționează pe combustibilul solid pe lighnit, aflată la o distanță de 6 km de Municipiul Arad, și una care funcționează pe hidrocarburi;
- rețele de transport ale agentului termic primar;

- stațiile care asigură transportul căldurii de la agentul termic primar la agentul termic secundar (puncte termice PT);
- rețele de distribuție a agentului termic la consumatori (rețele termice secundare);
- consumatorii de energie termică;

Surse pentru producerea energiei:

Ambele surse de energie din cadrul sistemului de termoficare din Municipiul Arad produc energie termică atât în cogenerare (cazane energetice de abur, schimbătoare de căldură), cât și simplu în echipamentele de vârf (cazane industriale de abur, cazane de apă fierbinte, schimbătoare de căldură) în perioadele de iarnă când temperatura este foarte scăzută. În prezent, cele două centrale funcționează interconectat, furnizând apă fierbinte consumatorilor din Arad.

Rețelele de transport ale agentului termic (rețele termice primare) care fac legătura între sursele de producere a energiei și punctele termice au lungimea traseului de 60 km, din care 46 km aparțin S.C.CET Arad S.A., iar restul unora din consumatorii racordați. Sistemul are o construcție radială, cu legături transversale între principalele magistrale pentru creșterea siguranței în alimentare cu energie termică a consumatorilor racordați. Aproximativ 65% din totalul rețelelor de transport sunt amplasate subteran.

Punctele termice:

În Municipiul Arad există un număr de 98 puncte termice care asigură transferul căldurii de la agentul termic primar la agentul termic secundar pentru alimentarea consumatorilor din localitate, astfel:

- consumatorii casnici, prin intermediul a 45 de puncte termice;
- consumatorii industriali, prin intermediul a 53 de puncte termice.

Punctele termice sunt prevăzute cu aparate de măsură și control pe ambele circuite.

Rețele de distribuție a agentului termic

Sistemul rețelelor de distribuție a agentului termic de la punctele termice la consumatori, este alcătuit din patru conducte de circa 120 km, din care:

- conducta pentru alimentare cu apă caldă menajeră;
- conducta pentru recirculare.

Rețelele de distribuție au o lungime totală de 480 km și au diametrele cuprinse între 50 mm-400 mm pentru conductele de încălzire, respectiv 25 mm-150 mm pentru cele de apă caldă menajeră.

Consumatorii de energie termică:

Prin intermediul conductelor de distribuție sunt alimentați cu energie termică, următoarele tipuri de consumatori:

- consumatori urbani, circa 36.950 de apartamente (case și blocuri), în care locuiesc aproximativ 103.500 persoane;
- clădiri social economice, spitale, școli, bănci, cinematografe, etc.

Din totalul consumatorilor de energie termică racordați la sistemul de termoficare din Municipiul Arad, circa 62,2% reprezintă consumatorii urbani. La nivelul consumatorilor, contorizarea pe circuitul de apă caldă menajeră, este realizat în proporție de 90%, iar pe circuitul de încălzire în proporție de 50%. Pentru energia termică furnizată și facturată populației prin sistemul centralizat, prețul este de 207,22 lei/kcal cu TVA inclus.

3. Sistemul de alimentare cu apă și canalizare din Municipiul Arad

Numărul branșamente de apă potabilă în Municipiul Arad este de 22.509, din care: 17.770 - persoane fizice, 2.671 - asociații de locatari, 1.881-agenți economici și 187 - instituții publice. Consumul de apă este de 10.818.900 mc. Sursa la adâncime: Sursa de apă este sursa subterană și este compusă din 3 fronturi de puțuri de adâncime medie, amplasate astfel:

-frontul de captare Uzina 1: cu 11 foraje amplasate în curtea Uzinei 1, în grădina uzinei și în albia majoră a Mureșului;

-frontul de captare Nord: cu 92 de foraje pe raza localităților Arad, Zimandul Nou și Șimand;

-frontul de captare Mândruloc cu 13 foraje amplasate pe raza localității Mândruloc.

Capacitatea instalată a sursei este de 2.700 l/s, 233.280 mc/24h, 85.147.200 mc/an și acoperă 100 % din necesitățile de debite ale sistemului. Lungimea totală a rețelei de alimentare cu apă : 564 km. Tipul sistemului de canalizare: biologică. Lungimea rețelei de canalizare : 487 km

La ora actuală sunt în funcțiune două sisteme de canalizare menajeră :

a) sistemul vechi, tip Shonne, existent în partea centrală a orașului, compus dintr-o rețea de canale din bazalt artificial 0 175 mm, preluate de colectoarele menajere din zonă;

b) sistemul de canalizare gravitațional, cu stații de ridicare a presiunii din loc în loc, compus dintr-o rețea de canale stradale din beton cu diametre între 600-1.000 mm sau canale ovoide de la 500/750 mm la canale de 1.000/1.200 mm, prin care apele uzate menajere sunt transportate la stația de epurare.

Intrarea apelor uzate menajere în stația de epurare se face prin canale colectoare cu dimensiunile de 280/190 cm și 320/210 cm. Apele pluviale sunt canalizate în emisarii existenți: râul Mureș, Canalul Mureșel, Canalul Țiganca, Canalul Ier, prin canalele de descărcare de la periferia municipiului și canalul Sânleani.

4. Alimentarea cu gaze naturale.

Gazele naturale sunt o sursă de energie eficientă, nepoluantă, care conferă siguranță în exploatare. Zilnic, milioane de oameni din întreaga lume se bucură de beneficiile acestora. Gazul natural reprezintă principala sursă de energie pentru producătorii de energie electrică și termică, în industria metalurgică, textilă, chimică, alimentară, industria lemnului, sticlei, materialelor de construcții, în industria petrolieră și extractivă.

În Municipiul Arad, alimentarea cu gaze naturale se face de către **E.ON Gaz România**. E.ON Gaz România activează în industria gazelor naturale și este specializată în servicii de furnizare a gazului natural. Cu o tradiție de peste 30 de ani, E.ON Gaz România asigură furnizarea gazelor naturale pentru peste 1,3 milioane de clienți din mai mult de 20 de județe din partea de nord a țării, din Transilvania, Moldova, Maramureș și Banat.

5. Alimentarea cu energie electrică.

În Municipiul Arad furnizarea de energie electrică se face de către **ENEL DISTRIBUȚIE**. Distribuția energiei electrice se face prin linii aeriene și subterane. În Municipiul Arad, distribuția energiei electrice se face prin linii aeriene de 400 KV (Mintia-Arad), 400 KV (Szeged). Distribuția energiei se face prin intermediul a 4 stații de 110/20 KV: Fântânele, Poltura, Gai, Bujac, și prin intermediul a 2 stații de 110/6 KV: Iva și Pădurice. Puterea instalată în aceste stații este de cca. 50 MVA, în transformatoare.

Posturile de transformare medie/joasă (M/J) tensiune, sunt în număr de 644, din care:

- 264 posturi de transformare aeriene, (PT);
- 314 posturi de transformare zidite, (PCZ);
- 68 posturi de transformare în anvelopă, (PTAL).

Rețeaua de distribuție de joasă tensiune este preponderent în cablu în zonele centrale și în zonele de blocuri de locuințe, fiind alcătuită în mare parte din linii subterane. Rețelele de distribuție de joasă tensiune au o lungime de 1044 km și se împart astfel: 641 km linii electrice subterane și 404 km linii electrice aeriene.

În rețelele electrice pot apărea supratensiuni tranzitorii (de impuls) în raport cu pământul, de origine atmosferică sau de comutație. Protecția contra supratensiunilor tranzitorii trebuie asigurată din faza de proiectare (prevederea de paratrăsnete, descărcătoare, etc.), atât la OD, cât și la utilizator.

Iluminatul public în Municipiul Arad.

Din punct de vedere constructiv, iluminatul public se realizează prin intermediul unei infrastructuri tehnico-edilitare specifice, numită sistem de iluminat public și compusă din:

- aparate de iluminat echipate cu surse electrice de lumină corespunzătoare;
- console și accesorii de montaj-fixare;
- stâlpi de susținere a aparatelor de iluminat, respectiv a rețelei de alimentare cu energie electrică;
- rețea electrică de joasă tensiune supraterană sau subterană, destinată iluminatului public;
- posturi de transformare și cutii de distribuție, echipamente de comandă, automatizare, măsurare și control.

Lungimea străzilor din Municipiul Arad este de 370 km, iar sistemul de iluminat public din municipiu conține 14.414 de puncte luminoase. În Municipiul Arad există 213 posturi de transformare care alimentează iluminatul public prin intermediul punctelor de aprindere. Rețeaua de alimentare cu energie electrică a iluminatului public se află la momentul actual în proprietatea societății ENEL, excepție făcând rețelele electrice realizate prin extinderea sistemului de iluminat public.

Iluminat arhitectural

Pod Decebal – S-a realizat alimentarea și montarea a 386 aplice tip AA (pentru conturarea liniei podului), 12 LEDline 0,3 m albastre (iluminare pile pod), 12 proiectoare Luxor 01 400 W (iluminarea tablier);

Palatul Administrativ – s-au efectuat lucrări de iluminat arhitectural care au evidențiat elementele de arhitectură caracteristice clădirii (parterul, etajele, balcoanele și turnul cu ceas); s-a realizat alimentarea și montarea a 76 proiectoare Luxor, 104 aparate LEDline și 40 miniproiectoare Decoflood;

Teatrul de Stat – s-a realizat alimentarea și montarea a 55 proiectoare Luxor, 125 aparate LEDline și 40 miniproiectoare Decoflood;

Catedrala „Sf. Anton de Padova” – s-a realizat montarea și alimentarea a 23 proiectoare tip Minidecofood, 48 proiectoare tip Decoflood, 28 proiectoare tip Luxor, 18 aparate tip Ledline.

Iluminat vegetație – s-a realizat montarea și alimentarea a 57 proiectoare tip MBF.

Cap. VIII Economia

1. Industria

Datorită deschiderii și implicării active a administrației publice locale și a Camerei de Comerț în politica de dezvoltare economică locală și a orientării acesteia spre atragerea investițiilor străine, Municipiul Arad cunoaște după 1989 o dezvoltare susținută, mult peste cea națională. Succesul investițiilor în noi capacități de producție industriale efectuate de investitori străini și autohtoni, a contribuit la relansarea economică a Aradului.

Autoritățile locale sunt responsabile la scară largă de bunăstarea orașului și trebuie să mențină sau să îmbunătățească această bunăstare prin procesul de dezvoltare comunitară. Alte aspecte ale dezvoltării comunitare, ca, de exemplu, dezvoltarea socială, culturală sau recreativă, depind, cel puțin parțial, de sănătatea economică a orașului. Astfel, autoritățile locale încearcă să întărească capacitatea economiei locale de a genera bunăstare, de a crea valori, de a îmbunătăți productivitatea și de a concura pe plan global.

Cu toate că dezvoltarea economică locală este, în primul rând, atribuție a autorităților locale, este necesar să recunoaștem faptul că, în același timp, este un proces care trebuie să aibă rădăcini adânci în sectorul privat (acolo unde este generată bunăstarea). Procesul necesită un spectru larg de lideri ai sectorului public și privat pentru a îmbunătăți performanțele din propriile sectoare și pentru a lucra mai eficient împreună.

Analizele socio-economice vor furniza potențialilor investitori în municipiul nostru date reale și concrete privind resursele umane existente, tendințele de ocupare a pieței muncii, oferta educațională locală (profile, specializări, calificări), impulsionându-se astfel dezvoltarea investițiilor și a inițiativei private, cu efecte benefice pentru economia locală.

În acest context, sectorul IMM reprezintă un sector dinamic, cu mare capacitate de adaptare la cerințele pieței, ce determină crearea de noi locuri de muncă (tineri absolvenți) și absorbția forței de muncă disponibilizată din celelalte sectoare ale economiei. În prezent, cel mai mare număr de firme este reprezentat de către IMM-uri.

Schimbările rapide de dinamică economică obligă sectorul public să influențeze pozitiv componentele fundamentale ale activității economice și să sprijine sectorul privat în eforturile sale orientate spre piață.

Zonele industriale din Arad sunt:

Din punctul de vedere al dimensiunii spațiale a activității industriale, Municipiul Arad dispune de trei zone industriale bine conturate, dezvoltate pe principalele axe de transport și care concentrează o parte importantă din industria orașului. Pentru deservirea unităților și a zonelor industriale existente au fost construite infrastructuri de transport.

Zona Industrială Vest a fost înființată în anul 1998, având o suprafață de 150 hectare, dintre care 20 ha reprezintă domeniul public (drumuri și rețele), iar 130 ha domeniul privat. Zona este situată în nord – vestul orașului, cu acces direct la DN 7 (E 68) BUCUREȘTI – DEVA – ARAD – BUDAPESTA – VIENA și la șoseua de centură.

Zona Industrială Est (Micălaca) a fost înființată în anul 2002, având o suprafață de 20 hectare. Este situată în estul orașului, cu acces direct la DN 7 (E 68) BUCUREȘTI – DEVA – ARAD – BUDAPESTA – VIENA.

Zona Industrială Sud (Zădăreni) a fost înființată pe platforma de Sud a Municipiului Arad, lucrările de investiții pentru realizarea utilităților începându-se în anul 2006. Din suprafața inițială destinată de 150 ha, aproximativ 48 ha au fost vândute către investitorii privați. Zona are acces de la șoseaua națională DN 69/E671 Timișoara - Arad – Oradea, aflată la o depărtare de 1,2 km.

Există numeroase unități industriale dispersate pe întreaga suprafață a orașului, ceea ce permite circulația facilă a forței de muncă, dar în același timp determină și disfuncționalități urbane - incompatibilitatea activităților industriale cu habitatul din apropiere, lipsa spațiului disponibil pentru eventuale extinderi ale unităților industriale, dificultăți de relaționare în activitățile de producție, schimbul de produse dintre unitățile industriale derulat pe infrastructura stradală din interiorul orașului ceea ce, combinat cu lipsa spațiilor de parcare, produce aglomerarea căilor de acces.

Numărul întreprinderilor mici și mijlocii noi, cu activitate diversificată a crescut în ultimul timp. Acest fapt a conferit flexibilitate și adaptabilitate mai mare economiei locale, în dificila perioadă de tranziție de după 1990, caracterizată printr-o instabilitate legislativă prelungită și dăunătoare dezvoltării economice.

În decursul anului 2008, în Municipiul Arad, existau la Oficiul Registrului Comerțului Arad un număr de 19.633 societăți comerciale. Comparativ cu anul 2000, în anul 2008, numărul societăților comerciale înregistrate anual pe Municipiul Arad la Oficiul Registrului Comerțului Arad a crescut de la 441 societăți comerciale la 1.865 societăți comerciale.

Din datele furnizate de Direcția Generală a Finanțelor Publice Arad, referitoare la situația financiară a firmelor ce activează pe raza Municipiului Arad, cifra de afaceri reală totală realizată pe principalele ramuri economice în Municipiul Arad are o evoluție fluctuantă. În anul 2006 s-a înregistrat o scădere de 21,55 % față de anul 2005 și 20,83 % față de anul 2004, iar în anul 2007 cifra de afaceri a crescut cu 12,55 % raportat la anul 2006.

Dacă în perioada 2004-2007 cea mai mare pondere în realizarea cifrei de afaceri totală în Arad o are sectorul industriei, urmată de sectorul servicii, în anul 2007, un rol important în economia Municipiului Arad devine sectorul construcții, sector ce urmează o curbă ascendentă, ponderea sa fiind în creștere de la an la an.

În aproape toate întreprinderile industriale mari au fost implementate sisteme de asigurare a calității produselor și crește interesul pentru utilizarea unor tehnologii moderne de urmărire a calității produselor.

2. Agricultura

Suprafața agricolă a Municipiului Arad, după modul de folosință este de 18.976 ha, din care 16.942 ha arabilă, 1.901 ha pășuni, 133 ha fânețe.

Capacitatea solurilor de susținere a producției agricole este medie datorită ponderii ridicate a unor tipuri de soluri cu fertilitate scăzută sau afectate de umezeală în exces, compensată însă de prezența cernoziomurilor (cernoziom brun, ciocolatiu, freatic-umed, carbonatice etc.) și preluvisolurilor molice,

soluri calitative pentru dezvoltarea agriculturii. Fertilitatea ridicată a solului determină un potențial ridicat de producție agricolă.

Condițiile geoclimatice sunt în general favorabile activităților agricole, dar trebuie avute în vedere aspectele caracteristice ale condițiilor hidrologice ale zonei. Astfel, se constată alternanța anilor secetoși și a celor excesiv de umezi, iar în condițiile unor precipitații excesive și a prezenței apelor freatice la adâncimi mici, se înregistrează bălțiri.

Datorită suprafețelor agricole întinse și a solurilor de calitate, potențialul agricol al Municipiului Arad este ridicat. Comparativ cu alte regiuni, rezultatele obținute în agricultură au fost bune. În ultimii ani s-a observat o creștere remarcabilă a interesului investitorilor străini față de sectorul agricol.

3. Serviciile

3.1. Comerțul

Comerțul deține o pondere importantă în volumul afacerilor din Municipiul Arad, sectorul serviciilor în ansamblu și al comerțului în special având ponderea cea mai ridicată la realizarea cifrei de afaceri totale.

În ultima perioadă de timp, atât comerțul cu amănuntul cât și cel en-gros - manifestă o dinamică pozitivă în Arad. Se constată un puternic navetism comercial al locuitorilor județului spre Municipiul Arad chiar și pentru mărfurile de primă necesitate.

Imediat după 1990 s-a constatat o dezvoltare mare a unităților comerciale “hibrid”, fără un profil bine determinat (magazine mixte), precum și proliferarea haotică, necontrolată, a comerțului ambulant și stradal, tip “butic” - unități cu suprafață utilă mică, volum și varietate mare de mărfuri, cu dotări tehnico-edilitare (apă, canal, energie electrică) insuficiente și care poluau estetica arterelor de circulație. Ulterior, chioșcurile au fost desființate și noi spații private au intrat în circuitul comercial. Pentru spațiile comerciale situate în zona centrală a orașului, precum și pentru principalele artere comerciale au fost întocmite și aprobate regulamente urbanistice ce reglementează funcțional activitățile comerciale.

În ultimii ani, în activitatea comercială a Aradului se constată diversificarea formelor de comerț și servire, prin promovarea unor unități specializate având o dotare și ținută modernă.

Se constată o dezvoltare a investițiilor în zonele active și centre ale orașului, paralel cu modificarea comportamentului cumpărătorilor și orientarea acestora spre comerțul realizat în supermarketuri și hipermarketuri cum ar fi: Metro, Selgros, Real, Profi, Bila, Kaufland, Plus, Spar, Penny Market, Praktiker sau Obi.

În luna mai 2008, a fost deschis Centrul Comercial Armonia, o investiție de 50 de milioane de euro. La ora actuală, centrul este cel mai mare din oraș, având o suprafață totală de 15.000 de metri pătrați și o parcare de 1.200 de locuri. În cuprinsul lui se regăsesc peste 80 de magazine, un hipermarket Carrefour, magazinul de bricolaj Bricostore și Flanco World. Complexul Armonia Arad este situat în apropierea zonei industriale din vestul orașului, lângă DN 7, la ieșirea spre Vama Nădlac.

De asemenea, au demarat lucrările la următoarele centre comerciale care vor fi amplasate astfel:

- Complexul Comercial Mercury, beneficiar S.C. Mercury Comercial Center S.R.L, amplasat la limita cartierului Aurel Vlaicu și zona industrială Nord pe drumul principal de acces Calea Aurel Vlaicu (DN7) Nădlac - Punct de frontieră cu Ungaria. Complexul va avea o suprafață construită de 22.287,00 mp și o suprafață desfășurată de 106.505,00 mp.
- Atrium Center Arad, dezvoltat de Fondul britanic de investiții Dawnay Day, va fi un mall organizat pe 3 etaje cu peste 150 de spații comerciale și va fi situat în centrul orașului Arad între stația CFR și Autogară. Atrium Center Arad se va construi pe o suprafață de 2.4 ha și va avea o suprafață desfășurată de aproximativ 67.500 mp. Principalele atracții vor fi spațiile comerciale pe o suprafață de 29.500 mp, cinematograful de tip multiplex (4-6 săli), sala de bowling, jocuri electronice, centru de întreținere, grădiniță.
- Compania de dezvoltare a proiectelor imobiliare AFI Europe Romania investeste 294 milioane euro într-un proiect imobiliar mixt. Într-o primă etapă, proiectul va cuprinde un centru comercial și o clădire de birouri în valoare de 103 milioane de euro, urmând ca restul banilor să fie investiți ulterior într-un ansamblu rezidențial. Turnul de birouri și complexul comercial vor totaliza 45.000 mp, iar ansamblul de locuințe va cuprinde o mie de unități locative. Complexul comercial AFI Palace va avea o suprafață închirială de 33.000 mp și va cuprinde un supermarket, un cinematograful cu mai multe săli, o zonă de petrecere a timpului liber, 140 de magazine și o parcare de 1.450 de locuri. Proiectul este amplasat în zona centrală a orașului, pe un teren de 80.000 mp.
- Grupul britanic Ice Properties va dezvolta centrul de shopping Ice Plaza Arad, cu o investiție de aproximativ 120 de milioane de euro. Ice Plaza Arad este poziționat la ieșirea din oraș spre Timișoara. Viitorul shopping center va avea o suprafață închirială de aproximativ 55.500 de metri pătrați și va include un mall structurat pe două niveluri, cu o suprafață de 37.000 de metri pătrați, un hipermarket cu 8.000 de metri pătrați, un magazin de tip DIY cu 8.000 de metri pătrați, un showroom auto și peste 70 de magazine. Centrul comercial va dispune și de o parcare cu 2.500 de locuri.
- Dezvoltatorul imobiliar Krammer & Wagner a demarat proiectul WestGate Shopping ce va fi construit în nord-vestul orașului Arad, într-o zonă foarte activă din punct de vedere comercial, în imediată apropiere a Centrului Expozițional Arad. WestGate Shopping beneficiază de o accesibilitate excelentă, urmând să fie construit la intersecția Șoselei Aurel Vlaicu cu drumul European E 68, unde va beneficia și de o ieșire din viitoarea Autostradă A4. Construit pe o suprafață ce totalizează 90.000 mp și beneficiind de 3.300 locuri de parcare, WestGate Shopping este format dintr-o zonă de retail cu mobilă, DIY, un hotel și un mall clasic pe trei etaje, care va include o excelentă zonă de distracție cu un cinematograful modern cu 10 săli de proiecție.

În general marfa vândută este de calitate și este asigurată aprovizionarea diferitelor segmente de cumpărători, dar nu există un sistem de încurajare a producției autohtone, a consumului preferențial și un număr redus de investitori promovează exportul produselor românești pe plan internațional. Deși puterea de cumpărare a populației din zonă este destul de mare comparativă cu media pe țară, ponderea costurilor produselor de strictă necesitate, în total venituri este mare.

În Municipiul Arad există 8 piețe agroalimentare, o piață mixtă și o piață-târg. Funcționarea piețelor agroalimentare este reglementată și controlată de către administrația locală, fapt ce duce la practicarea unui comerț civilizată în spații special amenajate.

Numărul ridicat al firmelor cu profil comercial, suprafața afectată comerțului, diversitatea produselor comercializate, orientarea comercianților spre cerințele pieței, asigură în prezent desfășurarea unui comerț civilizată și competitiv.

3.2. Servicii Financiar-Bancare

La nivelul anului 2008, următoarele Bănci aveau deschise Sucursale și/sau Agenții în Municipiul Arad: Alpha Bank România S.A., ATE Bank România S.A., Banc Post S.A., Banca C.R. Firenze România S.A., Banca Comercială Carpatica S.A., Banca Comercială Română S.A., Banca Comercială Sanpaolo Imi Bank România S.A., Banca Millennium S.A., Banca Românească S.A., Banca Transilvania, Bank Leumi România S.A., BRD-Banca Română pentru Dezvoltare-Groupe Societe Generale, CEC Bank, Citibank România S.A., Credit Europe Bank (România) S.A., Marfin Bank România, Emporiki Bank-România S.A., GarantiBank Internațional NV, ING Bank N.V. Amsterdam, Mkb Romexterra Bank S.A., OTP Bank România S.A., Piraeus Bank România S.A., ProCredit Bank, Raiffeisen Bank SA, RBS România, UniCredit Țiriac Bank S.A., Volksbank România S.A., Banca Centrală Cooperatistă Creditcoop, Banca ItaloRomana-Gruppo Veneto Banca.

Volumul tranzacțiilor financiare a crescut semnificativ în ultimii ani în Arad, ceea ce denotă o creștere a încrederii populației în sistemul bancar și de asigurări, dar și o creștere a nivelului de pregătire profesională a salariaților și o mai mare deschidere către nevoile clienților, adaptată la cerințele actuale ale pieței financiare.

3.3. Turismul

Turismul intern și internațional este, în același timp, o componentă și o rezultată a întregii activități economice, acesta putând influența pozitiv activitatea economică locală, care, la rândul ei, creează condiții favorabile dezvoltării activității turistice. Dezvoltarea destinațiilor turistice este strâns legată de mediul natural al acestora, de caracteristicile culturale, interacțiunea socială, securitatea și bunăstarea populației. Aceste caracteristici fac din turism motorul principal al conservării și dezvoltării destinațiilor

Prin poziția sa geografică favorabilă - situat în apropierea graniței de vest a țării, în apropiere de piețe turistice tradiționale - 550 km față de Viena, 275km – Budapesta, prin valorile sale naturale, culturale și umane, precum și prin dezvoltarea sa economică diversă, Aradul are o mare capacitate de atracție a turiștilor români și străini. Teritoriul său este traversat de importante fluxuri turistice vestice, ce se dirijează pe magistralele rutiere și feroviare existente, sau prin Aeroportul Internațional Arad.

Municipiul Arad dispune de o infrastructură turistică diversă. Există peste 42 de unități de cazare (din care: 13 hoteluri, 2 moteluri, 17 pensiuni, 1 vilă, 6 bungalouri, 2 căsuțe și 1 camping) însumând peste 2.215 locuri de cazare, cu un grad de confort cuprins între două și patru stele. Numărul de înnoptări în anul 2007 a fost de 195.120 mii locuri-zile.

Datorită structurii economiei locale, o mare parte a turiștilor înregistrați la unitățile de cazare ajung de fapt în Arad pentru a îndeplini anumite sarcini de serviciu: delegări pentru participări la simpozioane, congrese, conferințe, manifestări etc., dar nici oferta de turism de divertisment nu poate fi neglijată. Deși Aradul are atâtea capacități de cazare, există momente pe parcursul anului, în care acestea se dovedesc a fi insuficiente.

Chiar dacă turismul de tranzit și cel de business (dominante în momentul actual) se vor păstra la cote ridicate, există condiții pentru creșterea turismului tematic (monumente istorice, arhitectonice, dendrologice, drumul vinului) prin împletirea turismului citadin cu cel rural. Aradul, prin moștenirea culturală și prin diversitatea ofertei culturale actuale, este un puternic centru cultural, fiind recunoscut pe plan internațional pentru manifestările culturale de calitate pe care le oferă.

Datorită frumuseții peisajului natural, monumentelor istorice, arhitecturii deosebite, elementelor specifice de etnografie și folclor, bogatei rețele de restaurante/cafenele/baruri și multiplelor posibilități de distracție și agrement, Aradul oferă turiștilor multiple posibilități de recreere, studiu, cercetare și petrecere agreabilă a timpului liber.

Iubitorii de arhitectură pot admira clădiri construite în stilurile baroc, renașcentist, eclectic, clasic, neo-gotic, și secesion, cele mai importante obiective fiind:

a. Monumente arhitectonice

- ⇒ *Cetatea Fortificată a Aradului* este una dintre fortărețele transilvănene, construită în stil Vauban, în formă de stea, în a doua jumătate a secolului al XVIII-lea. A fost folosită ca închisoare pentru răsculații conduși de Horea, Cloșca și Crișan;
- ⇒ *Palatul Administrativ*, construit în 1872-1874, în stil renașcentist;
- ⇒ *Teatrul Clasic "Ioan Slavici"*, construit în 1874, stil arhitectonic neo-clasic, arhitect Czigler Antoniu;
- ⇒ *Palatul Neumann*, construit în 1891, stil eclectic;
- ⇒ *Palatul de Justiție*, construit în 1892, stil eclectic;
- ⇒ *Palatul Cenad*, construit în 1894, stil eclectic și neo-clasic;
- ⇒ *Palatul Băncii Nationale*, construit în 1906, stil neo-clasic;
- ⇒ *Palatul Bohus*, construit în 1910, stil secesion vienez (S-a folosit în Arad pentru prima oară betonul armat);
- ⇒ *Palatul Szantay*, construit în 1911, stil secesion vienez;
- ⇒ *Palatul Cultural*, construit în 1913, combinație de stiluri neo-clasic, gotic, renașcentist, cu capiteli corintiene;
- ⇒ *Strada Cloșca*, secesion vienez;

b. Clădiri istorice

- ⇒ *Casa cu Ghiulele de Tun*, construită în 1800. Numele ei provine din luptele de la 1848 – 1849, în pereții săi fiind încorporate șaptesprezece ghiulele de tun;
- ⇒ *Preparandia*, prima școală din Transilvania în limba română (1812);
- ⇒ *Casa cu lacăt*, construită în 1815;
- ⇒ *Teatrul Vechi (Hirschl)*, construit de Jacob Hirschl în 1817, cel mai vechi teatru de piatră din România, unde au jucat trupele lui Matei Millo (1870) și Mihai Pascally (1868, 1871) și pe unde, în 1868, a trecut Mihai Eminescu în calitate de sufler în trupa lui Pascally. Tot aici au jucat și Deryne, actrița maghiară, în 1820 și Treumann, actorul german, în 1840;
- ⇒ *Turnul de Apă*, construit în 1896, stil arhitectural duneon medieval;
- ⇒ *Vechea Casă a Vămii*, localizată lângă podul Traian, construită în 1907 și folosită ca punct vamal pentru bunurile care intrau pe piețele Aradului.

c. Monumente

- ⇒ *Statuia Sfântului Ioan Nepomuk*, ridicată în 1729, sculptură în stil baroc;

- ⇒ *Monumentul Sfintei Trinități*, ridicat în 1746 pentru comemorarea victimelor epidemiei de ciumă care a bântuit orașul între 1738 și 1740;
- ⇒ *Parcul Reconcilierii* cu
  - *Statuia Libertății*, înălțată în 1890 de către György Zala, în memoria eroilor armatei revoluționare maghiare;
  - *Arcul de Triumf*, ridicat în 2004 de către sculptorul Ioan Bolborea, în memoria eroilor Revoluției Române de la 1848 – 1849, care au luptat împotriva lui Kossuth și Garibaldi;
- ⇒ *Crucea Martirilor*, înălțată în 1936, în memoria preoților martirizați din noiembrie 1918 până în primăvara lui 1919;
- ⇒ *Bustul lui Vasile Goldiș* (1862 – 1934);
- ⇒ *Bustul lui Moise Nicoară* (1784 – 1861);
- ⇒ *Biserica Sârbească “Sfinții Petru și Pavel”*, ridicată în 1698 – 1702, în stil arhitectonic baroc timpuriu;
- ⇒ *Manăstirea “Sfântul Simion”*, construită în 1762, stil baroc;
- ⇒ *“Catedrala “Sfântul Anton de Padova”* (Romano-catolică). Ordinul călugărilor Minorități a ridicat catedrala în 1904, în stil renașcentist;
  - ⇒ *Catedrala “Nașterea Sfântului Ioan Botezătorul”* (ortodoxă), ridicată în 1862 – 1865, stil baroc, arhitect Czigler Antoniu. Pictura murală a fost începută de pictorul Anastase Damian în 1957 și terminată un an mai târziu;
- ⇒ *Biserica Roșie* (evangelică – luterană), construită în 1906, stil neo-gotic;
- ⇒ *Sinagoga*, construită în 1834, stil greco-toscan;

d. Viața culturală

- ⇒ *Teatrul Clasic “Ioan Slavici”*
- ⇒ *Orchestra Filarmonică*
- ⇒ *Teatrul de Marionete*

e. Muzeu și expoziții

- ⇒ *Complexul Expo Arad Internațional*, Centrul de târguri și expoziții al Camerei de Comerț, Industrie și Agricultură a Județului Arad
- ⇒ *Complexul Muzeal Arad*
  - Departamentul Istorie
  - Departamentul Științele Naturii
  - Departamentul Artă
- ⇒ *Muzeul Memorial “Vasile Goldiș”*
- ⇒ *Colecția de Artă “Doina și Baruțu Arghezi”*
- ⇒ *Galeria “Delta”*, unde se desfășoară trei evenimente majore ale vieții artistice arădene: Salonul Internațional Bienal de Desen, Salonul Bienal de Sculptură Mica, Salonul Anual de Artă
- ⇒ *Galeria Alfa*
- ⇒ *Galeria Clio*
- ⇒ *Galeria “Turnul de Apa”*
- ⇒ *Galeria Takacs*
- ⇒ *Galeria Carola*

f. Spații verzi, parcuri și zone de agrement

O componentă importantă și vitală în același timp a ansamblului urban o constituie spațiile verzi, reglementate mai recent și prin Legea nr. 24/2007. Alături de acestea mai există spații verzi din teritoriul

delimitat al dotărilor, grădinile particulare din cadrul gospodăriilor individuale, precum și zonele verzi din cartierele de locuit, toate prezentând o importanță deosebită pentru calitatea vieții urbane.

Sistematizarea orașului cameral privilegiat Arad a cunoscut mai multe etape. Ea ține de istoria proiectării parcurilor de pe lângă castelele europene și de amenajarea în mod imitativ a unor zone de agrement în intravilanul orașului. Rețeaua de parcuri, cât și trasarea marelui bulevard a început din cea de-a doua jumătate a secolului al XVIII-lea.

Conform Planului Urbanistic General, în municipiul Arad suprafața ocupată de zonele verzi a avut următoarea evoluție: de la 61,24 ha în 1990 la 349,85 ha în anul 1994, iar în prezent se înregistrează o suprafață de 475,74 ha (28,44 mp/loc.). Aceasta se compune din parcuri, zone de recreere și sport. La această dată, propunerea în ceea ce privește spațiile verzi din Municipiul Arad conform PUG-ului nou aflat la transparență este de 708,55 ha.

Municipiul Arad are în prezent 105 ha spații verzi amenajate, care sunt în întreținere, reprezentând 1,80 % din total intravilan existent 5.830 ha (revenind 6,27 mp/loc.).

Pe categorii de spații verzi, situația se prezintă astel:

- parcuri, scuaruri, piețe – 53,7 ha
- aliniamente stradale și legături rutiere, zone industriale – 51,3 ha

Din punct de vedere al repartizării în teritoriu, se observă concentrarea acestor parcuri în zona centrală a orașului de-a lungul râului Mureș care traversează localitatea. Lanțul de parcuri din această zonă are un aspect compact fiind amplasate de o parte și de alta a falezii și este reprezentat de Parcul Copiilor, scuar Palatul Cultural, Parcul Eminescu, scuar Tribunal, Piața Sporturilor, Parcul Europa.

Elementul ce dă un farmec aparte orașului îl constituie faleza Mureșului. Aceasta este amenajată din punct de vedere peisagistic doar pe sectorul cuprins între Podul Decebal și Biserica Maranata, existând propuneri de amenajare pentru diferență urmărind a se da lungime între Podul Traian și Podul rutier Micălaca. Față de această zonă avantajată, orașul mai prezintă în partea de vest Parcul Reconcilierii și Piața A. Iancu, în sud Piața Romană, în nord Piața C. Iacob, iar în nord-vest Piața Gării, Piața Spitalului, Parc Pădurice. Ieșind în afara perimetrului zonei centrale a Aradului, amenajări cu caracter de parc, mai există mici scuaruri: Piața Veche, Piața Catedralei, Piața UTA, scuar Simfoniei, scuar Californ, scuar Petru Rareș.

Este de subliniat prezența apei în compoziția peisagistică prin construirea de fântâni arteziene care contribuie implicit și la îmbunătățirea microclimatului, urmărindu-se pe viitor amplificarea rolului apei și creșterea oglinzii de apă. Ca un exemplu în acest sens este realizarea de dată mai recentă a unei zone verzi completate cu fântâni arteziene - Aleea Borsec.

În mare parte se simte lipsa unor studii de specialitate de amenajare arhitectural - peisageră fiind necesar deci ca reabilitarea spațiilor verzi existente și amenajarea spațiilor noi să se facă pe baza unor proiecte de specialitate, avizate la nivelul Primăriei și aplicate corespunzător de serviciul de specialitate. Este de subliniat că există un început în acest sens dorindu-se să devină o normalitate. Aliniamentele stradale sunt și ele în centrul atenției. Cu toate că în decursul anilor, necesitatea creșterii fluenței circulației a condus la lărgirea carosabilului și implicit la reducerea fâșiilor plantate se urmărește completarea și chiar refacerea lor acolo unde este posibil urmărind în același timp personalizarea fiecărui aliniament. (câteva exemple: str. P. Rareș, Calea Zimandului, Calea Timișorii, str. Voinicilor). Trebuie evitat pe viitor practica betonării și asfaltării fâșiilor gazonate sau plantate din axul străzilor ceea ce duce la diminuarea rolului estetic al străzilor.

În cadrul ansamblurilor de locuințe, spațiile verzi sunt amenajate în general de asociațiile de locatari, concepția de amenajare variind în funcție de posibilități. Ca o excepție, amintim amenajarea peisageră în 2008 a cartierului Alfa. În cartierele vechi de blocuri semnalăm calitatea unor astfel de spații verzi. Datorită situației prezentate a existat în ultima perioadă preocuparea de a identifica noi suprafețe din domeniul public pentru a fi amenajate ca mici scuaruri și noi locuri de joacă fiind și acestea deficitare. Amintim scuarurile Californ, Simfoniei, Podgoria, Ciocârliei, fiind în curs de amenajare pe str. P. Rareș, gara Aradul Nou, etc. Imperativ este ca spațiile verzi existente să fie protejate și conservate strict ca suprafețe de orice intervenții cu alte scopuri.

Parcuri

În Municipiul Arad sunt prezente patru parcuri. Trei dintre ele se află în lungul râului Mureș iar cel de al patrulea este situat în centrul orașului. Parcurile amplasate pe faleza râului Mureș sunt:

Parcul Europa - Acest parc a fost denumit astfel în data de 09.05.1998, de Ziua Europei, la inițiativa Consiliului Local și a Primăriei Municipiului Arad în prezența reprezentanților orașelor înfrățite și parteneri ale Municipiului Arad.

Parcul Europa este amplasat între malul drept al râului Mureș și Str. General Praporgescu, având intrarea principală în dreptul Sălii Sporturilor. Parcul se află în custodia Primăriei Municipiului Arad, fiind gospodărit de S.C. Gospodărirea Comunală Arad. Suprafața acestui parc este de 84.075 m², din care 61.215 m² gazon, 20.360 m² alei și 2.500 m² gard viu.

Parcul cuprinde o bogată diversitate de specii arbustive și arborescente, rondouri cu flori bine îngrijite, o serie de lucrări de artă, locuri de joacă pentru copii, băncuțe pentru odihnă aflate într-o stare foarte bună.

Parcul Eminescu - este situat pe malul Mureșului între Palatul Cultural și Palatul Justiției, fiind unul din cele mai importante și cele mai vizitate spații verzi din Municipiul Arad. În același timp este unul din cele mai vechi parcuri ale orașului, exemplarele cele mai bătrâne de arbori depășind vârsta de 130 - 150 de ani, fiind astfel cel mai reprezentativ. Parcul are o suprafață modestă, de aproximativ 2 ha, datorită sistematizării circulației; având o rețea de alei, dintre care o alee principală ce are ca element de atracție un monument al eroilor din primul război mondial. Reprezentat printr-un fond vegetal destul de valoros, Parcul Eminescu oferă o ambianță recreativă apreciabilă.

Numărul total de arbori și arbuști este de 390 bucăți, remarcându-se astfel o densitate de 195 de exemplare/ ha cu un evident caracter masiv. Varietatea de specii este destul de redusă, având 30 de specii de arbori și 9 specii de arbuști.

Parcul Copiilor - vecin cu Parcul Eminescu, acest parc este despărțit de precedentul doar prin clădirea Palatului Cultural. Parcul Copiilor este situat tot pe malul Mureșului având același caracter și structură, doar cu o funcționalitate în plus - jocul și recreerea copiilor, datorită unei alei în plus, dotată cu aparatele specifice jocului copiilor.

Ca vechime este de aceeași vârstă cu Parcul Eminescu, datând din perioada primelor acțiuni de sistematizare a orașului, în urmă cu un secol și jumătate. Suprafața parcului este de cca. 1,7 ha, încadrându-se astfel în categoria scuarurilor. Sistematizarea circulației este realizată printr-o rețea densă de alei, una dintre ele fiind paralelă cu digul și a fost amenajată pentru joaca copiilor. Numărul total de arbori și arbuști este de 320 exemplare, rezultând o densitate de 188 exemplare/ ha având astfel

caracterul de masiv. Parcul conține o varietate redusă de specii, fiind identificate 25 de specii de arbori și 5 specii de arbuști.

Parcul Pădurice. Situat pe partea de nord a bulevardului central din municipiu, Parcul Pădurice are o istorie tristă aici având loc primul bombardament masiv al aviației anglo - americane de la sfârșitul celui de al doilea război mondial. Situat lângă un vechi braț al Mureșului are alături un lac de aproximativ 0,8 ha, ceea ce îi conferă o evidentă originalitate.

Pe suprafața parcului s-a construit după cel de al doilea război mondial Casa Sindicatelor, iar în prezent se definitivează o nouă construcție, ambele reducând sensibil suprafața parcului. Sub aspectul structurii vegetației, parcul se poate împărți în două sectoare distincte.

Spre nord, în spatele Casei Sindicatelor parcul are un caracter de masiv, justificând denumirea de pădurice. Având astfel un număr redus de specii, vârstele fiind mici, sub 40 de ani și caracterul distinct de masiv, cu o consistență plină de 0,9, acest sector are o valoare peisagistică și recreativă modestă, el având mult mai mult o funcție de tranzit, prin cele câteva alei pe care le posedă.

Cu totul altfel se prezintă celălalt sector, situat între Casa Sindicatelor, Lac și bulevard. Beneficiind de o rețea bogată de alei, de prezența lacului în câmpul vizual, de un fond de vegetație destul de bogat și cu multe exemplare bătrâne, acest sector are un caracter evident de parc aerat și elevat, cu toate că suprafața lui rămâne totuși redusă.

Zone de agrement

Spațiile destinate desfășurării activităților specifice agrementului trebuie să prezinte un cadru natural adecvat, să se integreze după criteriile riguros controlate sau, după caz, să se creeze acest cadru ambiental, deoarece aceste zone prezintă o mare diversitate a acțiunilor și se adresează în același timp tuturor categoriilor de vârstă. Zonele de agrement ale municipiului sunt reprezentate de ștrandul Neptun și de pădurea Ceala. Ștrandul Neptun este cel mai frumos ștrand pe malul unei ape curgătoare din România, construit pe o suprafață de 15,41 ha, situată în extravilanul Cetății Aradului, are o suprafață de spațiu verde structurată pe un număr mare de conifere, arbuști și o suprafață gazonată de 11 ha.

Vegetația existentă este impresionantă prin cele aproape 160 de exemplare de rășinoase: brad, molid, pin Douglas cu vârste cuprinse între 30 – 50 ani. Aliniamentele de arbuști rășinoși sunt din: tisă, thuja, juniperus, fiind plantate în ultimele două decenii. În cuprinsul parcului există 1.530 m gard viu din specia *Ligustrum vulgare*. Speciile de arbori foioși sunt reprezentate în principal de: castanul porcesc, prunus pissardi, frasinul american. Se impune lucrări de toaletare și de extragere a exemplarelor uscate și fără valoare estetică, urmărind în același timp completarea vegetației pe baza unei gândiri adecvate.

Pădurea Ceala, situată în imediata apropiere a orașului, pe malul drept al Mureșului, are o suprafață totală de 1.208 ha, în mare parte împădurită, existând preocupări serioase de completare a golurilor. În pădure se află și un lac natural, denumit Lacul Măltăreț. Un loc deosebit de pitoresc este insula Mureș (insula a III-a) situată la marginea sudică a pădurii. Această zonă de agrement are vegetația reprezentată de specii de foioase în care domină: stejarul, frasinul, salcâmul. În apropierea Mureșului și la marginea pădurii se găsesc arbori seculari. Dintre aceștia, cea mai des întâlnită specie este plopul alb urmată de plopul negru, salcia albă, stejar peduncular, frasin. Această suprafață se încadrează la vegetație forestieră cu funcții speciale de protecție și un dominant rol recreativ.

Cap. IX Cooperare Internă și Internațională

Pe plan local, Primăria Municipiului Arad are relații de cooperare permanentă cu Consiliul Județean Arad și cu Instituția Prefecturii Arad, raporturile dintre acestea fiind reglementate de Legea nr. 215/2001 privind administrația publică locală.

De asemenea, Primăria Municipiului Arad are relații de cooperare, care vizează subiecte specifice, cu departamente din cadrul Guvernului României, precum și cu organe și organisme descentralizate ale statului din teritoriu.

Pe lângă acestea, Primăria Municipiului Arad mai are relații de cooperare constante și cu alte instituții, organisme și asociații locale - universități, unități de cercetare, agenți economici, instituții culturale, organizații non guvernamentale, colaborarea cu acestea concretizându-se prin crearea de parteneriate publice private.

1. Cooperare internațională

Consiliul Local al Municipiului Arad s-a asociat și cooperează cu alte autorități ale administrației publice locale din țară și străinătate - încheind acorduri de înfrățire, cooperare sau cooperare transfrontalieră cu mai multe autorități similare din străinătate și din țările vecine - și a aderat la asociații naționale și internaționale pentru a-și proteja și promova interesele, în limitele competenței stabilite prin lege și cu respectarea legislației interne și a angajamentelor internaționale asumate de statul român.

Pentru realizarea unui cadru de cooperare sau asociere cu persoane juridice străine sau cu organizații neguvernamentale și alți parteneri sociali, în vederea finanțării și realizării în comun a unor acțiuni, lucrări, servicii sau proiecte de interes public local, precum și pentru stabilirea unor relații de parteneriat cu unități administrativ-teritoriale similare din alte țări, este necesară parcurgerea mai multor etape.

Etapele care trebuie parcurse pentru instituționalizarea unui cadru de cooperare între Primăria Municipiului Arad și un partener (o unitate administrativ-teritorială similară din străinătate) sunt următoarele:

- inițierea relațiilor între cei doi parteneri, la inițiativa Municipiului Arad sau a posibilului viitor partener;
- transmiterea reciprocă a unor scrisori de intenție;
- vizite bilaterale pentru identificarea intereselor și nevoilor comune;
- redactarea unui „text” de comun acord („acord de înfrățire”, „protocol de colaborare” etc.);
- obținerea avizelor Ministerului de Externe și ale Ministerului Administrației și Internelor privind conținutul acestui text ;
- promovarea și adoptarea unei hotărâri a Consiliului Local pentru instituționalizarea relațiilor dintre cei doi parteneri;
- semnarea „acordului de înfrățire”;
- punerea în aplicare a prevederilor „acordului”.

În acest cadru, Primăria Municipiului Arad, din anul 1990 și până în prezent, a inițiat și a menținut relații cu mai multe autorități ale administrației publice locale din străinătate, cu care a stabilit programe de cooperare în vederea promovării unor interese comune.

- Cu orașul **Gyula**, din Ungaria, a fost semnat un “Acord de înfrățire”, prin HCLM nr. 73/31.10.1994, în care a fost prevăzută cooperarea în domeniile: educației, cultural, sportiv, societății civile, având o relație funcțională, activă, cu acțiuni comune periodice.

- Cu orașul **Zrenjanin**, din Serbia, a fost semnat un “Acord de înfrățire” prin HCLM nr. 93/30.04.2002, în care a fost prevăzută cooperarea în domeniile: educației, cultural, sportiv, societății civile, având o relație funcțională, activă, cu acțiuni comune periodice.

- Cu orașul **Hodmezovasarhely**, din Ungaria, a fost semnată o “Convenție de înfrățire” din 3.05.1990. în care a fost prevăzută cooperarea în domeniile: educației, cultural, sportiv, societății civile, având o relație funcțională, activă, cu acțiuni comune periodice.

- Cu orașul **Pecs**, din Ungaria, a fost semnat un “Acord de înfrățire” prin HCLM nr. 20/2008 în care a fost prevăzută cooperarea în domeniile: educației, cultural, sportiv, societății civile, având o relație funcțională, activă, cu acțiuni comune periodice.

- Cu orașul **Kirklees**, din Marea Britanie, a fost semnat o “Declarație de parteneriat” din anul 1996, având o relație funcțională, activă, cu acțiuni comune periodice.

- Cu orașul **Fushun**, din China, a fost semnat un “Protocol de înfrățire” prin HCLM nr. 50/25.07.1994, în care a fost prevăzută cooperarea în domeniile: educației cultural, sportiv, societății civile, având o relație limitată la corespondența protocolară.

- Cu orașul **Trecin**, din Slovacia, a fost semnată o “Declarație de parteneriat” din 13.09.1997.

- Cu orașul **Givataym**, din Israel, a fost semnat un “Acord de înfrățire” în anul 1994, în care a fost prevăzută cooperarea în domeniile: educației cultural, sportiv, societății civile.

- Cu orașul **Atlit**, din Israel, a fost semnat un “Acord de înfrățire” prin HCLM nr. 16/28.02.1994 în care a fost prevăzută cooperarea în domeniile: educației cultural, sportiv, societății civile.

2. Participarea Aradului în rețele naționale

A.M.R. – Asociația Municipiilor din Romania, titulatură adoptată în cadrul Adunării Generale din 11 mai 2001. Conform statutului, **scopul AMR** constă în promovarea și protejarea intereselor comune ale autorităților administrației publice locale, pentru soluționarea și gestionarea nevoilor publice în interesul colectivităților locale.

A.D.R. VEST- Agenția pentru dezvoltare regională Vest, reprezintă una dintre cele opt regiuni de dezvoltare ale României, cea mai vestică dintre ele și acționează pentru dezvoltarea și promovarea regiunii în ansamblu, la nivel național și internațional. Rolul ADR Vest este acela de a contribui la dezvoltarea durabilă și prosperitatea Regiunii Vest, prin încurajarea investițiilor, angajarea permanentă în procesul de restructurare industrială și de creare de noi locuri de muncă.

ADR Vest elaborează, în parteneriat cu actorii regionali, o serie de documente de planificare cu caracter strategic în vederea atingerii obiectivului de coeziune economică și socială. Înființată în anul 1999, ADR Vest este o instituție neguvernamentală, nonprofit și de utilitate publică. Ea face parte din ansamblul organismelor și instrumentelor financiare, regionale și naționale descris în Legea nr. 315/2004, modificată și completată prin OUG 111/2004 drept sistemul național al dezvoltării regionale. Acesta a fost instituit pentru a permite României absorbția fondurilor în perioada de pre-aderare.

F.A.L.R - Federația Autorităților din România, are rolul să reprezinte interesele autorităților locale în contextul sistemului politic național existent. Această responsabilitate deosebit de importantă pentru fiecare membru va influența întregul sistem al administrației publice să furnizeze servicii și asistență profesională autorităților locale, inclusiv asociațiilor membre. Aceste servicii vor urmări îmbunătățirea relațiilor profesionale și accelerarea schimburilor de informații între autoritățile locale. FALR, datorită poziției centrale cheie pe care o ocupă, reprezintă vehiculul ideal pentru diseminarea informațiilor și a celor mai importante practici și experiențe privitoare la promovarea metodelor și a proceselor disponibile pentru FALR.

3. Participarea Aradului în rețele europene

Federația Mondială a Orașelor Unite – World Federation of United Cities UTO, organizație care promovează schimbul multilateral de idei, tehnici și experiențe în toate domeniile de activitate – educație, cultură, tineret, sport, economic și social și crearea de înfrățiri între colectivități locale și regionale. Municipiul Arad a aderat la această organizație prin Hotărârea Consiliului Local Municipal Arad nr. 47/2001.

AVEC - Alliance de Ville Europeennes de Cultures – O organizație neguvernamentală cu sediul în Franța care, prin “Charta” adoptată, promovează valorile culturale de patrimoniu din orașele și teritoriile culturale membre ducând la o dezvoltare viabilă. Municipiul Arad a aderat la rețeaua orașelor AVEC în urma adoptării hotărâri de consiliu local municipal nr. 98/2003.

Municipiul Arad împreună cu Biroul de Informare al Consiliului Europei București se implică anual în organizarea **Zilei Europene a Patrimoniului Cultural**. Scopul acestei zile este deschiderea către public a unor clădiri, vestigii istorice, clădiri sau ansambluri de patrimoniu cultural, care nu sunt deschise pentru circuitul turistic

Prima ediție a fost organizată în anul **2005** - Crearea unei zile deschise pentru cetățeni, pentru vizitarea *Cetății Aradului*, urmată de ediția a doua, prin organizarea în **2006** a simpozionului *Arheologia – Izvor de Patrimoniu Cultural și cu prezentarea de Politici Culturale ale UE în domeniul patrimoniului*. Cercetările arheologice și deschiderea oficială a *Ruinelor Bazilicii Romanice sec XIII – XV* din Epoca Medievală.

În anul **2007**, Ziua Patrimoniului Cultural European a fost organizată sub semnul multiculturalității, prin deschiderea *Sinagogei Neologe* pentru public, edificiu cu importanțe conotații pentru istoria locală a cetățenilor Aradului și cu organizarea unui simpozion: *Aradul – oraș al multiculturalității* având ca și tematică Contribuția Aradului la diversitatea culturală a regiunii, Aportul minorității evreiești la diversitatea culturală arădeană etc.

Municipiul Arad, în parteneriat cu alte 18 orașe din 9 țări din Europa, a inițiat și implementat în perioada 2006-2008 proiectul **Hist Urban – Revitalizarea orașelor europene**, cu finanțare din cadrul programului INTERREG III B CADSES a Comisiei Europene. Proiectul a reprezentat o excelentă

resursă de colaborare în domeniul revitalizării cu orașe care fac parte din rețeaua de orașe cu Patrimoniu Cultural UNESCO-Regensburg, Verona, Teramo, Graz etc., iar pe plan local a reușit crearea unui “Concept de reabilitare a clădirilor din centrul istoric Arad”.

Conceptul cuprinde studiul istoric, arhitectural și al degradărilor clădirilor din zona centrului istoric, un studiu economic al necesităților de reabilitare din zona studiată, precum și studii și proiecte tehnice pentru renovarea câtorva clădiri din lista de monumente ale municipiului Arad. Un alt modul al proiectului a cuprins post formarea de cursuri de specializare pentru firmele de construcții care se implică în lucrări de renovarea a ornamentelor clădirilor de patrimoniu.

Declarația Europeană pentru revitalizarea integrată a orașelor istorice este una dintre principalele câștiguri ale proiectului, act semnat de reprezentanți din 100 de orașe și regiuni ale Europei, inițiat de partenerii de proiect, având la bază Carta de la Leipzig. Semnatarii declarației au hotărât să-și unească eforturile și să susțină viziunea comună a revitalizării orașelor în perspectiva dezvoltării durabile

Cap. X Patrimoniul

Domeniul public și privat al Municipiului Arad

Patrimoniul Municipiului Arad este alcătuit din bunurile mobile și imobile care aparțin domeniului public și domeniului privat, precum și din drepturile și obligațiile cu caracter patrimonial. În calitate de persoană juridică de drept public și titular al dreptului de proprietate publică și privată, Municipiul Arad exercită, prin Consiliul Local al Municipiului Arad, posesia, folosința și dispoziția asupra bunurilor care alcătuiesc domeniul public și privat, în limitele și în condițiile legii.

Unele bunuri din domeniul privat al municipiului, aflate în administrarea Consiliului Local în stare de funcționare și care nu mai sunt necesare desfășurării activității proprii, cu excepția clădirilor și terenurilor, se pot transmite, fără plată, altor instituții publice, la solicitarea ordonatorilor de credite a acestor instituții și cu aprobarea Primarului Municipiului Arad în calitate de ordonator principal de credite, în cazul în care bunurile disponibilizate nu au fost solicitate.

Inventarierea bunurilor imobile aparținând domeniului public și privat al Consiliului Local al Municipiului Arad, precum și a imobilelor aflate în proprietatea privată a Statului Român și în administrarea CLMA a fost efectuată în anul 2008 de către Comisiile de inventariere.

A. Domeniul public al Municipiului Arad este stabilit în conformitate de Anexa la Legea nr. 213/1998, plus alte bunuri de uz și interes public care trebuie atestate apartenenței la domeniul public și cuprinde:

1. Unități sanitare și de asistență socială:

- 3 Spitale: Spitalul Clinic Județean, Spitalul Clinic Municipal, Spitalul Clinic de Obstetrică Ginecologie Doctor Salvator Vuia;
- Policlinica Municipiului Arad;
- 1 Cămin Spital boli cronice;
- 1 Centru pentru copiii seropozitivi HIV;
- 1 Cămin Social,
- 1 Depozit de ajutoare umanitare;
- 1 Centru de reabilitare socio - profesională,
- 1 Centru de primire minori,
- 5 Centre de zi.

2. Unități de învățământ:

- Licee și grupuri școlare: 13 unități de învățământ;
- Școli: 17 unități de învățământ;
- Grădinițe: 37 unități de învățământ;
- Colegii: 3 unități de învățământ;

3. Mijloace fixe ce asigură alimentarea cu apă - 92.459,00 m, canalizare a orașului - 65.510,50 m, rețele de canalizare pluvială - 180.101 m, centrale și puncte termice - 62;

4. Mijloace fixe ce asigură energia termică: rețea termică 113.351 m, puncte termice - 63, contoare - 708, pompe - 40, altele mijloace fixe - 244;

5. Instalații de semaforizare - 262, indicatoare rutiere de dirijare - 2066, instalații de atenționare galben intermitent -13, indicatoare de orientare - 58;

6. Mijloace fixe ce deserveșc transportul în comun în municipiul Arad:

- autobuze: 49 buc;
- tramvaie: 155 buc;

7. Fântâni: 6 fântâni arteziene, 39 cișmele;

8. Piețe: Piața Mihai Viteazul suprafață 9.625 mp, cu 13 buc. corpuri clădiri (spații comerciale); Piața Catedralei suprafață 8.594 mp, 3 spații comerciale; Piața Arenei 488 mp; Piața Obor cu birou și grup sanitar 34.732 mp; Piața Bujac și corp clădire atelier, 2.489 mp; Piața Aurel Vlaicu; Piața Miorița 3.427mp; Piața Sânicolaul Mic cu birou și grup sanitar 5.264 mp; Piața Faleză Sud 552 mp; piața Grădiște 1.158 mp; Piața Fortuna; în total (11 buc); Hala agroalimentară Aurel Vlaicu; Fortuna și Mihai Viteazul;

9. Cimitire: Eternitatea, Pomenirea, Gai, Mureșel;

10. WC publice: 5 mijloace fixe;

11. Parcări: 10 pacări auto (B-dul Revoluției, str. I. C. Brătianu, P-ța Gării, Calea Aurel Vlaicu, str. Dunării, Faleză Sud, Sala Polivalentă, Splaiul Magheru, P-ța M. Viteazu, str. Mareșal I. Antonescu);

12. Amenajări stradale: 10 mijloace fixe;

13. Statui și monumente: 30 obiective;

14. Aparare de taxare parcări: 125 buc;

15. Locuri de joacă pentru copii;

16. Parcuri: 6;

17. Iluminat Catedrală, Palatul Administrativ, Teatru Clasic I. Slavici;

18. Locuințe sociale - 61 apartamente;

19. Ștranduri: Ștrand termal;

20. Ștrand Neptun cu: alei pietonale - 8; canalizare rețea apă; căsuțe - 244 buc; garderobă; grupuri sanitare - 19 buc; pontoane plajă - 15 buc; pontoane ștrand - 15buc; instalație elctrică de iluminat; linie electrică căsuțe; platformă parcare - 3 mijloace fixe; rețea distribuție gaze naturale; rețele electrice îngropate; sistem automat de irigare; solar bărbați; solar femei; bazine - 4 buc; poduri combinate; spații comerciale - 17 buc; teren tenis - 2 buc; topogan acvatic.

21. Insula III Mureș, Peninsula Mureș, Lacul Pădurice, Balta Ghilin Mare și Ghilin Mică;

22. Stadioane: Gloria, Grădiște - 1, Stadion Școala Sportivă Gloria, Stadion Sport FZ, Bujac II;

23. În administrarea directă a Serviciului Baze Sportive se găsesc:

- Complexul Sportiv Stadion UTA cu 12 mijloace fixe;
- Stadionul Motorul, 2 mijloace fixe;
- Stadionul Șega, 2 mijloace fixe;
- Stadionul ICRTI, 1 mijloc fix;
- Stadionul Sport Sânicolau Mic, un mijloc fix;
- Stadion fotbal Grădiște;

24. Sala de Sport nr. 2;

25. Baza Sportivă T. Vladimirescu: 9 mijloace fixe, Baza Sportivă Constructorul, Baza Sportivă Hellas, Bazinul de înot Pădurice;

26. Baza de Agreement Stadion: 15 mijloace fixe;

27. Străzi: lungimea totală a străzilor este de 348 km, din care străzi categoria I (11,60 km); străzi categoria II-a (27,5 km), străzi categoria III-a (270 km), străzi categoria IV-a (38,9); trotuare 1.205.216 mp; 3 poduri (0.706 km); 1 pasaj denivelat rutier și tramvai (0,196 km); 1 pasaj denivelat peste cale ferată (117m);

- trotuare: 1.205.216 mp;

28. Poduri: 3;

29. Pasarele: 1 pasaj denivelat, 1 pasaj denivelat peste calea ferată;

30. Adăposturi civile: 80;

Clădiri administrative

- Palatul Administrativ;
- Direcția Fiscală;
- Club Sportiv Școlar Arad;
- Centru de colectare donații de la populație;
- Cantina Municipală Arad;
- Căminul Social ALFA;
- Centrul pentru copii seropozitivi (HIV);
- Cămin Spital boli cronice;
- Echip. Conserv. Cadavre animale;
- Imobil Spațiu cu altă destinație str. Steagului, nr. 62;
- Dispensar policlinici Micalaca zona III;
- Policlinica Municipiului Arad, ap. 15, 17;
- Dispensar str. Dornei, nr. 19;
- Centru de zi, C-lea Timișorii, nr. 39;
- Centru de zi, C-lea A.Vlaicu, nr. 225-235;
- Centru de zi, str. L. Rebreanu, nr. 91;
- Centru de zi, str. Căpitan Ignat, nr. 38;
- Centru de zi, str. Crinului, nr. 16;
- Centru de primire minori, Calea Timișorii, nr. 108;
- Centru de reabilitare socio-profesională A. Vlaicu;
- Depozit de ajutoare umanitare, Dragalina, nr. 16.

B. Imobile aflate în proprietatea privată a Statului Român și în administrarea Consiliului Local al Municipiului Arad:

- locuințe: 1131;
- locuințe de serviciu: 15;
- spații cu altă destinație: 127;
- terenuri aferente acestora(locuințe): 109.707 mp;
- imobile aflate în proprietatea privată a Primăriei Municipiului Arad cuprinzând: 37 apartamente.

C. Bunuri care sunt proprietatea privată a Primăriei Municipiului Arad:

- Pășune: 6.570.543 mp;
- Zonă locuințe și servicii: 1.620.476 mp;
- Zonă industrială: 634.459 mp;
- Drumuri, străzi și căi: 238.789 mp.

Patrimoniul Cultural al Municipiului Arad

Legea nr. 422/2001 – Legea monumentelor istorice, definește monumentele ca fiind bunuri imobile, construcții și terenuri pe teritoriul României semnificative pentru istoria culturii și civilizației naționale și universale. Diversitatea patrimoniului Arădean corespunde clasificății prezentei legi putând fi grupat atât în: monumente, construcții care constituie mărturii cultural-istorice, clădiri, palate, cetăți, fortificații, biserici, mănăstiri, lucrări de for public, lucrări artistice comemorative, funerare, poduri, patrimoniul industrial; cât și în ansambluri de construcții urbane care constituie o mărturie cultural-istorică.

Orașul Arad are un centru istoric valoros și bogat, care îi asigură un loc caracteristic între orașele mici și mijlocii din spațiul Europei Centrale și de Est. Pentru a înțelege acumularea în timp a acestor valori de patrimoniu este necesară o scurtă parcurgere a etapelor istorice și a stilurilor arhitectonice caracteristice Aradului.

CETATEA ARADULUI

Cetatea Aradului face parte din salba de cetăți ce aveau ca scop asigurarea dominației austriece în această zonă. Ridicată în a doua jumătate a secolului al XVIII-lea, cetatea a fost considerată ca fiind una dintre cele mai impresionante fortificații militare ale timpurilor respective.

Amplasată în marea buclă a Mureșului, în centru geometric al orașului, cetatea a fost construită în timpul Principesei Maria Tereza, după planurile elaborate de arhitectului Filip Ferdinand Harsch. Construcția a început în vara anului 1763, după sistemul fortificațiilor Vauban, fiind o construcție în forma de dublă stea cu 6 colțuri, cu ziduri puternice de apărare, cazemate și alte construcții militare. Lucrările au durat 20 de ani, cu mici întreruperi cauzate mai ales de lipsa forței de muncă, așa în cât cetatea a fost terminată în 1783.

Cele trei clădiri din interiorul fortăreței sunt construite în stil baroc autentic. Dintre acestea, biserica multi-confesională a Garnizoanei reprezintă un edificiu caracteristic, silueta ei dominând panorama cetății. Cetatea modernă a Aradului încheie o etapă dintre cele mai importante din istoria fortificațiilor transilvane, fiind dintre cele mai bine conservate construcții de acest gen în Europa, deci și în lume.

Cetatea și-a menținut funcția militară până în zilele noastre. Astfel, de-a lungul timpului, cetatea a adăpostit unități armate austriece, maghiare, române, ruse, dar a fost în același timp și loc de detenție. Începând de la sfârșitul sec. XIX și începutul sec. XX, Cetatea Aradului și-a pierdut treptat importanța militară și a devenit o simplă cazarmă. În prezent, în incintă își desfășoară activitatea Garnizoana Arad.

În ultimii ani s-au făcut demersuri din partea Primăriei Municipiului Arad pentru preluarea imobilului (cetate și terenuri aparținătoare) de la Ministerul Apărării Naționale. Acestea s-au concretizat prin mai multe adrese și minute semnate de reprezentanții ambelor părți, precum și hotărâri ale Consiliului local al Municipiului Arad.

Cetatea Aradului este în atenția UNESCO pentru includerea în patrimoniul cultural mondial ca o recunoaștere a valorii istorice a construcțiilor de fortărețe ce aparțin stilului Vauban. Cetatea Aradului păstrează elementele specifice stilului în care a fost construită, datorită faptului că nu s-a intervenit în construcția inițială, modificările survenite în timp fiind neesențiale. Un element de unicat este dat și de prezența unei biserici în incinta cetății. Șansele de reușită în acest sens ar crește în momentul în care ea ar fi inclusă într-un circuit împreună cu cetăți construite în același stil din Franța și Germania, în acest caz putându-se expertiza construcțiile de către experți internaționali care se ocupă de astfel de lucrări.

În vederea redării clădirilor circuitului civil, prin grija Primăriei Municipiului Arad s-au întocmit în timp mai multe lucrări cum ar fi: „Studiu privind reconversia Cetății Aradului”, „Reconversia civilă a Cetății Aradului” și „Arad 2000 Amenajarea zonei din incinta Aradului”. Din aceste documentații reiese că ansamblul construit este pretabil unor funcțiuni ce determină două scenarii de reconversie :

- Grupa A – campus universitar, bibliotecă, muzeu, spații pentru concerte, spații expoziționale, parc urban, cluburi sportive sau nautice;
- Grupa B – centru internațional de afaceri, centru expozițional și comercial, centru bancar și financiar, hoteluri și alimentație publică.

Reconversia cetății și includerea ei în circuitul turistic ar fi un motiv esențial pentru dezvoltarea potențialului turistic al municipiului Arad și care, alături de proiecte cum ar fi: Amenajare Piața Avram Iancu, Parcul Reconcilierii Româno – Maghiare, Hist Urban, cresc nivelul de punere în evidență a elementelor de construcții cu valoare istorică a municipiului. Reconversia cetății ar completa ca un cap de perspectivă traseul turistic care să pornească de la Turnul de Apă și să se finalizeze la Biserica Barocă din cetate.

PRIMĂRIA MUNICIPIULUI ARAD

Edificiul impozant al noii primării, finalizat în anul 1875, a fost proiectat de către constructorul pestan Lechner Odon, câștigătorul unui concurs la care au participat 17 arhitecți. Terenul de 1200 de stânjani pătrați (4320 mp), pe care trebuia construită îndrăzneala stilistică renașcentistă - cerută și acceptată de către prospera burghezie și moșierime locală - aparținuse Oficiului Salin (Sărării). Pe locul viitoarei primării se termina Piața Principală, în prelungirea căreia se desfășura târgul zilnic de pe strada principală. Datorită refluxului economic european de după anul de criză 1873, noua construcție a fost executată la parametri restrânși față de proiectul inițial (cel al lui Lechner), cu concursul firmei arădeanului Pekar Ferenc.

Bijuterie arhitectonică, de plan patrulater, în forma literei "U", lipsită de calcan, un adevărat „Palazzo del Municipio”, clădirea reflecta posibilitățile și, totodată, voința cetățenilor de a ține pasul cu

modernizarea europeană. Nu întâmplător, aspectul rural al principalei trame stradale municipale începuse să se preschimbe într-unul urban, iar promenada primise numele de "Corso".

Turnul central, înalt de 54 m, estompa cele patru turnuri pavilionare de la cele patru extremități. Orologiul din treimea superioară a turnului, adus din țara cantoanelor, are câte un cadran pe fiecare latură. Clopotul său a funcționat aproape un secol, marcând jumătățile de oră. După 1989, a fost pus temporar în funcțiune un mecanism mizical care avea rostul de a marca intervalele de timp.

De la înălțimea balconului din turnul patrulater pot fi admirate rondourile vegetale decorative dinspre bulevard care flanchează piațeta de marmură. Compoziția decorativă a acesteia a fost concepută de arhitectul arădean Miloș Cristea, în deceniul al nouălea al secolului XX. Singura modificare de la fațada principală a constituit-o decorarea frontonului de la baza turnului principal (succesiunea, în timp, a stemelor orașului: după 1875, după primul război mondial, după anul 1968 și după anul 1989).

Cele 90 de încăperi inițiale, cu destinația de birouri, erau ocupate de 167 de funcționari administrativi. La etaj, se află sala mare, cu balcon, în care se adunau cei aproape 200 de deputați municipali. La același nivel, în cele patru colțuri ale clădirii, se aflaseră inițial patru săli de ședințe pentru cele 31 de comitete de specialitate.

Cele două scări secundare, de marmură roșie de Moneasa, pentru acces la etaj, dispuse simetric față de fațada principală, n-au suferit modificări. Doar treptele și pavimentul holurilor au fost înnoite. Feroneria, realizată în manieră eclectică, a celor trei scări de acces la etaj n-a suferit modificări. Ferestrele acestui hol spațios au fost în mod fericit înlocuite cu vitraliile realizate de artistul plastic arădean, de renume internațional, Sever Frențiu în deceniul șapte al secolului trecut. Policromia lor, ilustrând tema Timpul, prin două cicluri, cel al anotimpurilor și cel al lunilor anului, se încadrează în maniera modernă a arhitecturii de interior.

Celor patru mari porți de lemn sculptat, menținute ca atare până în zilele noastre, li s-a redat aspectul inițial la finele secolului trecut. În 1990, după o absență de 40 de ani, instituția prefecturii și-a reluat locul în cadrul clădirii, așa după cum știm că această instituție funcționase aici începând din anul 1875.

PALATUL CULTURAL: FILARMONICA DE STAT – MUZEUL JUDEȚEAN

Palatul este amplasat în zona centrală a Municipiului Arad, fiind conceput și realizat printr-o combinație de mai multe stiluri: accesul principal are un aspect antic; fațadele laterale sunt construite în stilurile renașcentist italian, gotic, francez, îmbinate armonios cu barocul francez și român; cupola centrală și cele două turnuri laterale sunt concepute și realizate în stil modern.

Clădirea a fost renovată în anii 1970, 1986-1989, lucrarea din anii 1970 aducând modificări funcționale majore față de destinația inițială. Astfel, din filarmonică, muzeu de artă și bibliotecă, ultimele două au fost eliminate, iar partea de istorie axată exclusiv pe susținerea doctrinei comuniste.

PALATUL BĂNCII NAȚIONALE

Este amplasat în centrul Municipiului Arad, pe bulevardul central, vis-a-vis de Palatul Administrativ. A fost construit în anii 1905 – 1906, având o puternică oratură arhitecturală clasică: simetrie perfectă având ca element central dominant o coloană de inspirație clasică și un fronton triunghiular cu un motiv decorativ „stupul de albine”; cornișa este o preluare stilizată din arhitectura clasică; acoperișul clădirii

este de o expresivitate deosebită. Clădirea a fost refăcută după avariile suferite în perioada 22 - 24.12.1989.

PALATUL CENAD

Este amplasat în zona centrală a Municipiului Arad, clădirea fiind constrită în sec. XIX de către arhitectul Jiraszek, având amprenta stilului renescentist italian. Din punct de vedere arhitectural, se remarcă un puternic soclu, registrul celor două etaje este ordonat după traveație riguros proporționată, ultimul registru fiind cel al acoperișului, finalizat prin turle. Accesele sunt marcate de puternice decroșuri (ieșinduri), comportând coloanele în cel mai curat stil compozit.

TEATRUL VECHI

Către sfârșitul secolului al XVIII-lea și începutul secolului următor, apar în cultura Aradului elemente ale curentului neoclasic, caracterizat prin revirimentul stilului clasic grecesc și roman. Prezența acestuia este ilustrată de clădirea teatrului vechi, ridicat în 1817, în stil baroc, de către negustorul evreu Iacob Hirschl.

Este primul teatru din Arad (al doilea din țară) și la ora actuală este cea mai veche clădire de teatru din sud-estul Europei. Sala a găzduit trupe de teatru germane și maghiare, iar în această clădire au prezentat spectacole și trupele lui M. Millo și M. Pascali, sosite de dincolo de Carpați. În această trupă tânărul poet Mihai Eminescu a activat ca suflor. Ulterior, clădirea este transformată și își schimbă destinația, devenind primul cinematograful din Arad în anul 1907.

CASA IACOB HIRSCHIL - CASA DE CULTURĂ A MUNICIPIULUI ARAD

Situată chiar lângă teatrul vechi, în zona centrală a Municipiului Arad, a fost construită în anul 1817 de către Iacob Hirschl în stilul baroc de provincie. Se remarcă prin valoarea deosebită a grilajelor, feronierilor, aplicelor artistice ornamentate, lucrări tipice de breaslă din perioada primelor decenii ale sec. XIX.

TEATRUL DIN ARAD

Este amplasat în centrul Municipiului Arad. A fost construit în anul 1874, fiind cap de perspectivă pentru bulevard. Clădirea a fost opera lui Czigler A., în stilul neoclasic. Intrarea este marcată de o coloană ce susține un fronton ornamentat. Pe fațada principală se află nișe pentru statui, iar în interior atât sala cât și holurile au o ornamentație bogată.

Pe fațada estică se regăsește unul din cele 3 blazoane existente din 1834 ale Aradului – oraș liber regesc. Clădirea a fost distrusă complet de un incendiu în anul 1958, iar apoi a fost refăcută în maniera specifică epocii post - staliniste, menținându-se numai funcțiunea de teatru.

TURNUL DE APĂ

A fost construit în anul 1896, fiind amplasat în zona centrală a Municipiului Arad. A servit pompării apei potabile în rețeaua de distribuție a orașului, la cota + 25, adăpostind un rezervor metalic de 200 mc. Se remarcă prin decorațiile de la balcoane și ferestre, în special cele de la ultimul nivel. La ora actuală, aici se desfășoară numeroase expoziții.

MĂNĂSTIREA SF. SIMION STĂLPCUL ARAD-GAI

Este amplasată adiacent zonei de locuit a Municipiului Arad, lângă cartierul Gai. Asamblul mănăstiresc a fost construit între anii 1760-1762, având drept ctitor pe episcopul Sinesie Ivanovici, în stil baroc, având formă dreptunghiulară. Absida altarului este decorată în exterior cu formă poligonală, iar în interior semicirculară. Iconostasul din lemn a fost pictat de Ștefan Tenețchi în anul 1767. Corpul clădirii mănăstirii, construit în stil conac, reprezintă reședință de vară a episcopilor din Arad.

CATEDRALA ORTODOXĂ ROMÂNĂ SF. IOAN BOTEZĂTORUL

Amplasată în zona centrală a Municipiului Arad, este construită între anii 1862-1865, în marea grădină a lui Sava Tekelija. Catedrala a fost ridicată după planurile arhitectului Antoniu Czigler în stilul baroc, iconostasul a fost făcut de către maestrul sculptor M. Ianits, iar pictura de pe iconostas și tronuri este opera pictorului N. Alexici.

Pe fațada de vest sunt plasate două turnuri clopotniță cu aspect maiestuos, având secțiune pătrată și câte un orologiu pe fiecare latură. Învelitoarea turnurilor supraînălțată și bogat ornamentată, a fost adăugată în 1905. Pictura murală a fost executată între anii 1957-1958 de către Anastase Damian din Cluj.

În anul 1905-1906 au fost făcute renovări și reparații; în 24 decembrie 1906 se face sfințirea bisericii iar în anul 1961, prin hotărârea Consiliului Eparhial din 1 martie, a fost decretată biserică catedrală.

CATEDRALA ROMANO – CATOLICĂ

Este amplasată în centrul Municipiului Arad, fiind o clădire masivă, care domină zona. A fost construită în perioada 1902-1904, în locul unei biserici datând din 1711, după planurile arhitectului Milan Tabakovic, în stilul renașcentist. Intrarea principală a bisericii este boltită, dominată de cele patru coloane masive care încadrează în partea lor superioară frontispiciul semicircular adâncit, unde este așezată o remarcabilă sculptură Pietta - copie a lucrării executate de Michelangelo.

BISERICA EVANGHELICĂ

Amplasată în zona centrală, construită în anul 1906 după proiectul arhitectului Ludovic Szantay, în stil neogotic, cu o singură navă și 2 abside. A fost denumită „Biserica roșie”, datorită finisajului exterior realizat din cărămidă aparentă șlefuită. Se remarcă porțile de intrare în biserică și ferestrele în formă ogivală. Geamurile din sticlă sunt pictate cu scene biblice într-o manieră realistă, iar altarul este o operă de sculptură în stil neogotic; orga electropneumatică este lucrată la Timișoara. Clădirea a fost renovată în anul 1970, consolidată și renovată între anii 1992-1994.

VECHIUL CAZINOU

Este amplasat pe malul Mureșului, în zona centrală a Municipiului Arad. Clădirea a fost construită în anul 1872 în stilul eclectic, având un aspect masiv, cu ornamentații la fațade, cu stucaturi interioare specifice stilului și a fost renovată la mijlocul anilor 1980.

Cap. XI Partidele politice

Partidele politice care activează în municipiul Arad sunt:

Partidul Democrat - Liberal (P.D.- L.)

Partidul Social Democrat (P.S.D.)

Partidul Național Liberal (P.N.L.)

Partidul Conservator (P.C.)

Uniunea Democrată a Maghiarilor din România (U.D.M.R.)

Partidul Popular România Mare (P.P.R.M.)

Partidul Național Țărănesc Creștin Democrat (P.N.Ț.C.D.)

Acțiunea Populară (A.P.)

Partidul Noua Generație - Creștin Democrat Ecologist (P.N.G.-C.D.E.)

Cap. XII Consultarea cetățenilor

Locuitorii Municipiului Arad sunt consultați în condițiile legii prin referendum, asupra problemelor de interes deosebit din unitatea administrativ-teritorială.

În vederea consultării cetățenilor în probleme de interes local, în temeiul HCL 403/2004 s-a aprobat parteneriatul social dintre Consiliul Local al Municipiului Arad și Comitetele Consultative Cetățenești constituite pe probleme și/sau servicii publice ca instrument de participare cetățenească pentru îmbunătățirea procesului decizional în administrația publică locală în scopul realizării în comun a unor acțiuni, lucrări, servicii și proiecte în interes public local.

Comitetele Consultative Cetățenești vor avea ca scop identificarea problemelor cu care se confruntă zonele din cartierele Aradului, stabilirea priorităților în rezolvarea acestor probleme (care sunt problemele cele mai importante și cele mai urgente din punctul de vedere al locuitorilor) și promovarea spre Consiliul Local a Municipiului Arad, a soluțiilor propuse de cetățenii fiecărei zone.

Activitatea în cadrul Comitetele Consultative Cetățenești este voluntară, constând în întâlniri lunare sau trimestriale pentru analiza problemelor și propunerilor precum și participarea la ședințele Consiliului Local în care se dezbate problemele ridicate de cetățenii din diferite zone și se adoptă hotărâri pentru rezolvarea lor. Conform Regulamentului, poate fi membru al Comitetului Consultativ orice cetățean cu domiciliul în Municipiul Arad, cu vârsta minimă de 18 ani, care își exprimă dorința de a face parte ca voluntar dintr-un comitet.

Fiecare Comitet Consultativ Cetățenesc va fi format din minimum 7(șapte) persoane, cetățeni care și-au manifestat dorința să dezbate împreună diversele aspecte ale vieții colective (reprezentanți din învățământ, sănătate, cultură, servicii de comerț, asociațiile de proprietari, etc).

Propunerile, sugestiile și sesizările Comitetele Consultative Cetățenești vor fi analizate de către comisiile de specialitate ale Consiliului Local, precum și de către compartimentele de specialitate din cadrul Primăriei Municipiului Arad. Aceste informații vor fi folosite la luarea deciziilor privind viața

comunității. Comitetele Consultative Cetățenești nu pot interveni direct în deciziile Consiliului Local, ele având doar rol consultativ.

Activitatea Comitetele Consultative Cetățenești nu implică financiar Consiliul Local. Rezultatele activității Comitetele Consultative Cetățenești vor fi prezentate pentru informarea cetățenilor în Monitorul Primăriei Municipiului Arad. Anual, Comitetele Consultative Cetățenești vor întocmi un raport către Consiliul Local care va conține totalitatea propunerilor și acțiunilor acestora.

Conform H. C. L. M. nr. 403/2004, orașul a fost împărțit în 20 (douăzeci) de zone, fiecare cartier fiind împărțit în una sau mai multe zone în funcție de mărimea sa, unele zone fiind identificate printr-un obiectiv reprezentativ pentru acea zonă:

1. Gai	11. Centru II
2. Bujac	12. Centru III
3. Poetului	13. Micalaca I – Flora
4. Fortuna	14. Micalaca II – case
5. Lebăda	15. Micalaca III – Zona 300
6. Piața Agro-Vlaicu	16. Micalaca- Orizont
7. Confecții	17. Grădiște
8. Alfa	18. Aradul Nou-Subcetate
9. Andrei Șaguna	19. Aradul Nou-Dacia
10. Cetrul I	20. Sânicolaul Mic

Conform regulamentului de organizare și funcționare a Consiliului Local al Municipiului Arad, aprobat prin H.C.L.M nr. 137/2008 și potrivit procedurii pentru aplicarea prevederilor Legii nr. 52/21.01.2003 privind transparența decizională în administrația publică, aprobată prin Dispoziția Primarului Municipiului Arad nr. 148 din 04 februarie 2005 cu modificările și completările ulterioare a Primarului Municipiului Arad, la nivelul Primăriei Arad se iau măsuri pentru asigurarea transparenței și consultarea cetățenilor cu privire la proiectele de interes local.

Proiectele de hotărâre ale Consiliului Local sunt afișate la sediul Primăriei, pe site-ul propriu și transmise către mass-media, fiind de asemenea transmise tuturor celor care au depus o cerere în acest sens. De la publicarea anunțului se stabilește o perioadă de 10 zile pentru primirea tuturor recomandărilor făcute pe marginea proiectului, din partea cetățenilor și a asociațiilor legal constituite. La solicitarea celor interesați, precum și din proprie inițiativă, Primăria organizează dezbaterea publică a proiectului în cauză.

Sugestiile și recomandările exprimate în timpul dezbaterii sunt consemnate într-un proces-verbal și alături de cele scrise, sunt analizate de către compartimentele de specialitate ale Primăriei și de către consilierii locali, în comisiile de specialitate. Punctele de vedere exprimate au valoare de recomandare, competența exclusivă de adoptare a hotărârilor aparținând Consiliului Local al Municipiului Arad.

Atribuirea și schimbarea denumirilor de străzi, piețe și obiective de interes public local

Modalitatea de atribuire și schimbare a denumirilor de străzi, piețe și de obiective de interes public local, este aprobată de către Consiliul Local al Municipiului Arad, potrivit prevederilor O.G. nr. 63/2002 privind atribuirea sau schimbarea de denumiri, aprobată, cu modificările și completările ulterioare, prin Legea Nr. 48/2003, precum și cu avizul Comisiei Județene de Atribuire de Denumiri.

Cap. XIII Titluri onorifice

Regulamentul pentru conferirea de către Consiliul Local al Municipiului Arad a unor titluri și distincții personalităților cu merite deosebite a fost aprobat de Consiliul Local prin Hotărârea nr. 338/28 noiembrie 2008. Actualul regulament instituie titlurile și distincțiile enumerate în cele ce urmează și reglementează regimul juridic al acordării acestora:

1. Titlul „CREDINȚĂ ȘI UNIRE” reprezintă cel mai înalt titlu acordat de către Consiliul Local al Municipiului Arad și se poate acorda persoanelor fizice, Președintelui României și altor șefi de stat, demnitarilor din administrația publică centrală (prim-ministru, ministru de stat, ministru, ministru delegat, șeful Cancelariei primului-ministru și ambasadurilor), precum și clericilor cu funcții de conducere în cadrul cultelor recunoscute (Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, arhiepiscop major, mitropolit în Biserica Ortodoxă Română și Biserica Romano-Catolică, arhiepiscop, șef de cult-mitropolit, episcop, muftiu, șef rabin, președinte, episcop și episcop vicar patriarhal, alte funcții de conducere asimilate) care vizitează Municipiul Arad, cu ocazia unor evenimente deosebite recunoscute ca sărbători legale, naționale, religioase sau locale ale Municipiului Arad.

Titlul CREDINȚĂ ȘI UNIRE se acordă personalităților mai sus menționate pe viață, iar numărul de titluri ce poate fi acordat este nelimitat. Titlul se poate acorda și post-mortem, caz în care acesta se înmânează familiei sau moștenitorilor legali. Însemnul specific Titlului Credință și Unire a Municipiului Arad este o plachetă, iar acordarea acesteia este însoțită întotdeauna de diploma CREDINȚĂ ȘI UNIRE

2. Titlul „CETĂȚEAN DE ONOARE” reprezintă cel de-al doilea titlu onorific ca semnificație, care se acordă de către Consiliul Local al Municipiului Arad și se conferă în temeiul întrunirii cumulative a condițiilor prevăzute în prezentul regulament și a cel puțin unuia din următoarele criterii:

- a) personalități cu recunoaștere națională sau universală care și-au pus amprenta asupra dezvoltării Municipiului Arad și a imaginii acestuia;
- b) personalități care, prin realizările lor deosebite, au contribuit la prestigiul Municipiului Arad, în țară și în străinătate;
- c) persoane care, prin acțiunile lor, au preîntâmpinat producerea de evenimente deosebit de grave sau prin sacrificiul lor au salvat viețile concetățenilor lor;
- d) persoane care, prin acțiunile lor dezinteresate (donații, acțiuni umanitare etc.), au determinat o îmbunătățire semnificativă a condițiilor de viață ale locuitorilor Municipiului Arad sau a unui domeniu al vieții economice, sociale, culturale etc.;
- e) unor sportivi arădeni care au obținut rezultate deosebite în competiții sportive internaționale;
- f) persoane care au dat dovadă de acte de curaj și devotament în slujba comunității;
- g) alte criterii, după caz, cu aprobarea Consiliului Local”.

3. Titlul „PRO URBE” reprezintă cel de-al treilea titlu onorific ca semnificație, care se acordă de către Consiliul Local al Municipiului Arad, în temeiul întrunirii cumulative a condițiilor prevăzute în prezentul regulament și a cel puțin unuia din criteriile enunțate la articolul precedent, dacă acțiunile valoroase ale personalității propuse au o amploare mai mică în raport cu cele pentru care Consiliul Local consideră necesar a acorda titlul de Cetățean de Onoare al Municipiului Arad.

4. Titlul de „EXCELENȚĂ” se decernează personalităților arădene care excelează în următoarele domenii:

- a) literatură: - poezie, proză, eseu, dramaturgie, cartea anului, reviste, documentare, cărți de știință, publicistică;
- b) literatură de specialitate în diverse domenii;
- c) arte vizuale: pictură, sculptură, fotografie, desen, design, desene animate, film, artă video, ceramică, artă textilă, artă de instalații, gravură, colaj, artele decorative, arta modei etc;
- d) artă dramatică;
- e) muzică: - clasică, ușoară, populară;
- f) managementul afacerilor;
- g) învățământ;
- h) mass-media: presa scrisă și audio-vizuală;
- i) sport: fotbal – trofeul “Iosif Petschosvki”, gimnastică – trofeul “Emilia Eberle”, caiac-canoe – trofeul “Ionel Căpitan”, tir – trofeul ”Sorin Babii”, basket – trofeul “Monica Brosovsky”, judo – trofeul ”Mihai Botez”
- j) caritate și protecție socială – trofeul “Thea Griesbah-Hobach”;
- k) olimpiadele și concursurile școlare și studentești;
- l) alte domenii.

5. Titlul „OMULUI ANULUI” se poate acorda cetățeanului considerat, în ultimul an încheiat, cel mai reprezentativ în viața municipiului Arad, pentru performanțe, realizări, rezultate deosebite, apreciate de comunitate. Nu se acordă pentru întreaga activitate, ci doar pentru cea desfășurată în anul încheiat.

6. Distincția „DIPLOMA DE ONOARE” se acordă:

- a) personalităților locale, naționale sau internaționale care onorează prin vizită și diverse acțiuni pozitive în viața Municipiului Arad;
- b) personalităților care au rezultate concrete în activitatea de lobby privind interesele Municipiului Arad și promovarea imaginii Municipiului Arad.

7. Distincția „DIPLOMA DE AUR” - familiilor domiciliat în Municipiul Arad, pentru împlinirea a 50 de ani de căsătorie neîntreruptă.

8. Distincția „DIPLOMA DE DIAMANT” - familiilor domiciliat în Municipiul Arad, pentru împlinirea a 75 de ani de căsătorie neîntreruptă.

9. Distincția „DIPLOMA DE CENTENAR” Criteriile specifice sunt:

- a. cetățenie română;
- b. domiciliul în Municipiul Arad;
- c. 100 de ani de viață împliniți.

10. Titlul Special „Credință și Unire” se poate acorda persoanelor fizice – Președintelui României și altor șefi de stat și guvern, precum și clericilor cu funcții de conducere în cadrul cultelor recunoscute, care vizitează municipiul Arad, cu ocazia unor evenimente deosebite recunoscute ca sărbători legale, naționale, religioase sau locale ale Municipiului Arad.

Titlul Special „Credință și Unire” se acordă personalităților sus-menționate pe viață, iar numărul de titluri ce poate fi acordat este nelimitat. Însemnul specific Titlului Special „Credință și Unire” este o plachetă, iar acordarea acesteia este însoțită întotdeauna de diploma CREDINȚĂ ȘI UNIRE.

Cap. XIV Însemnele Municipiului Arad

Însemnele Municipiului Arad sunt reprezentate de stema Municipiului Arad aprobată prin Hotărârea de Guvern nr. 790 din 27 septembrie 1999.

Stema oraşului Arad, publicată în Monitorul Oficial al României nr. 490 din 12 octombrie 1999.

Descrierea stemei:

Stema Municipiului Arad se compune dintr-un scut tăiat de un brâu îngust, undat, de argint. În partea superioară, pe fond de azur, două cetăți crenelate, de argint, iar deasupra acestora un braț în armură ținând în mână o sabie, toate din același metal. În partea superioară, pe o eșarfă albă, s-a scris cu litere negre deviza „VIA VERITAS VITA”. În câmpul inferior, pe fond roșu, însemnele Episcopatului: mitra și crucea încrucișate cu cârje; de sub mitră ies două omofoare de argint. Totul este profilat pe conturul unei cărți deschise. Scutul este timbrat de o coloană murală de argint formată din șapte turnuri crenelate.

Semnificația elementelor însumate:

- compoziția evocă istoria așezării, precum și faptul că vestigiile arheologice dovedesc existența ei anterior atestării documentare (secolul XIII);
- construcțiile atestă permanenta luptă de apărare;
- elementele din câmpul inferior relevă rolul Episcopiei Ortodoxe din Arad în lupta de emancipare națională.

Comisia de elaborare a Statutului Municipiului Arad:

1. Claudia MACRA – administrator public, coordonator;
2. Sorin P. MUNTEAN – șef Serviciu Strategii Publice, membru;
3. Mirela SZASZ – șef Serviciu Construcții și Urbanism, membru;
4. Florica-Mioara POPA – șef Serviciul Patrimoniu, membru;
5. Ioan BĂTRÎN – consilier Serviciul Strategii Publice, membru;
6. Nora Dana PIELEA – consilier Serviciul Strategii Publice, membru;
7. Cristian TODINCA – referent Serviciul Strategii Publice, membru;
8. Florentina BUDIU – consilier Biroul Contabilitatea Proiectelor, membru;